

SREČNO

Celje - skladišče

D-Per

539/1972

1119720770,2

COBISS o

OSREDNJA KNJ. CELJE

GLASILO
ZASAVSKIH PREMGOVNIKOV
TRBOVLJE

LETO VIII.
APRIL 1972

ŠTEV. 2

OB PRAZNIKU DELA, 1. maju

Zborovanje 1. maja 1918 na prostoru pred starim delavskim domom
v Trbovljah

Smo v obdobju velikih sprememb družbeno-ekonomskih odnosov v delovnih organizacijah in v celotni družbeni sferi. Te spremembe mnogo bolj uveljavljajo delavca v odnosih, ki jih nakazujejo ustavna dopolnila in pomenijo nov korak v razširjanju samoupravnih odnosov na vseh področjih. Iščemo pota za to, da dejansko uresničimo v našem družbenem sistemu tiste odnose, ki izhajajo iz družbene lastnine, ki naj uveljavijo pravično razporeditev pristojnosti pravic in istočasno tudi odgovornost. Na teh osnovah izvirajo pravice iz dela in nesporno je, da nam praznik dela simbolizira vse te odnose, ki jih želimo v praksi tudi uveljaviti.

Ko bomo kakorkoli praznovali praznik dela, veseli naših uspehov, zadovoljni s pregledom rezultatov naših prizadevanj, se tudi v naših mislih ustavimo v spominu na vse, s katerimi pomagamo ustvarjati našo proizvodnost z željo, da bi v slogi, razumevanju in še večjimi delovnimi uspehi zagotovili lepši jutrišnji dan.

Glavni direktor
Albert Ivančič, dipl. inž. rud.

*Vsem članom delovne skupnosti
Zasavskih premogovnikov,
iskrene čestitke za praznik dela
1. maj!*

O gospodarskem načrtu za l. 72

Za izdelavo dokončnega finančnega načrta smo nekoliko kasnili zgolj zato, ker niso bile znane nekatere podrobnosti gospodarskih instrumentov, kakor tudi zaradi še ne dokončanih dogovorov o prodajnih cenah nekaterim vrstam premoga.

Kjub temu, pa so bile načrtovane količine proizvodnje z vsemi ostalimi fizičnimi pokazalci ter s tem seveda tudi vsemi tehnološkimi postopki, obdelani v delovnih načrtih, nadalje osnove, tržne razmere, proizvodne zmogljivosti po količini, kvaliteti in asortimentu ter začasni ekonomski izračuni, z upoštevanjem napovedanih in tudi ocenjenih gibanj vseh pomembnejših gospodarskih pokazalcev. Uklajeni delovni in finančni načrt enot iz podjetja, tvorijo gospodarski načrt podjetja. Tako imamo načrt, katerega gospodarski smoter omogoča realizacijo načrtova-

ne tehnologije, načrtovana tehnologija pa opravičuje načrtovani gospodarski smoter poslovanja.

V finančnem načrtu vse dejavnosti podjetja za leto 1972, sta letos prikazani kot posebni dejavnosti tudi elektrostrojni obrat in toplarna.

Realizacija proizvodnje in storitev je osnovana na količinah načrtovanih za 264 rednih delovnih dni in 18 obratovnih sobot, ki so sicer predvidene kot proste sobote.

V realizaciji so upoštevane veljavne prodajne cene proizvodov oziroma pogodbene cene storitev. Pri obratu za specialna rudarska dela je v realizaciji kot izredni dohodek predviden še devizni priliv zunanjih gradbišč v Zapadni Nemčiji in Švici.

V vseh dejavnostih je glede na zakon o obveznem povečanju vrednosti osnovnih sredstev, načrto-

vana tudi višja amortizacija za cca 5.600.000 din. Razlika med dohodkom in ostankom dohodka po odbitku pogodbenih in zakonskih obveznosti so osebni dohodki, ki ustrezajo višini 100 % -nega delavnika 83,00 din. Približno 14 % -no povečanje 100 % -nega delavnika na povpreček iz leta 1971, ustreza predvidenim višjim storitvam in je skladno z napovedmi o splošnem gibanju nominalnih osebnih dohodkov in cen. Tako predvideni osebni dohodki na posameznika, ki so še vedno izpod osebnih dohodkov po samoupravnem sporazumu, pa glede na načrtovane višje storitve, ne pomenijo tudi vzporednega povišanja sredstev za osebne dohodke v masi.

Z načrtom ali samoupravnim sporazumom, osebni dohodki niso niti zajamčeni, niti omejeni. Odvisni bodo od nas samih, od doseženih rezultatov in izpolnjenih pogojev sporazuma.

Zasavski premogovniki

Trbovlje

analitski oddelček

Tab. 1

FINANČNI PLAN ZA LETO 1972

B e s e d i l o	premog in ost. skupaj	ESO	Toplarna	Avtopark	Gramat	O S R D	Celokupno
1 Realizacija	239.248.408	12.867.517	1.747.200	6.257.000	8.593.112	25.680.000	294.393.237
2 Izredni dohodek						5.003.000	5.003.000
3 Celotni dohodek	239.248.408	12.867.517	1.747.200	6.257.000	8.593.112	30.683.000	299.396.237
4 Porabljeni material	49.376.364	5.628.228	880.145	1.332.700	2.262.843	5.390.000	64.870.280
5 Proizvodne storitve	25.338.012	429.381	205.000	410.000	616.364	2.300.000	29.298.757
6 Neproizvodne storitve	1.719.429	98.840	58.580	172.000	254.000	302.000	2.604.849
7 Ostali osebni izdatki	976.595	10.850	500	36.000	94.601	1.020.000	2.138.546
8 Drugi materialni stroški	380.525	177.475	1.500	65.000	29.654	35.000	689.154
9 Amortizacija	26.276.580	337.830	226.000	720.000	675.385	1.310.000	29.545.795
10 Dohodek	135.180.903	6.184.913	375.475	3.521.300	4.660.265	20.326.000	170.248.856
11 Pogodbene obveznosti	5.167.895	13.596	55.664	181.900	219.899	440.000	6.078.954
12 Zakonske obveznosti	9.668.684	468.259	13.962	184.900	247.089	1.226.000	11.808.894
13 Dohodak za razdelitev	120.344.324	5.703.058	305.849	3.154.500	4.193.277	18.660.000	152.361.008
14 Osebni dohodek	112.045.888	5.373.890	220.460	2.857.500	3.847.103	13.000.000	137.344.841
15 R Š C /razbremenitev/	579.509						579.509
16 Ostanek	8.877.945	329.168	85.389	297.000	346.174	5.660.000	15.595.676
17 Prisp.obč.za družb.službe	1.370.088			19.485	30.655	165.865	1.586.093
18 Ostane	7.507.857	329.168	85.389	277.515	315.519	5.494.135	14.009.583
DELITEV V %							
14	92,65	94,23	72,08	90,58	91,74	69,67	89,80
16	7,35	5,77	27,92	9,42	8,26	30,33	10,20

Čestitka
predsedniku Titu

MARŠALU JUGOSLAVIJE, JOSIPU BROZU — TITU,
NAŠE NAJBOLJŠE ŽELJE OB NJEGOVI 80-LETNICI
ROJSTVA, KI JO BO PRAZNOVAL 25. MAJA 1972.
VSI MU ŽELIMO DOLGO IN ZDRAVO ŽIVLJENJE
TER SE NADALJNJE USPEŠNO VODENJE NASIH
NARODOV!

V prvi koloni tabele A-Finančni plan, so pod nazivom premog in ostalo skupaj, zajete realizacije in stroški proizvodnje premoga, načrtovanih investicij v lastni režiji, investicijskih vzdrževanj, raziskav in nekaterih storitev ter realizacije in stroški skupnih služb: žag, režije materiala in lesa ter del laboratorija.

Iz proizvodnje premoga izvira približno 75 % celotne realizacije podjetja. Glede na obseg in specifičnost organizacije proizvodnje premoga v treh proizvodnih enotah, z nekaterimi dejavnostmi, ki opravljajo usluge eni, dvema ali so v tabeli B-Finančni plan — proizvodnje premoga, stroški, obremenitve in realizacija po enotah, prikazani načrtovani finančni pokazalci, ki zajemajo v stroških po enotah vse že uvodoma podane osnove, skupne dejavnosti pa v

razbremenitvah stvarne usluge posameznim proizvodnim enotam.

Stroški skupnega prevoza so v načrtu razmejeni na rudnika Hrastnik in Trbovlje ter na rudarski šolski center Trbovlje, v okviru načrtovanih ton/km na osnovi razdalj od polnišče do separacije Trbovlje. Načrtovani ton/km se nanašajo le na prevoz premoga, ne pa tudi na prevoze jalovine in drugega materiala ter prevoze ljudi.

Ker ima rudnik Trbovlje v načrtu le proizvodnjo kotlovnega premoga, bremene vsi stroški separacije komercialni premog rudnikov Hrastnik in Trbovlje ter rudarskega šolskega centra Trbovlje.

Jalovišče Trbovlje bremeni rudnika Hrastnik in Trbovlje ter rudarski šolski center Trbovlje, v zvezi s katerimi so zvrnjene količine jalovine. Vsi stroški drobljenja premoga bremenijo rudnik Trbovlje.

Stroški nakladanja in transporta v termoelektrarni Trbovlje bremenijo rudnika Hrastnik in Trbovlje ter rudarski šolski center Trbovlje, po ključu predvidene oddaje premoga v termoelektrarno Trbovlje.

Stroški separacije Zagorje, skupno s stroški normalnotirne železnice, bremene rudnik Zagorje in rudarski šolski center Zagorje, v enakem znesku na tono premoga.

Upravno prodajna režija bremeni vse dejavnosti. Razen proizvodnje premoga bremenileta ostale dejavnosti v višini 1 % na načrtovano realizacijo. Ostali znesek bremenijo proizvodnjo premoga v enakem znesku na tono rudnikov Hrastnik, Trbovlje in Zagorje. Delež upravno prodajne režije za rudarski šolski center je v višini 1 % realizacije zajet v načrtu pod ostalo.

Zasavski premogovniki
Trbovlje
analitski oddelek

FINANČNI PLAN ZA LETO 1972

Tab. 2

/proizvodnja premoga, stroški, obremenitve in realizacija po enotah/

E n o t a	ton	Lastni stroški		Stroški z obremenit.		Realizacija		Razlika	
		Din	D/tono	Din	D/tono	Din	D/tono	Din	D/tono
Hrastnik	627.000	59.877.280	95,50	81.611.070	130,16	86.428.055	137,84	4.816.985	7,68
Trbovlje	608.000	43.208.380	71,07	53.320.687	87,70	55.522.560	91,32	2.201.873	3,62
Zagorje	484.000	66.606.218	137,61	75.836.149	156,69	77.539.190	160,21	1.703.041	3,52
Skupni prevoz	1.251.000	8.658.140	6,92						
Separ. Trb.	1.251.000	11.419.320	9,13						
Jalovišče	1.251.000	1.272.251	1,02						
Drobljenje	1.251.000	1.889.399	1,51						
Nakladanje	1.251.000	2.504.810	2,00						
Separ. Zag.	499.000	6.900.063	13,83						
Upr. prodajna	1.719.000	9.011.554	5,24						
a	1.750.000	211.347.415	120,77						
b	1.719.000			210.767.906	122,61	219.489.805	127,68	8.721.899	5,07

Stroški dejavnosti, ki bremenijo proizvodne enote

E n o t a	H r a s t n i k		T r b o v l j e		Z a g o r j e		R š c		S K U P A J	
	Din	D/tono	Din	D/tono	Din	D/tono	Din	D/tono	Din	D/tono
Skupni prevoz	5.754.349	9,18	2.838.388	4,67			65.403	4,09	8.658.140	6,92
Separ. Trb.	11.135.168	17,76					284.152	17,76	11.419.320	17,76
Jalovišče	964.336	1,54	305.340	0,50			2.545	0,16	1.272.251	1,02
Drobljenje			1.889.399	3,11					1.889.399	3,11
Nakladanje	592.970	0,94	1.891.848	3,11			19.992	1,25	2.504.810	3,11
Separ. Zag.					6.692.646	13,83	207.417	13,83	6.900.063	13,83
Upr. prodajna	3.286.937	5,24	3.187.332	5,24	2.537.285	5,24			9.011.554	5,24
SKUPAJ	21.733.790	34,66	10.112.307	16,63	9.229.931	19,07	579.509	18,69	41.655.537	

Struktura lastnih stroškov din/tona, je v tabeli B izračunana za proizvodne enote po načrtovani proizvodnji po enotah. Za skupni prevoz, separacijo Trbovlje, jalovišče ter nakladanje in transport v termoelektrarno, po skupni tonazi načrtovane proizvodnje za Hrastnik, Trbovlje in rudarski šolski center Trbovlje.

Din/tona za separacijo Zagorje, je izračunana na proizvodnjo rudnika Zagorje in rudarski šolski center Zagorje.

Stroški upravno prodajne režije so prikazani skupaj in so izra-

čunani din/tona na proizvodnjo brez rudarskega šolskega centra. V tabeli B so pod a vsi stroški na vse tone, pod b pa so stroški in realizacija brez rudarskega šolskega centra.

Realizacija iz proizvodnje premoga je izračunana po predvidenem padcu asortimenta ter cenah za posamezen asortiment, po enotah. Prodajna cena za kotlovni premog je izračunana za din/tona iz povečane cene za kalorijo, s pogojem, da dosegamo s kotlovnim premogom 2600 kalorij, pri katerih še ne nastopa korekcija cene

na tono in ne korekcija cene din/kalorija. Izračunana cena za kotlovni premog je glede na predvideno kalorično vrednost 2600 kalorij, mogoče malo optimistična, vendar je v načrtovani prodajni ceni din/tona upoštevana ta možnost, da bi rudnik Trbovlje, ob morebitnem nedoseganju predvidene kalorične vrednosti kotlovnega premoga, dosegal načrtovano prodajno ceno z ustrezno količino proizvodnje komercialnega premoga.

V stroških po enotah so poleg uvodoma navedenih osnov, ki ve-

ljajo za vse dejavnosti, še različni stroški po posameznih vrstah stroškov, odvisno od predvidenih normativov porabe po delovnem načrtu. V načrtih stroškov po enotah in službah, so v gospodarskem načrtu, stroški načrtovani po vrstah in namenu. Tako so stroški časovnih razmejitev po enotah različni, odvisni od odplačil za preteklo obdobje in predvidenih dobav za leto 1972, v glavnem transportne opreme in podporja.

Stroški investicijskega vzdrževanja so predvideni po posameznih enotah v višini, ki jih določa program velikih popravil.

Stroški raziskav — rudne rezerve, so predvideni v proizvodnih enotah v okviru potreb posameznih enot, Hrastnik 2,07 din/tona, Trbovlje 0,81 din/tona in Zagorje 2,64 din/tona. Povprečno je predvidenih pri ZPT za raziskave 1,78 din/tona.

Za elektrostrojni obrat je realizacija načrtovana na osnovi predvidenih režijskih ur, remontov in novih izdelkov ter na osnovi predvidenih uslug tujim naročnikom.

Realizacija toplotne Trbovlje je predvidena na oddaji 13.440 kalorij po prodajni ceni 130,00 din.

Realizacija avtoparka je izračunana iz prevoznih zmogljivosti in

zmogljivosti delovnih strojev, z upoštevanjem nabave treh novih kamionov in z upoštevanjem tega, da je avtopark prevzel v upravljanje dva buldožerja, ki sta bila doslej v drugih enotah.

V realizaciji in stroških GRAMAT-a so zajete dejavnosti: opekarna in kamnolom Trbovlje, gradbeni skupini Trbovlje in Zagorje, GRAMAT — Hrastnik in kamnolom Borovnik. Količinski načrt proizvodnje GRAMAT-a znaša 7.500.000 opečnih enot, 98.000 betonskih oblikovalcev in 150.000 m³ gramoza.

V finančnem načrtu obrata za specialna rudarska dela so v realizaciji in stroških zajeta domača gradbišča na ZPT ter gradbišča Idrija, Nikšič, Šuplja in Strmosten — Resavica.

Po odbitku dogovorjenega prispevka za družbene službe občinam Hrastnik, Trbovlje in Zagorje, znaša načrtovani ostanek 14.009.583 din, ki komaj zadošča neobhodnim potrebam sklada skupne porabe ter potrebam poslovnega in rezervnega sklada. Iz sklada skupne porabe financiramo stipendije, regrese za letne dopuste in nadomestila za K-15, preventivno zdravljenje, kolektivno zavarovanje, nagrade jubilarantom in upo-

kojencem, redno poslovanje rudniškega odbora sindikata rudarjev-ROS in organiziranjem proslav za rudarski praznik, sklad solidarnosti — za podpore vdovam in njihovim družinam, v podjetju smrtno ponesrečenih, kredite za individualno izgradnjo stanovanjskih hiš ter za stanovanja v blokih. Iz poslovnega sklada odplačujemo anuitete za posojila za izgradnjo in opremo toplotarne, opekarne, kamnoloma ter za opremo obrata za specialna rudarska dela in avtoparka. Do leta 1975 pa moramo obvezno oblikovati 70 % lastnih obratnih sredstev, na kar moramo misliti že letos.

Rezultati gospodarskega načrta s predvideno strukturo finančnih elementov, ko z nebstveno povečanim zneskom osebnih dohodkov povečujemo realizacijo, amortizacijo in brutto sklade, so realna vzpodbuda, da se kar najbolj resno lotimo izpolnjevanja načrtovanih zadolžitvev.

Tako predvidene osnove gospodarskega načrta so tudi že prvi korak k realiziranju ustavnih dopolnil in oblikovanju temeljnih organizacij združenega dela ter zajeten prispevek k stabilizaciji gospodarstva.

Vilko Kovač

Nova imenovanja

Osrednji delavski svet našega podjetja je v letošnjem letu na dveh zasedanjih obravnaval in sklepal o razpisu in imenovanju na štiri vodilna delovna mesta in sicer na delovno mesto glavnega direktorja, namestnika glavnega direktorja, direktorja rudnika Hrastnik in direktorja separacij. Za vsa štiri vodilna delovna mesta je bil objavljen razpis v časopisu Delo.

Na 26. zasedanju osrednjega delavskega sveta, dne 24. januarja 1972 je osrednji delavski svet na predlog razpisne komisije osrednjega delavskega sveta, imenoval tovariša Jožeta Zorčiča, inž., vnovič za namestnika glavnega direktorja ZPT in sicer za razdobje od 1. 1. 1972 do 31. 12. 1975. Na istem zasedanju je vnovič imenoval tovariša Mirka Mlakarja, dipl. inž. rud., za direktorja separacij, za razdobje od 1. 1. 1972 do 31. 12. 1975.

Na 29. zasedanju osrednjega delavskega sveta, dne 5. aprila 1972 pa je le-ta imenoval tovariša Alberta Ivančiča, dipl. inž. rud., vnovič za glavnega direktorja ZPT in sicer za razdobje od 1. 4. 1972 do 31. 3. 1976. Na istem zasedanju je bil imenovan za direktorja rudnika Hrastnik Alojz Paučnik, dipl. inž. rud., dosedanjí vršilec dolžnosti

direktorja rudnika Hrastnik. Imenovan je bil za razdobje od 1. 4. 1972 do 31. 3. 1976.

Tovariš Albert Ivančič, se je rodil 25. oktobra 1921 v Smasti pri

Tolminu in je po poklicu diplomirani rudarski inženir. Aktivno se je udeležil NOB. Njegova prva zaposlitev je bila v letu 1950 na rudniku Zagorje, takoj za tem se je zaposlil na separaciji rudnika Trbovlje-Hrastnik kot namestnik obratovodje, nato kot asistent na rudniku Trbovlje, pomočnik obratovodje, obratovodja in upravnik. V letih 1961 in 1962 je bil sekretar občinskega komiteja ZKS v Trbovljah, od 7. novembra 1962 do 31. decembra 1967 je bil direktor rudnika Trbovlje-Hrastnik, od 1. januarja 1968 dalje pa je glavni direktor Zasavskih premogovnikov Trbovlje. Je član raznih družbenopolitičnih organizacij ter aktiven družbeno politični delavec. V izvedelovnem času je že več kot 20 let aktiven član moškega pevskega zbora Zarje Svobode-center Trbovlje. Je član sveta za energetiko republiške gospodarske zbornice, član upravnega odbora poslovnega združenja za energetiko, predsednik upravnega odbora poslovnega združenja RUDIS, odbornik občinske skupščine Trbovlje, predsednik sveta za gospodarstvo pri skupščini občini Trbovlje, in predsednik skupščine in izvršnega odbora temeljne kulturne skupnosti Trbovlje. Skupno s svojimi sodelavci in člani delovne skupnosti ZPT je o-

mogočil, da je podjetje doseglo v zadnjih desetih letih velik napredek, najsibo v proizvodnem pogledu, pri zviševanju storilnosti, zmanjševanju stroškov, investicijski izgradnji, tehnologiji, razvoju samoupravljanja; izboljšala se je tehnična opremljenost podjetja, razširila se je dejavnost obrata za specialna rudarska dela, zgrajenih je bilo vrsto objektov v jami in zunaj, med katerimi je posebno pomembna nova težkotekočinska separacija, uspešno je bila izvedena integracija ZPT, itd.

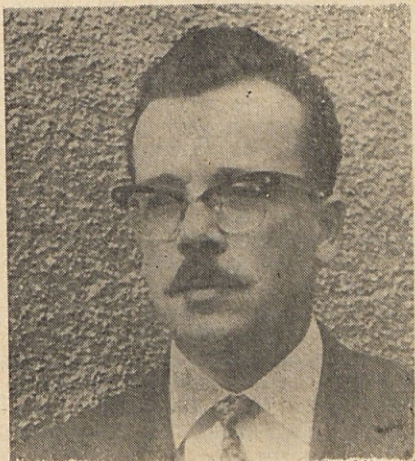
Tovariš Jože Zorčič, se je rodil 18. 2. 1929 v Hrastniku. Po poklicu je bil najprej diplomirani rudarski tehnik, nato pa je uspešno končal šolanje na višji šoli za organizacijo dela v Kranju in si pridobil poklic inženirja organizacije dela. Po prihodu iz JLA se je že v letu 1946 zaposlil pri rudniku Hrastnik, kmalu za tem pa se je vpisal v rudarski oddelek tehniške srednje šole, ki ga je v letu 1950 uspešno končal. Po vrnitvi iz JLA se je 16. 11. 1951 znova zaposlil pri rudniku Hrastnik v svojstvu oddelčnega nadzornika, za tem pa je prevzel mesto jamomerca za obrat Hrastnik. Na tem delovnem mestu je bil do 31. 3. 1961. S 1. 4. 1961 pa je bil imenovan po sklepu osrednjega delavskega sveta rudnika Trbovlje-Hrastnik za pomočnika glavnega direktorja rudnika Trbovlje-Hrastnik. Od 1. 1. 1968 dalje je pomočnik oziroma namestnik glavnega direktorja ZPT. Je član raznih družbeno-političnih organizacij, t. j. član ZK in hkrati član občinske konference ZK v Hrastniku, član revirskega komiteja ZK, član nestalnega dela konference ZKS, član krajevnih občinskih konferenc SZDL. Bil je član raznih samoupravnih organov, občinski in okrajni obzornik. Je član odbora za reševanje vprašanj posebnega družbenega pomena v elektrogospodarstvu Slovenije, član sveta za premog pri zvezni gospodarski zbornici ter upravnega odbora združe-

nja premogovnikov v Beogradu. Razen tega je predsednik TVD Partizan Slovenije, predsednik smučarskega društva in AMD v Hrastniku, član sveta Ljudske tehnike v Hrastniku in tajnik foto-kino kluba. V času zaposlitve na vodilnem delovnem mestu pomočnika oziroma namestnika glavnega direktorja podjetja, se je mnogo in uspešno angažiral skupno z ostalimi sodelavci pri stanovanjski izgradnji, pri organizaciji rekreacije, ekonomskega poslovanja, organizaciji podjetja, razvoju samoupravljanja, samoupravnega sporazumevanja (je član republiške komisije za razvoj samoupravnega prava pri enotnem zboru skupščine SRS) in še na drugih področjih.

Tovariš Mirko Mlakar, se je rodil 13. 10. 1928 v Trbovljah in je po poklicu diplomirani rudarski inženir. Po zadnji vojni je uspešno končal šolanje na rudarskem oddelku TSS v Ljubljani, nato pa je študiral rudarstvo na Fakulteti za rudarstvo, metalurgijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani. Tu je diplomiral v letu 1958. Pri našem podjetju se je prvič zaposlil že v letu 1947. Nekaj mesecev je bil vmes zaposlen tudi na rudniku Senovo, sicer pa je ves čas zaposlen pri našem podjetju. Takoj po diplomi je bil zaposlen kot obratni asistent na obratu Trbovlje, nato je bil nekaj časa zaposlen na upravi podjetja s posebno nalogo, da sodeluje pri študiju tehnološkega procesa separiranja premoga in sodelovanju pri projektiranju nove separacije, kmalu za tem pa je bil premeščen na separacijo Trbovlje, kjer je bil obratovodja, upravnik in tehniški vodja separacije, skupnega prevoza in zasipnega kopa. Po integraciji ZPT je bil imenovan s 1. 1. 1968 za direktorja separacij ZPT. Je član raznih družbeno-političnih organizacij ter aktiven družbeno-politični delavec. V času njegove zaposlitve pri našem podjetju je imel več pomembnih funkcij v družbeno-političnih organizacijah v podjetju in v občinskem merilu. Sedaj je predsednik strokovne podružnice ZGRMIT pri ZPT, ki vključuje tudi člane iz Investicijskih birojev Trbovlje, poslovnega združenja RUDIS-Trbovlje in strojne tovarne Trbovlje. V zadnjih letih se je močno angažiral pri izgradnji nove težkotekočinske separacije, izboljšanju poslovanja skupnega prevoza in zasipnega kopa, pa tudi pri izboljšanju poslovanja separacije v Zagorju.

tičnih organizacijah v podjetju in v občinskem merilu. Sedaj je predsednik strokovne podružnice ZGRMIT pri ZPT, ki vključuje tudi člane iz Investicijskih birojev Trbovlje, poslovnega združenja RUDIS-Trbovlje in strojne tovarne Trbovlje. V zadnjih letih se je močno angažiral pri izgradnji nove težkotekočinske separacije, izboljšanju poslovanja skupnega prevoza in zasipnega kopa, pa tudi pri izboljšanju poslovanja separacije v Zagorju.

Tovariš Alojz Paučnik, se je rodil 13. 6. 1926 v Klečah pri Ljubljani in je po poklicu diplomirani rudarski inženir. Študije rudarstva je dokončal 24. septembra 1955 na odseku za rudarstvo, oddelka za rudarstvo in metalurgijo tehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Med zadnjo vojno je bil zaprt in interniran. Po končanem študiju se je najprvo zaposlil na rudniku Senovo, nato pa v maju 1958 kot asistent na obratu Hrastnik rudnika Trbovlje-Hrastnik. Od decembra 1960 pa do avgusta 1968 je bil obratovodja obrata Dol, od avgusta 1968 do konca leta 1971 je bil zaposlen kot glavni inženir na rudniku Hrastnik, nato pa je bil do 31. marca 1972 vršilec dolžnosti direktorja rudnika Hrastnik. Tovariš Paučnik je član raznih družbeno-političnih organizacij, bil pa je tudi odbornik občinske skupščine v Hrastniku. V študijskih letih je sodeloval v raznih delovnih akcijah. V času njegove zaposlitve pri našem podjetju se je zelo angažiral za uspešno delo in razvoj obrata Dol, nato pa tudi za modernizacijo in razvoj rudnika Hrastnik. Sodeloval je pri delu in razvoju rudniške gasilske čete v Hrastniku, bil je član samoupravnih organov v podjetju, sodeluje pa tudi pri raznih društvi in organizacijah.

Vsem štirim vodilnim članom naše delovne skupnosti, ki so bili imenovani na ta delovna mesta za naslednje štiriletno mandatno obdobje želimo, da bi uspešno nadaljevali svoje dosedanje delo in da bi imeli srečno roko v vseh pogledih.

Vzroki upadanja konjunktura v premogovništvu

Od leta 1968 pa vse do nedavne je vladala na premogovnem tržišču izredna konjunktura. V tem času takorekoč ni bilo pomembnih razlik v intenzivnosti povpraševanja v posameznih letnih obdobjih. Stanje je bilo celo takšno, da premogovniki na tržišču rjavega premoga niso uspeli, kljub ukrepom za povečanje proizvodnje, pokriti vseh potreb. V naslednjem obdobju, to je v letu 1971, je bila dosežena delna umirjenost tržišča, vendar na račun boljše preskrbe, ki je sledila maksimalnemu izkoriščanju proizvodnih zmogljivosti, predvsem v drugem polletju.

V letošnjem letu je konjunktura popustila in ugotavljamo izreden padec povpraševanja. To je pri nekaterih premogovnikih Slovenije že terjalo načrtno zmanjševanje proizvodnje in predčasno opustitev izrednega sobotnega obrato-

vanja. Na splošno pa beležimo večje ali manjše težave pri prodaji premoga iz redne proizvodnje.

Pri iskanju vzrokov takšne hitre spremembe, bi bilo koristno ugotoviti, katera dejstva so vplivala na zmanjšano povpraševanje, da bi na ta način dobili jasno predstavilo o trenutnem stanju na tržišču, kar naj bi bilo podlaga za bodoče ukrepe pri formiranju prodajne politike.

Na osnovi podatkov o gibanju porabe in preskrbe tržišča rjavega premoga v preteklem obdobju, lahko podamo orientacijsko oceno vzrokov, zavoljo katerih je sledila tako nagla sprememba v tržnem povpraševanju. Pri tej analizi bomo primerjali posamezna obdobja in to obdobje visoke konjunktura in najbližje preteklo obdobje.

Poraba rjavega premoga v SRS za obdobje julij — december leta 1970 in 1971 (po podatkih PZE):

mesec	široka poraba		elektroenergetika promet in industr.			
	1970	1971	1970	1971	1970	1971
julij	21.791	32.737	49.290	100.670	78.605	59.627
avgust	44.678	61.843	85.293	132.844	69.911	60.416
september	27.846	21.812	100.817	107.519	71.574	62.236
oktober	35.420	34.716	134.559	105.086	67.963	73.126
november	39.117	17.915	77.060	111.812	74.259	73.617
december	33.421	31.754	103.015	108.234	86.708	82.596
Skupaj	202.273	200.777	550.034	666.165	449.020	411.618
Indeks	100	99,2	100	121,1	100	91,6

Široka poraba je v obravnavanem obdobju domala izenačena, dasiravno je v poletnih mesecih v letu 1971 nekoliko večja kot v enakem obdobju prejšnjega leta. V jesenskih mesecih pa obratno, nekoliko nižja kot prejšnje leto. Takšno stanje je posledica pomanjkanja premoga v letu 1970 in sorazmerno boljše preskrba v letu 1971, pri čemer si je široka poraba pripravila zadostno zalogo za predstoječo zimsko obdobje. Premiki v preskrbi so nastali le v posameznih mesecih, medtem ko je skupna poraba v obdobju julij — december takorekoč enaka.

Pri porabi premoga v elektroenergetiki beležimo v tem obdobju za 21 % večjo porabo kot leta 1970. Zaradi izredno sušnega leta so termoelektrarne obratovale s polno zmogljivostjo in zato tudi tako veliko odstopanje v porabi med letom 1970 in 1971.

Pri prometu in industriji je stanje porabe nekoliko drugačno.

V jesenskih mesecih sicer ni bistvene razlike v porabi med letom 1970 in 1971, večja odstopanja pa so zabeležena v poletnih mesecih. Zaradi tega je tudi skupna poraba v obdobju julij — december za okoli 8 % manjša kot leta 1970.

Vzroki zmanjšanja porabe so načelno lahko samo dvojni, in sicer: substitucija premoga z drugimi energetskega viri ali pa vremenske razmere, ki delno tudi vplivajo na porabo v industriji.

Glavni konkurent premoga v industriji so gorilna olja. Kako se je gibal poraba tega energetskega vira, je prikazano z naslednjo tabelo:

Poraba gorilnega olja v industriji SRS za obdobje julij — december leta 1970 in 1971 (po podatkih PZE):

mesec	leto 1970 ton	leto 1971
julij	24.637	28.013
avgust	25.020	29.004
september	32.919	31.509
oktober	30.510	35.311
november	30.964	35.126
december	34.237	39.717
skupaj	178.287	198.680
indeks	100	1114,

Vsekakor je zanimiv podatek, da se je poraba gorilnega olja v industriji povečala v obdobju julij — december 1971 napram enakem obdobju prejšnjega leta, za 11,4 %. Del povečane porabe gre vsekakor na račun stopnje rasti industrijske proizvodnje v Sloveniji. Pri tem pa velja ugotoviti ali je povečana poraba gorilnega olja tudi posledica zmanjšanja porabe premoga.

Tudi v drugem polletju 1971 premogovniki rjavega premoga v Sloveniji niso imeli težav v prodaji. Vsa proizvodnja je bila takorekoč sproti prodana. Obstoja možnost, da je povečanje porabe go-

ZASAVSKI PREMOGOVNIKI TRBOVLJE

Odbor za zaposlovanje
in izobraževanje

O B J A V L J A PROSTA UCNA MESTA

- 15 učnih mest za kovinarje
10 učnih mest za elektricarje
- 100 učnih mest za rudarja-kopača

Pogoji:

- pod 1.
- uspešno končanih 8 razredov osnovne šole
 - uspešno opravljen psihološki preizkus
 - telesno in duševno zdravlje
 - veselje do poklica

pod 2.

- uspešno končanih 6 razredov osnovne šole
- telesno in duševno zdravlje
- veselje do poklica.

Prijave sprejema rudarski šolski center ZPT, Zagorje, Cesta zmage 5, 61410 ZAGORJE o/S.

rilnega olja posledica slabe založenosti premogovega trga. Založenost premogovega trga v drugem

polletju 1971 je bila v primerjavi z enakim obdobjem leta 1970 naslednja:

Prodaja rjavega premoga v SRS (po podatkih PZE)

mesec	prodaja domačih premogovnikov		nabava iz drugih republik		skupaj razpoložljivo	
	1970	1971	1970	1971	1970	1971
julij	146.275	154.260	4.800	7.100		
avgust	183.754	181.458	4.800	7.500		
september	182.813	187.461	5.000	7.900		
oktober	190.389	203.954	5.600	8.900		
november	197.049	194.039	5.600	8.400		
december	218.599	224.941	6.000	8.800		
skupaj	1.118.879	1.146.113	31.800	48.600	1.150.679	1.194.713
indeks	100	102	100	152	100	103,7

Iz tabelaričnega pregleda je razvidno, da je bila založenost slovenskega trga z rjavim premogom, boljša v letu 1971 kot pa prejšnje leto in to kljub manjši skupni proizvodnji. Večja ponudba je sledila zaradi povečanih nabav iz drugih republik in pa vse večje preusmeritve prodaje na domačem tržišču.

Na podlagi navedenih analitičnih podatkov lahko sprejmemo naslednje zaključke:

- kljub nižji proizvodnji, je bila založenost slovenskega trga z rjavim premogom v drugi polovici leta 1971 boljša, kot v enakem obdobju prejšnjega leta;
- povečana poraba rjavega premoga je sledila izključno zaradi večje porabe v termoelektrarnah;
- zmanjšanje porabe rjavega premoga v industriji, predvsem v poletnih mesecih, medtem ko je bila v jeseni dosežena enaka stopnja porabe kot v letu 1970;
- ugodna konjunktura je vladala tudi v drugem polletju 1971 tako, da premogovniki niso imeli težav pri prodaji.

Iz opisanega sledi, da vzroki upadanja konjunktura v letošnjem

letu ne izvirajo iz prejšnjega leta. temveč jih je iskati drugod in zato moramo raziskovanje usmeriti v analizo drugih možnih elementov, ki lahko povzročijo zmanjšanje povpraševanja. Eden od takšnih elementov je politika vodenja rizičnih nalog pri kupcih, drugi pa vremenske razmere, ki ponekod odločilno vplivajo na obseg porabe.

Pri prvem elementu, to je pri oblikovanju zimskih zalog materiala na minimum. Sklepamo pa, da je stanje zalog pri rjavem premogu v nesorazmerju s težnjami po reševanju problemov nelikvidnosti, ker so bile zaloge pri kupcih pred nastopom zime večje kot pa v letu 1970.

V mesecih novembru in decembru je industrija s prometom razpolagali po podatkih PZE z naslednjo zalogo rjavega premoga:

november 1970	27.546 ton ind. 100
november 1971	37.450 ton ind. 136
december 1970	28.648 ton ind. 100
december 1971	37.886 ton ind. 133

Na oblikovanje večjih zimskih zalog je ugodno vplivala boljša preskrbljenost tržišča in pa težnja kupcev, da skozi večje zaloge rešujejo probleme redne preskrbe, ki so bili, deloma povsod v predhodni zimi, stalno navzoči.

Na temelju vseh analiz lahko dokončno določimo dokaj realno oceno. Na nazadovanje konjunktura in zmanjšanje povpraševanja je vplivalo izključno izredno milo in kratko zimsko obdobje. Zadostne zaloge pri kupcih premoga in manjša poraba je neposredni vzrok problemov in težav, ki spremljajo prodajo v tem času. Dosedanje izkušnje potrjujejo zakonitosti, da kratkotrajne in blage zime negativno vplivajo na prodajo in proizvodnjo tudi na časovno daljše obdobje. Zato lahko pričakujemo, da bodo zavoljo zadnje mile zime problemi prodaje prisotni več ali manj preko celega leta. Premog predstavlja še vedno v veliki meri sezonsko blago, katerega prodaja in poraba je odvisna od vremenskih razmer.

Janko Lapornik, oec.

Vloga rjavega premoga v energetske bilanci Slovenije do leta 1975 in 1980

Rjavi premog je v Sloveniji s svojimi zalogami siromašnejši, kot znašajo zaloge lignita. Pri tem je potrebno tudi poudariti, da so montan-geološki pogoji nastopanja ležišč rjavega premoga in eksploatacije mnogo slabši kot pri lignitu. Predvsem je potrebno pri tem upoštevati diskontinuiteto v nahajališčih rjavega premoga, ki je nastala zaradi tektonskih premikov

na teh področjih, dočim so zaloge lignita mnogo bolj koncentrirane in so zaradi tega tudi proizvodni stroški pri eksploataciji lignita manjši.

Pri rjavem premogu znašajo zaloge za cca 80-letno eksploatacijo, celokupne rezerve premoga v Sloveniji pa znašajo komaj 5% od celokupnih jugoslovanskih rezerv.

Do leta 1975 je v osnutku programa razvoja energetike Slovenije predvidena udeležba rjavega premoga v skupni oskrbi z različnimi vrstami premoga s 43%. Kot vir energije, ki ima tudi svojo osnovo v ležiščih in zalogah SRS predstavlja za Slovenijo s cca 2.300.000 do 2.500.000 ton letne proizvodnje, pomembno postavko v oskrbi s primarno energijo.

V načrtovanju za oskrbovanje z rjavim premogom do leta 1975 in dalje je predvideno 59 % plasmaja za proizvodnjo električne energije, cca 13 % za industrijo, 1,7 % za promet, 21 % za široko porabo in 4,3 % plasmaja v druge republike. Vendar je pri tem treba poudariti, da se predvidoma proizvodnja pri premogovnikih, ki bodo še proizvajali, ne bo bistveno povečala in bo na trgu v naslednjih letih manj rjavega premoga kot doslej. Predvidevati moramo, da bodo do 1975 leta predvidoma ukinjeni premogovniki Kočevja, Laško, Liboje in da bo zavoljo tega proizvodnja manjša za okoli 450.000 ton rjavega premoga.

Od energetske politike SRS in SFRJ je seveda v precejšnji meri odvisno, v kakšnem položaju se bosta znašla proizvodnja in plasmaja rjavega premoga, tako v zvezi s politiko do plinifikacije, kot tudi v zvezi z nadaljnjo politiko do razširjanja naftne industrije in plasmaja teh izdelkov pri nas.

Menim, da ne gre za vsako ceno vztrajati in zahtevati, da mora biti premog edina in bistvena os-

nova, na kateri naj se gradi celotna energetska politika. Vendar je potrebno pri tem upoštevati usmeritve na domače energetske vire, saj ugotavljamo, da še zdaleč ne moremo doseči v zunanje trgovinski bilanci pozitivni saldo. Pri tem pa predstavlja uvoz energetskih virov visoko postavko v negativnem saldu naše zunanje-trgovinske bilance.

Najpomembnejše vprašanje pri premogovni industriji je vprašanje nadaljnje modernizacije in iskanje možnosti, da ob obstoječih cenah doseže čimboljši ekonomski rezultat. To je pogojeno s hitrim dvigovanjem storilnosti, kajti udeležba osebnih dohodkov v strukturi lastne cene je glavna ovira za večjo prilagodljivost cen premoga in konkurenčnosti proti drugim virom energije, če ne upoštevamo pogoje proizvodnje.

Vsekakor ni mogoče v oskrbi Slovenije z energijo zanemariti pomembnosti in vpliva rjavega premoga. Od celokupne količine primarne energije, med katero spada tudi rjavi premog, bo ta udeležen v celokupni porabi virov pri-

marne energije (premog, les, nafta, plin, elektrika), s cca 18 % in v letu 1980 s cca 13 %, dočim je predvidena v letu 1972 udeležba 20 %. Res je sicer, da se prav zaradi ukinitve obratovanja nekaterih rudnikov rjavega premoga predvideva padec razpoložljive energije rjavega premoga, toda bistveno zmanjšanje njegove udeležbe za pokrivanje potreb SRS s primarno energijo izvira iz povečanja potreb po energiji, a se povečuje od leta 1972 do 1975 predvidoma za 17 %, do leta 1980 pa za skoraj 46 %.

Iz teh razlogov bi pravzaprav morala odpasti vsaka zaskrbljenost za usodo plasmaja rjavega premoga v SRS. Vendar bo potrebno kljub nenehni rasti potreb po primarni energiji, skrbeti za konkurenčno sposobnost, za modernizacijo proizvodnje in usklajevanje prodajne ter lastne cene s cenami drugih virov energije, pri tem pa upoštevati tudi vse tiste slabe strani, ki jih nosi s seboj uporaba rjavega premoga oziroma trdih goriv nasploh.

Albert Ivančič, dipl. inž. rud.

Odpiralna dela v Terezija II. polju in jami Ojstro

V letu 1970 so v polju Terezija II. zaključili odkopavanje na koti 180. Do te kote je sedaj odprto odkopno polje z glavnim transportnim vpadnikom, po katerem so z gumijastim trakom odvažali premog na polnišče na Savskem obzorju, ko so odkopavali v Terezija II. polju.

Na koti 180 je zgrajeno tudi črpališče. Sedanji dotok vode v črpališče je 2,5 m³/min. Voda priteka iz dolomita, ki se nahaja na talni strani sloja.

V Terezija II. polju sega sloj premoga še 30 m nižje, zato je možno samostojno odpiranje tega dela sloja pod pogojem, da se zgradi iz kote 180 na koto 150 izvozni in vzporedni oskrbovalni oziroma zračilni vpadnik ter izdelata novo pomožno črpališče.

V jami Ojstro sedaj odkopavajo na koti 161, to je 40 m nad najnižje odprtim 5. obzorom.

Izvoz premoga poteka sedaj iz 5. obzora po jašku na Savsko obzorje, katerega zmogljivost je polno izkoriščena pri intenzivni proizvodnji. Poglobljanje tega jaška za odkopavanje do dna kadunje, ne pride v poštev, ker bo jašek v rušni coni, ko bodo pričeli odkopavati pod koto 120.

Z osnovnimi odpiralnimi deli v jami Ojstro, so odprli za eksploatacijo le severno krilo Ojstriške kadunje, medtem ko južno krilo — takoimenovani Javor sloj, med kotama 180 in 120, s temi deli ni bil zajet.

Za odvodnjavanje v jami Ojstro

je bilo na 5. obzoru zgrajeno črpališče z zmogljivostjo 9 m³/min.

Glede na vdore vode na odkope v jami Ojstro, je poleg drugih ukrepov, potrebno tudi odvodnjavanje vodonosnega dolomita, ki leži v talnih plasteh slojišča.

Ob upoštevanju uvodoma omenjene problematike so že v letu 1969 projektirali izgradnjo transportnega vpadnika med 5. obzorom v jami Ojstro in koto 180 v Terezija II. polju po vodonosnem dolomitu.

Po tem vpadniku so predvideli odvoz nakopnine iz jame Ojstro in iz Terezija II. polja na polnišče vozičkov na Savskem obzorju z gumijastimi trakovi, hkrati pa odtok vode iz vodovodnega dolomita navzdol v črpališče na 5. obzorju jame Ojstro.

Z namenom, da bi vzpostavili zvezo med obema točkama, so v letu 1970 izdelali na 5. obzoru jame Ojstro smerni hodnik v smeri vzhodno predvidenega vpadnika. Hodnik je potekal po krovlini Javor sloja in po sloju. Ob prehodu v talne plasti sloja, je prišlo do vdora vode in mulja, zaradi česar je bilo potrebno prekiniti napredovanje, dokler niso bila izdelana vodna vrata, ki bi jih zaprli v primeru vdora večjih količin vode.

V letu 1971 so po izgraditvi vodnih vrat pristopili k raziskovalnemu in odvodnjevalnemu vrtanju v smeri kontakta premog — talnina — vodonosni dolomit. Dela je izvajal Geološki zavod iz Ljubljane ter naša vrtna ekipa. Skupno je

bilo navrtanih sedem vrtin, s katerimi so zanesljivo ugotovili mejo med dolomitom in talnino, kakor tudi pritoke vode v dolomitu, ki sedaj znašajo 700 l/min. Dosedanja raziskovalna dela so omogočila dokončno lociranje glavnega izvoznega vpadnika, ki bo potekal pod 120 v dolomitu med kotoma 180 in 120.

Istočasno z odkopavanjem v Terezija II. polju, predvidevamo raziskavo Javor sloja proti vzhodu. V primeru pozitivnih rezultatov raziskav računamo na uporabo oskrbovalne oziroma zračilne zveze v Terezija II. polju tudi za oskrbo in zračenje pri rednem odkopavanju v Javor sloju.

Z izgradnjo vpadnika Ojstro-Terezija II. polje bodo dani pogoji, tudi za odpiranje rezervo premoga pod 5. obzorom v jami Ojstro, ki je predvideno s podaljšanjem vpadnika iz kote 120 na koto 40, to je za 80 m.

Z izgradnjo vpadnika med kotama 180 in 120 so že pričeli. Predvidevajo poglobljanje iz kote 180 navzdol ter višanje iz kote 120 navzgor.

Pri poglobljanju pričakujemo poleg dotokov vode tudi težave zaradi pojava žveplovodika, katerega vplive na zaposlene (vnetje oči) bomo skušali čimbolj ublažiti z dodajanjem hipermangana dotekajoči vodi. Pri višanju navzgor pa bodo posebno skrbeli za predvrtavanje z dolgimi vrtinami za primer, če bi našleteli na vodonosno razpoko.

Metod Malovrh, dipl. inž. rud.

Rezultati dela nove težkotekočinske separacije

Po nekaj več kot enoletnem delu težkotekočinske (TT) separacije, lahko objektivneje ocenjujemo nje-
no delovanje in jo primerjamo s prejšnjo oziroma staro separacijo. Bistveno izboljšanje smo dosegli pri transportu rovnega premoga iz jamskih polnišč na separacijo in praznih vozičkov iz separacije v jamo. Kljub zelo neenakomerni proizvodnji (v začetku delavnika je rovnega premoga malo — pozneje veliko), nam uspeva ta škodljiva nihanja izravnati z bunkerjem za rovní premog. Dotok rovnega premoga je v separacijo enakomeren in kotlovni premog je na prazne vozičke.

S povezavo obeh zračališč za komercialni in kotlovni premog je mogoče povečati zmogljivost zračanja komercialnega premoga in obenem opravljati homogenizacijo. Homogenizacija rovnega premoga je bistveni pogoj za dobro separiranje in delovanje separacijskih naprav.

Zrnatostna sestava rovnega premoga posameznih jam se med seboj precej razlikuje. Premog je v Hrastniku in na Dolu bolj drobljiv kot na Ojstrem. Na drobljenje vpliva v veliki meri odstreljevanje, pridobivanje, transport z verižnimi

transporterji in presipanje po bunkerjih.

Zrnatostna sestava rovnega premoga (v %):

Vrsta mm	Ojstro	Hrastnik	Dol	Povpreček
nad 90	39,5	10,1	15,1	22,6
60—90	4,9	7,3	10,6	7,6
30—60	13,5	11,2	13,8	12,3
20—30	7,7	8,1	7,8	7,85
8—20	13,4	16,5	14,9	14,9
2—8	12,2	20,5	18,0	16,7
0—2	9,0	26,3	19,0	18,1
Skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0

Po razpredelnici lahko ugotovimo, da je v rovnem premogu cca 40 % zrn od 0—10 mm, premog je torej zelo drobljiv in so torej nujna prizadevanja za preprečevanje drobljenja povsod, kjer je to mogoče. Tudi delež pepela v rovnem premogu, ta je glavna značilnost za njegovo kakovost, raste. Delež pepela se menja po posameznih odkopnih poljih, po frakcijah in časovnih obdobjih.

Za primer navajam pepel v rovnem premogu revirjev Ojstro, Hrastnik in Dol v letu 1970:

Pepel v rovnem premogu

Jama	Vrsta m/m		
	nad 60 %	30—60 %	10—30 %
Ojstro	29,6	32,1	26,7
Hrastnik	32,1	31,1	31,4
Dol	30,9	10,9	18,4
Povpreček	nad 10 mm 31,24		

Če želimo vedeti, kaj se s premogom godi v separacijskem procesu, moramo poznati njegovo bogatilo (rovni premog je preraščen z jalovino-slaba bogatilo, rovnemu premogu je dodana čista jalovina-dobra bogatilo).

Bogatilo premoga ocenjuje mo s podatki iz potapljalnih analiz in njih grafičnega vrednotenja.

Bogatilo premoga se ocenjuje po mednarodnih standardih z odstotkom frakcij v območju + — 0,1 gr/cm³ delilne specifične teže.

Če je teh frakcij okrog debeline specifične teže v %

0-7 7-10 10-15 15-20 nad 25, je bogat. lahko sred. težko zelo izredno težko

V stari separaciji smo bogatili (separirali) rovní premog le na dva produkta, premog in jalovino.

Delilna specifična teža je znašala 1,75 gr/cm³.

Bogatilo rovnega premoga je bila zelo majhna, bogatenje pa izredno težko. Temu so pripomogli zastareli usedalniki, ki so bili poleg tega še vedno preobremenjeni.

Ostrina ločenja je bila zelo majhna in je znašala $E_p = 0,11$.

Zaradi navedenih težav je bilo nujno prenehati z delom na stari separaciji in preiti na težkotekočinske postopek.

V novi separaciji ločimo rovní premog na tri produkte; komercialni premog, srednji produkt (kotlovni premog) in jalovino.

Delilni specifični teži sta bili v začetku obratovanja naravnani na 1,5 in 1,7 gr/cm³.

Ker pa kvaliteta končnih produktov ni bila zadovoljiva, smo delilne specifične teže znižali in sicer na 1,46 gr/cm³ za premog in 1,67 gr/cm³ za jalovino. Med 1,46 — 1,67 gr/cm³ pa je območje vmesnih produktov (kotlovni premog).

Firma PIC je dala naslednja jamstva za ostrino ločenja za težkotekočinsko separacijo:

Delilna spec. teža gr/cm ³	odklon (Ep) verjetni	zajamčeni
1,45	0,033	0,042
1,75	0,050	0,060

Dejansko dosežen Ep (novejši podatki):

1,46 (1,55)	0,025
1,67 (1,73)	0,035

Torej je ostrina ločenja na novi separaciji 3-4 krat večja kot na stari separaciji in bogatenje mnogo uspešnejše kot prej. Izgube smo zmanjšali za cca 10 %.

Predvsem pa je pomembno, da po več kot enoletnem obratovanju težkotekočinske separacije, nismo imeli nobenih reklamacij in da so kupci s premogom zelo zadovoljni.

Za primerjavo navajam rezultate letnih povprečkov premoga v stari separaciji za leto 1969 in za leto 1971 v novi separaciji:

LETO 1969

	kosi %
vлага	21,64
pepel	11,10
gorljive snovi	67,26
sp. kal. vrednost	4169 Kcal

kocke %	oreh %	grah %
21,47	21,47	22,20
15,35	17,65	18,90
63,18	60,88	58,90
3938 Kcal	3796 Kcal	3635 Kcal

LETO 1971

	kosi %
vлага, celokupna	22,05
pepel	10,30
gorljive snovi	67,65
sp. kal. vrednost	4235 Kcal

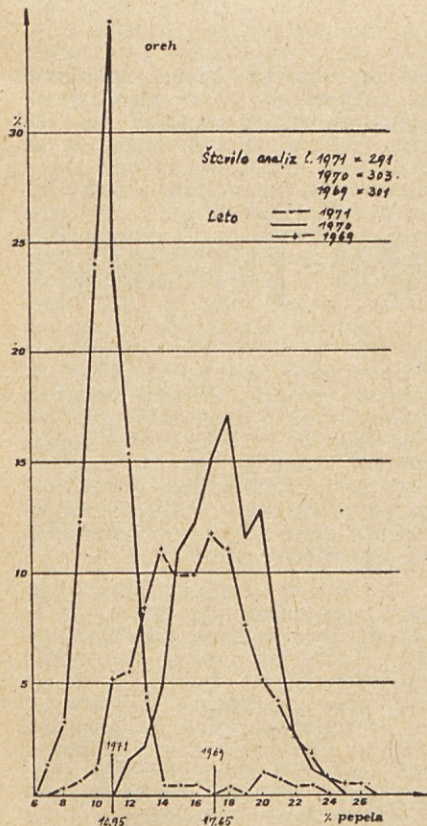

Diagram — Območja vsebnosti pepela v »orehu« v letih 1969, 1970 in 1971

kocke %	oreh %	grah %
22,40	22,70	23,88
10,80	10,95	10,57
66,80	66,35	65,55
4228 Kcal	4147 Kcal	4118 Kcal

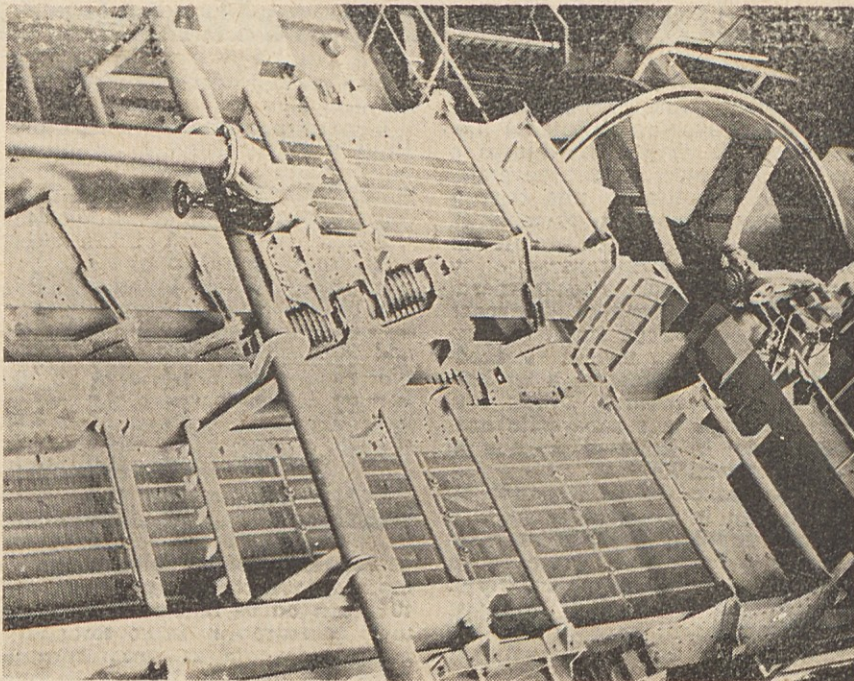
Povprečni porast kalorične vrednosti premoga se je iz leta 1969 na pram letu 1971 povišal:

pri kosovcu za	+ 66 kcal/kg
pri kockovcu za	+ 290 kcal/kg
pri orehovcu za	+ 351 kcal/kg
pri grahovcu za	+ 483 kcal/kg

Učinkovitost težkotekočinskega separiranja je torej očitna.

Odprto ostaja vprašanje stare separacije (drobiž od 0–10 mm), separiranje zdroba, pridobivanje praha in odpadnih voda. Idejno so ti problemi rešeni, je pa vprašanje časa in sredstev, kdaj jih bomo rešili tudi tehnološko.

Mirko Mlakar, dipl. inž. rud.

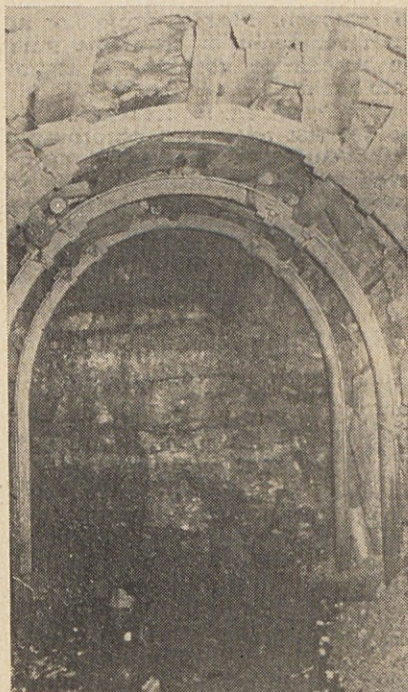

Predklasirna resonančna sita in separator »Drewboy« za premog na težkotekočinski separaciji ZPT v Trbovljah

Foto inž. Mirko Mlakar

Opravljenno delo na gradbišču OSRD v Idriji

V eno pomladanskih številčk glasila Srečno v letu 1970, sem opisal na kratko, kaj je do sedaj delal naš obrat v rudniku živega srebra

Delovišče OSRD v Idriji — izkop proge s TH podporjem (provizoričen)

Idrija. Današnji prispevek pa se nanaša na opravljeno delo od tedaj pa do danes.

Glavno delo, ki smo ga opravili v tem času, je bilo nadaljevanje izkopa raziskovalno-odpiralne proge v novo rudišče Ljubevč. Proga je bila izdelana od točke 1.220 m do 1.909 m, pretežno po glavnem dolomitu, nato smo prebili takoimenovano idrijsko prelomnico, ki jo tvori karbonska in grōdenska glina, neposredno po prebitju prelomnice, pa smo že prišli v novo rudišče Ljubevč. Proga je v glavnem podprta s TH podporjem podkvastega profila, skozi idrijsko prelomnico pa smo progo permanizirali z betonskimi oblikovalci in obročem dodatnega betona. Nekaj deset metrov pred idrijsko prelomnico, smo s progo prišli v lokalno prelomnico tekočega peska v glavnem dolomitu, kjer smo progo tudi permanizirali z betonskimi oblikovalci. To delo je bilo zelo naporno in zahtevno v pogledu varnosti dela.

Pri nadaljnjem izkopavanju proge izza idrijske prelomnice, torej že po samem rudišču, ki ga tvori zgornje permski dolomit, to je rudonosno hribina, pa smo s predvrtanjem zopet navrtali vodo. Rudišče je torej vodonosno. Delo je postalo vznemirljivo, saj smo z globinsko predvrtino, dobili novi dotok vode s količino 600 l/min,

pri zaprtem ventilu na ustju vrtine, zavarovane s preventorjem, pa je vodni pritisk narastel na 30 atm. Moram omeniti še to, da so bila ustja predvrtin zavarovana s preventorji, ki so bili preizkušeni na tlačni pritisk 60 atm, nato smo šele nadaljevali s predvrtanjem. Dodatne globinske vrtine, ki smo jih nato še izvrtali, pa so dajale manjši dotok vode do 300 l/min, pri zaprtem ventilu pa je pritisk narastel le na 20 atm. Situacija je postala jasna, ker se je pritisk pri odprtih ventilih, po nekaj minutah zmanjšal na 5 atm, celokupni dotok vode iz vrtin pa se je ustalil pri 600 l/min. To nam je dalo vedeti, da je rudišče sicer vodonosno, ni pa pričakovati kakšnih vodonosnih kavern in s tem nepričakovane vdora vode.

Na koncu zgodbe o progi Ljubevč, naj pripomnim še to, da je izkop zopet začasno ustavljen (od 4. 2. 1972), ker smo z globinskim predvrtanjem ugotovili, da je pred nami karbonski skriljavec, to je neorudena hribina. Sedaj z dodatnim predvrtanjem poizkušamo ugotoviti obseg oziroma meje skriljavca in najti koridor rudonosne hribine — dolomita, po katerem bi nadaljevali z izkopom proge. Po najnovejših podatkih, ki so jih dale predvrtine, smo ta koridor dolomita že našli.

Stanovanjsko poslopje in kuhinja z jedilnico na gradbišču OSRD v Idriji
Foto inž. Tone Bregant

Vzporedno z delom v progi Ljubevč, pa je druga delovna ekipa poglobila glavni izvozni jašek. Delo od XIV. na XV. obzorje v višini 37 m. Pod XV. obzorjem smo obenem izbili še polnišče za skip, ker predvidevajo sedanji izvoz rude s kletkami, preurediti na izvoz s skipom. V prosti globini jaška pod XV. obzorjem, smo zgradili še manjše črpališče in vodni zbiralnik za 250 m³ vode.

Varnostni čep hribine, pod katerim smo poglobljali jašek, smo nazadnje prebili v neobratovnih dneih, ko po jašku niso izvažali, zabetonirali in vgradili opremo tako, da je sedaj jašek urejen za izvažanje

iz XV. obzorja.

Od začetka februarja letos, ko je bil ustavljen nadaljnji izkop proge Ljubevč, je tudi našo delovno ekipo doletelo, da nas je investitor zaradi pomanjkanja drugih delovišč, zaposlil prvič na deloviščih, ki so ogrožena od živosrebrnih (HG) hlapov. Za dela na takšnih deloviščih veljajo in se izvajajo poostrejši varnostni ukrepi. To so pogostejše meritve jamskega zraka na Hg hlapce, skrajšani delovni čas, zdravniški pregledi pred nastopom in po končanem delu na takšnih deloviščih, vmesni kontrolni zdravniški pregledi — štirinajstdnevni, tedenski, tridnev-

ni ali celo vsakodnevni, pač odvisno od izmerjene koncentracije Hg hlapov, omejeno število šihov — točno določeno za različne višine koncentracije Hg hlapov, zdravniška prepoved dela na takšnih deloviščih za določen čas itd. Ponovno zaposlitev na Hg deloviščih dovoli potem le zdravnik.

Se nekaj malega o investitorju, to je o rudniku živega srebra Idrija. Kot je znano, je to podjetje zadnjih šest let finančno zelo dobro poslovalo, ob izredno visoki prodajni ceni živega srebra, (34,5 kg) vredna 500 — 600 USA dolarjev. V preteklem letu je cena za isto količino padla že pod 400 dolarjev, trenutno pa znaša cena celo 194 dol. (stekl.). To dejstvo je zelo zaostriło poslovanje znotraj podjetja ter vplivalo na zmanjšanje investicij, zmanjšanje materialnih stroškov in tudi na intenzivnejše raziskovanje rudišč z bogatejšo vsebino rude. Rezultat teh vsestranskih raziskav je ugotovitev da so našli debelejši sloj skriljavca z bogato vsebino rude, ki se razteza od površine (hrib izza rojstne hiše pok. inž. Stanka Bloudka v Idriji) pa do IV. obzorja.

Vsa prizadevanja tehničnega vodstva rudnika živega srebra Idrija so sedaj usmerjena v to, da se čimprej začne z eksploatacijo tega skriljavca, tako s površinskim kopom, kot tudi v jami.

Največjo težavo pri temu predstavlja zagotovitev varnega dela zavoljo močno izhlapevajočih Hg hlapov, vendar pa ima sedaj odkopavanje skriljavca prioriteto pred raziskavami v rudišču Ljubevč.

Stane Markovič

Razvoj opekarne

Opekarništvo na Slovenskem se je v zadnjem času močno razvilo in moderniziralo. K temu ga je prisilila močna konkurenca sosednje italijanske opekarske industrije, ki je s svojimi cenovnimi izdelki preplavila jugoslovanski, zlasti pa slovenski trg. Na račun močne jugoslovanske investicijske konjunkturo, so v sosednji Furlaniji in Julijski krajini zrasle nove najmodernejše opekarne.

Ker jugoslovansko oziroma slovensko opekarništvo ni moglo zadovoljiti potrebam intenzivne investicijske dejavnosti, so bile tudi naše zaščitne carine za uvoz opečnatih izdelkov minimalne.

Z devalvacijo dinarja in ukrepi za stabilizacijo gospodarstva se bo umirila tudi investicijska poraba zlasti v industriji, za razširjeno reprodukcijo in nove kapacitete, zato je nadaljnji uvoz opeke otežen, poleg tega pa je tudi nesmiseln,

saj imamo tovrstnih surovin dovolj v Jugoslaviji.

Industrijski gradnji ustrezno pa se bo v srednjeročni perspektivi gradnja stanovanj celo povečala, zato bodo opečni izdelki pri tej vrsti gradnje še vedno zanimivi, kljub temu, da se postopoma uveljavljajo v gradbeništvu tudi razni novi materiali.

Da bo sleherna bojazen o bodoči uporabnosti opeke v gradbeništvu odveč, naj navedem odgovor, ki ga je dal novinarjem neki znani švicarski znanstvenik za uvajanje novih gradbenih materialov, na vprašanje: »Vi kot strokovnjak za tehnologijo razvoja raznih novih gradbenih materialov forsirate in uvajate v gradbeništvo razne nove materiale. S katerim gradbenim materialom bi vi zase zidali stanovanjsko hišo?« Odgovoril je: »Z navadno opeko, ker njenih odličnih fizikalnih in kemičnih lastno-

sti, zlasti z ozirom na higroskopičnost, ni prekosil še noben drug novejši gradbeni material.«

Jugoslovanski opekarniški industriji se obetajo še dobri časi glede prodaje svojih proizvodov na domačem tržišču s tem, da bodo cene teh proizvodov konkurenčne cenam sorodnih gradbenih materialov.

Da bi naša opekarna v Trbovljah v bodoče uspela na trgu konkurirati s svojimi opečnimi proizvodi še naprej drugim slovenskim opekarnam, je nujno, da jo čimprej moderniziramo, v nasprotnem primeru pa bi lahko postala breme osnovni dejavnosti.

Do leta 1969 je bilo obratovanje opekarne odvisno le od lepega in suhega vremena, saj je imela opekarna le naravne sušilce, torej je obratovala sezonsko.

V letih 1969 in 1970 je bila izpeljana I. faza rekonstrukcije, ki

je obsegala gradnjo umetnih sušilnic ter ureditev notranjega transporta med odrezalno mizo in umetno sušilnico, kakor tudi med umetno sušilnico in pečjo.

S to rekonstrukcijo so prišli od sezonskega obratovanja, na neprekinjeno obratovanje opekarne preko vsega leta.

Glede na doseženo proizvodnjo in finančne rezultate v letih 1970 in 1971, se je glede na slabo akumulativnost te panoge, pokazala potreba po krepitvi proizvodnje.

Projektivni oddelek sektorja tehnične priprave ZPT je dobil projektno nalogo za izdelavo programske študije srednjeročnega razvoja opekarne. V projektni nalogi je bila podana tudi smer razvoja in modernizacije opekarne po naslednjem vrstnem redu:

1. Rekonstrukcija skladiščnih prostorov za surovo glino — izgradnja zorišnice. Ta naj bi omogočila potek proizvodnje preko vsega leta in izdelavo kvalitetnejših opekarskih izdelkov,
2. rekonstrukcija transportnih naprav v strojnici ter avtomatizacija nakladanja surovin opečnih izdelkov,
3. stopnjevanje žganje posušenih glinastih opečnih izdelkov v obstoječi opekarniški peči z namenom, da bi uskladili zmogljivosti z zmogljivostjo strojnice in umetnih sušilnic.

Da bi ugotovili dejansko stanje pri proizvodnji opeke na naši opekarni, je bila v študiji izdelana shema sedanjega proizvodnega procesa z analizo delovnih mest, na podlagi katere je bila ugotovljena tudi storilnost.

Izračun je pokazal, da je znašala pri proizvodnji 7.200.000 opečnih enot za leto 1971 in potrebnem številu delovnih mest, storitev 7,8 ljudi/milij. NF (NF pomeni normalni format 1 kom opeke), kar je zelo slabo napram ostalim slovenskim opekarnam, ki dosegajo storitve od 2 do 5 ljudi/milij. NF (opekarna Črnuče na primer 3,3 ljudi/milij. NF).

Za doseganje večjih storitev v naši opekarni in s ciljem, da izboljšamo ekonomske učinke, bo potrebno predvsem povečati proizvodnjo opeke pri obstoječem številu zaposlenih. To pa bomo dosegli pod naslednjimi pogoji:

- a) pri obstoječem proizvodnem procesu: z boljšo organizacijo dela, t. j. obratovanjem peči non stop skozi vse leto, razen v času remonta. Iz pregleda obratovanja je bilo namreč razvidno, da poteka delo na naši opekarni s sobotnimi in nedeljskimi prekinitvami, kar sicer ni običaj na drugih opekarnah v Sloveniji, ki prav tako upoštevajo 42-urni delovni teden, dosežejo pa ga s štirizmenskimi delovnimi turnusom;

- b) z modernizacijo in avtomatizacijo tehnoloških naprav in opreme.

V programski študiji sta bili obdelani dve smeri rekonstrukcije in avtomatizacije opekarne od katerih ima varianta A prednostni cilj izboljšanje kvalitete in varianta B prednostni cilj bistveno povečanje količinske proizvodnje, obe pa v končni fazi kompletno rekonstrukcijo opekarne.

VARIANTA A:

Po varianti A bi potekal vrstni red rekonstrukcije in avtomatizacije takole:

- glavni depo gline naj bi bil na kraju pridobivanja, kjer bi glino tudi ločili po kvaliteti. Tam naj bi glina tudi prezimila;
- da bi omogočili obratovanje tudi v zimskem času in ob deževnem vremenu ter kot že omenjeno izboljšali kvaliteto in homogenost gline, je predvidena izgradnja zorišnice, tlorisne površine cca 1100 m², kjer bi akumulirali do 3500 m³ gline, kar bi zadostovalo za cca 1 1/2 mesečno proizvodnjo.
- h kompleksni modernizaciji tehnološkega procesa po tem načinu spada tudi uvedba Kellerjeve avtomatike, ki bo služila za odvzem surovih izdelkov pri odrezalnem aparatu in za transport istih v umetne sušilnice;
- za močno povečanje proizvodnje v končni fazi te variante predvidena rekonstrukcija peči s prehodom na kurilno olje. Žganje opeke z mazutom omogoča mehanizirano vlaganje izdelkov v peč in iz nje, kar pri kurjenju s premogom ni mogoče zaradi vročega pepela, ki se nabira na tleh.

Investiranje po tej varianti ne bi prineslo zaželenih ekonomskih učinkov, ker 1. etapa investiranja ne predvideva večje proizvodnje.

Zaradi amortizacije zavarovalnih premij in anuitet se bistveno povečajo stroški na enoto, ki znašajo po računih, ki so bili izdelani v finančnem sektorju, 0,5960 din/NF.

VARIANTA B:

Modernizacija tehnološkega procesa opekarne s prednostnim ciljem povečanja količinske proizvodnje in temu ustreznim izboljšanjem kvalitete. Modernizacija po tej varianti bi potekala po naslednjem vrstnem redu in navedenimi spremembami tehnologije:

- I. ETAPA: Ugotovljeno je, da ima obstoječa opekarniška peč, kurjena s premogom, teoretično zmogljivost žganja 35.000 NF/din, praktično pa 27.200 NF/din. Enako velike opekarniške peči kurjene s srednjim kuril-

nim oljem imajo skoraj podvojene zmogljivosti žganja, kar je vezano tudi na možnost hitrejšega vlaganja v peč s pomočjo vilicarjev;

- II. ETAPA: Vzporedno s povečanjem zmogljivosti opekarniške peči za 80 — 100 %, bo potrebno povečati tudi umetne sušilnice, ker bi bila sicer njihova zmogljivost premajhna za podvojeno proizvodnjo žgane opeke. Povečanje umetnih sušilnic omogoča tudi povečana zmogljivost toplarne Trbovlje.

S preureditvijo opekarniške peči in povečanjem umetnih sušilnic, bi bila zaključena II. etapa investiranja. Pri tem se predvideva povečanje proizvodnje od sedanjih 7.200.000 NF na 14.000.000 NF na leto, po predhodnem sorazmerno nizkem investiranju v višini 2.934.000 din. Ekonomski učinek modernizacije po investiranju I. in II. etape bi bil zelo ugoden, saj znašajo proizvodni stroški po izračunu

- do plačila posojila 0,411 din/NF
- po odplačilu posojila 0,385 din/NF

- III. ETAPA: predvideva kot že omenjeno, nabavo in vgraditev Kellerjeve avtomatike, katere posledica bi bila izboljšanje storilnosti in kvalitete surove opeke. Investicijska naložba za to etapo bi bila prilično visoka 3.000.000 din, kar bi nadalje obremenilo proizvedeno opečno enoto za 0,026 din.

Proizvodni stroški po končanem investiranju vseh treh etap bi znašali skupno 0,433 din/NF. Pri povprečni prodajni ceni 0,61 din/enota, bi znašal ostanek dohodka, po plačilu anuitet cca 2.800.000 din/leto, po končanem investiranju teh treh etap.

- IV. etapa: v tej etapi investiranja se predvideva, kot že omenjeno v varianti A, izgradnja zorišnice in preureditev strojnice.

Z izgradnjo zorišnice bi se izboljšala kvaliteta gline, ki je predvidena za predelavo, istočasno pa bi se povečala tudi storilnost zaradi vgraditve dodatne mehanizacije. Investicijski stroški za realizacijo IV. etaze bi znašali 2.630.000 din oziroma za celotno rekonstrukcijo 8.564.000 din.

Strošek za enoto po končanem investiranju bi znašal brez anuitet 0,38 din, z anuitetami zadnjega posojila pa 0,40 din/NF. Seveda pa ne moremo pričakovati tako ugodnega ostanka dohodka, kot ga prikazuje razlika med lastno in prodajno ceno 0,61 din/NF prodajna cena

0,40 din/NF lastna cena
= + 0,21 din/NF,

ker se bodo med tem povečali osebni dohodki v tej dejavnosti in material.

Zaključek:

Iz navedenega je razvidno, da je pred pričetkom investiranja potrebno povečati proizvodnjo opeke pri obstoječem tehnološkem procesu z uvedbo vlaganja in odvzemanja opečnatih izdelkov v peč oziroma iz peči najmanj 320 dni v letu, kar pomeni uvedbo dopolnil-

nega oziroma štiriizmenskega dela v peči.

Pri polnem izkoriščanju peči bi se proizvodnja ob predpostavki, da je sedanja dnevna proizvodnja 27.200 NF/dan optimalno povečala od 7.200.000 NF na 8.700.000 NF oziroma za 12 %.

Iz primerjave ekonomskih učinkov je razvidno, da bi dohodek bistveno hitreje naraščal v primeru investiranja po varianti B, to je v primeru povečanja proizvodnje od sedanjih 7.200.000 NF na 14.000.000 NF, kar bi bilo doseženo že po investiranju I. in II. etape.

Predsodek, da bi pri premogovniku kurili z drugačno vrsto energije je odveč, saj tudi opekarne, ki same izdelujejo opeko pokrivajo svoje objekte s salonitno kritino, sicer pa predstavlja celoletna poraba premoga v opekarni (2.400 ton) le enodnevno porabo TE Trbovlje.

Iskati je treba tisto razvojno smer opekarne pri kateri bomo dosegali najboljše ekonomske učinke, kjer bo možno tudi samo investiranje te dejavnosti ob ustreznih udeležbi bančnih kreditov, kar bo omogočala tudi ekonomska politika družbe v bližnji prihodnosti.

Mirko Mrva

Gradnja vzporednih objektov na seperacijah Trbovlje-Zagorje

Po investicijskem načrtu za leto 1972 gradimo na separaciji Trbovlje, naslednje vzporedne objekte oziroma naprave:

1. povezava bunkerja A za komercialni premog (zdrob, grah) z bunkerjem B (oreh, kocke, kosi) s postajo B ter naprej do konca zapadne deponije.

Gre za montažo novih transportnih trakov in rekonstrukcijo starih, z namenom, imeti zanesljivo transportno pot za lokalno oddajo in deputatni premog ter za transport premoga v zapadno deponijo za potrebe cementarne.

Predvidevamo, da bodo vsa dela na montažah, elektrifikaciji, vulkanizaciji in poskusnim obratovanjem, končana do 20. aprila t. l. Montažna in ostala dela izvajata elektrostrojni obrat in

delavnica separacije;

2. opravljen je že izkop za kamionsko tehtnico za lokalno oddajo. Splošno gradbeno podjetje Hrastnik betonira temelje za bunker lokalne oddaje in temelje za tehtnico;
3. končano je betoniranje prostora za obračanje kamionov za lokalno oddajo. Približno 1/4 betonskih del pa bo še opravljenih. Potrebno asfaltiranje platoja je predvideno čez en mesec;
4. na skladišču (tiri JZ) je izkop za vagonsko tehtnico na tiru 8 končan, čakamo le še na predelane načrte temeljev s strani firme Schember in bomo z deli betoniranja temeljev in priprava tehtnice) nadaljevali verjetno lahko še v aprilu. Dela iz splošno gradbeno podjetje Hrastnik;

5. V preteklem mesecu smo očistili del zapadne deponije, katerega bomo odstopili cementarni (cca 40 m). Cementarna Trbovlje namreč sedaj ureja deponijo, ki bo lahko sprejela do 6000 ton premoga. Gradbena dela bodo končana predvidoma do 20. aprila;

6. na separaciji Zagorje je trenutno v gradnji bazen IV za dodatno lovljenje premogovega prahu. Gradbena dela so v glavnem končana izdelujejo še elevator, sledila bodo montažna dela in elektrifikacija. Dela, ki jih opravlja delavnica separacije, bodo končana v maju t. l.

Poleg naštetih del postopno demontiramo opremo v stari separaciji v Trbovljah. To pa je odvisno od razpoložljivega staleža profesionalistov in drugih okoliščin.

Mirko Mlakar, dipl. inž. rud.

Delovni prostor jamomernice na rudniku Zagorje — Foto inž. T. Bregant

OBCINISKI PRORAČUN

25. februarja in 17. marca 1972 je bil na upravi ZPT v Trbovljah, sestanek tistih članov naše delovne skupnosti, ki so odborniki občinskih skupščin Hrastnik, Trbovlje in Zagorje. Namen obeh sestankov je bil, da se odborniki seznani s predlogom podjetja, ki je bil poslan vsem trem občinskim skupščinam, za zmanjšanje prispevne stopnje v letu 1972 od 5 % na 4,42 %. Predlog je stremel za tem, da bi v določeni meri zmanjšali obveznosti podjetja. Občinske skupščine pa kljub temu ne bi bile prizadete, ker bi razliko zaradi zmanjšanja prispevne stopnje dobile s podpisom družbenega dogovora. Kakor smo bili seznanjeni, občinske skupščine predloga ZPT za zmanjšanje prispevne stopnje niso osvojile.

Pomembnejše investicije v letu 1972

Sredstva iz amortizacijskega sklada bodo koriščena v letu 1972 prvenstveno za dela v okviru programa poslovne politike. Ta pa določa, da je treba zagotoviti načrtovano proizvodnjo premoga ob čim ugodnejšem ekonomskem uspehu.

Medtem, ko smo prejšnja leta oziroma nekaj let nazaj, vlagali precejšnja sredstva tudi v druge dejavnosti, je v letošnjem letu dan poudarek na vlaganju, predvsem v osnovno dejavnost in to za rudarska dela oziroma za proizvodnjo premoga.

Zaradi novega načina odkopavanja s koncentracijo delovišč in pridobivanjem premoga s stropa, se je pokazala potreba po hitrejšem odpiranju obzorja in hitrejšem pripravljanju odkopnih etaž, ki naj zagotovijo nemoten in kontinuiran potek proizvodnje. Zavržlj tega so predvidena na rudnikih Hrastnik in Zagorje obsežnejša rudarska dela, ki bodo terjala veliko sredstev, medtem, ko je na rudniku Trbovlje velikost teh del in vlaganj manjša.

Na rudniku Hrastnik bomo nadaljevali z deli na odpiranju VII. obzora proti vzhodu. Začeli bomo tudi z izdelavo transportnega vpadnika med Savskim in VII. obzorom, ki naj nadomesti glavni jašek, ki predstavlja ozko grlo v transportu iz jame Hrastnik. V jami Dol bomo pričeli z raziskovalnimi deli za ugotovitev vzloga premoga pod koto 250, kajti odkopne etaže se vedno bolj približujejo tej koti. S tem pa se zmanjšujejo odprte in znane zaloge premoga v tej jami.

Z rudarskimi deli bomo nadaljevali tudi na V. obzoru jame Ojstro, kjer smo z vrtnami pričeli odbodnjavati področje dolomita. Predvidoma bomo letos izgotovili progo do dolomita in nato po dolomitu do vzhodnega izvoznega nadkopa ter nadkop, ki bo povezoval V. obzor Ojstro s Terezija II. poljem na rudniku Trbovlje.

Odpiralna dela na rudniku Trbovlje ne bodo obsežna. Predvidimo nadaljnje odpiranje Zgornjega VII. polja, ki se sestoji iz razširitve dvotira na Savskem obzoru, dalje nadkopa po dolomitu ter proge v dolomitu na koti 250 in 260.

Na rudniku Zagorje je dan poudarek odpiralnim delom v jami Kotredež, kjer bomo začeli z odpiralnimi deli za odpiranje VII. in ostalih obzorji. Med drugim je predvidena izdelava prekopa na VI. obzoru v dolžini 210 m, dalje transportnega vpadnika iz VI. na VII. obzor v dolžini 255 m, mejnih prekopov na 6. in 7. obzoru in drugo. Razen tega bomo dokončali nadkopno zvezo med VI. in IV. obzorom v poljih 6. in 7. V jami

Loke bomo izvajali odpiralna dela manjšega obsega. Večji poudarek je v tej jami na raziskovalnih delih, ki naj zagotovijo oziroma dokažejo zaloge premoga.

Navedel sem že, da bodo letošnja vlaganja namenjena v glavnem za osnovno dejavnost. Sem spada tudi nabava in uvajanje sodobne mehanizacije in opreme, ki naj deloma olajša delo neposrednemu proizvajalcu, deloma pa naj ga nadomesti. Predvidevamo, da bomo v letu 1972 nabavili še en stroj F 6-A, dalje hidravlično podporje Salzgitter, oziroma ustrezno hidravlično podporje s strojem za pridobivanje in transporterje premoga. Med zunanjimi investicijami, ki so vezane na osnovno dejavnost, bomo nadaljevali z izgrajevanjem objektov za lokalno oddajo premoga na separaciji Trbovlje. Ti objekti naj bi nam omogočili delno zmanjšati našo odvisnost od železnice. Na rudniku Zagorje bomo podaljšali prekritje struge potoka Kotredežca z gumijastimi ponjavami v dolžini cca 80 m, ker to terja zaščita jame pred vdori vode.

Ostale zunanje investicije bodo naslednje:

Na rudniku Hrastnik postavitev daljnovoda visoke napetosti od Riklovega mosta do glavne RTP, dalje rekonstrukcija betonarne ter, če bo možno najetije kreditov, tudi rekonstrukcija kamnoloma in razširitev omrežja vročevodnega ogrevanja.

V Trbovljah je predvidena rekonstrukcija ventilatorske postaje Neža, dokončanje rekonstrukcije toplovodnega ogrevanja za rudnik Trbovlje ter dokončanje izgradnje

II. faze toplarne. Nujno potrebna bi bila tudi rekonstrukcija opekarne, kjer bi morali predelati peč za žganje opeke in preiti na paletizacijo pri transportu in skladiščenju opeke. Za rekonstrukcijo opekarne bomo morali najeti kredite, ki naj to omogočijo, ker lastnih sredstev za to ni. Prav tako bomo morali najeti kredit, če bomo pristopili k preizkusnem uvajanju samohodnega podporja oziroma kompleksne mehanizacije za pridobivanje premoga.

Na separaciji v Trbovljah bomo nadaljevali z deli na objektih in napravah, ki naj omogočijo čimprejšnjo možnost avtomobilskega odvažanja premoga. Med ta dela spada ureditev transporta od bunkerja A preko bunkerja B na postajo AB in C, dalje podaljšanje ceste na težkotekočinski separaciji in izdelava obračališča ter postavitve kamionske tehtnice. Razen navedenega, bomo vgradili še vagonko tehtnico in nabavili ter vgradili nov premikalni oder za polne železniške vagone.

Na separaciji v Zagorju bomo dokončali dela na napravi za dodatno lovljenje premogovega prahu, dalje bomo dokončali dela na napravi za čiščenje jamskih vozikov ter opravili elektrifikacijo dozirnega stroja.

Iz vsega naštetega lahko ugotovimo, da je program del dokaj obširen in raznovrsten, kajti skušali smo ga čimbolj prilagoditi najnujnejšim potrebam oziroma zahtevam posameznih enot ter bo za njegovo realizacijo potrebnih precej naporov vseh prizadetih.

Milan Bole, dipl. inž. rud.

V šolski delavnici RSC ZPT na Gvidi, izdeluje elektro-strojni obrat komandne pulte za kamnolom na Verdu pri Vrhniki ter komandni pult za separacijo koleanita Emet, Turčija

Foto inž. Tone Bregant

Financiranje investicij v letu 71

Leto 1971 je bilo glede investicijske porabe skromnejše, če ga primerjamo s prejšnjim letom, saj smo porabili v ta namen:

— v letu 1970	27.372.100,— din
— v letu 1971	21.400.900,— din
razlika	5.971.200,— din

Poleg redne zamenjave in nakupov novih osnovnih sredstev, smo v letu 1971 izvajali naslednje investicijske programe ter nekatere tudi dokončali:

1. sanacijski program rudnika Trbovlje—Hrastnik,
2. Rekonstrukcija kamnoloma Vode,
3. I. faza izgradnje toplotarne v Trbovljah,
4. II. faza izgradnje toplotarne v Trbovljah,
5. nadzidava garaž,
6. Preureditev separacije Hrastnik v delavnice,
7. gradnja objektov za lokalno odvajanje premoga pri separaciji Trbovlje.

Za dela po sanacijskem programu rudnika Trbovlje — Hrastnik iz leta 1967, smo v letu 1971 financirali:

— iz sanacijskega kredita	1.192.900,— din
— iz lastnih sredstev	560.100,— din
skupaj	1.753.000,— din

Ta znesek se nanaša na:

— rudarska dela	458.500,— din
— domačo opremo z montažo	906.700,— din
— uvozno opremo z montažo	387.800,— din

S tem smo sanacijski kredit v celoti izčrpali in tudi zaključili dela po sanacijskem programu.

Za rekonstrukcijo kamnoloma Vode smo financirali v letu 1971:

— iz kredita	479.400,— din
— iz lastnih sredstev	14.500,— din
skupaj	493.900,— din

in sicer:

— gradbena dela	158.800,— din
— oprema z montažo	335.100,— din

S tem smo kredit izčrpali in obenem zaključili rekonstrukcijo.

Za I. fazo izgradnje toplotarne v Trbovljah smo financirali v letu 1971:

— iz kredita	338.800,— din
— iz lastnih sredstev	504.400,— din
skupaj	843.200,— din

in sicer:

— gradbena dela	287.800,— din
— oprema domača	555.400,— din

S tem smo kredit izčrpali in zaključili I. fazo izgradnje.

Za II. fazo izgradnje toplotarne v Trbovljah smo financirali v letu 1971:

iz kredita	741.000,— din
— iz lastnih sredstev	327.400,— din
skupaj	1.068.400,— din

in sicer za:

— gradbena dela	509.500,— din
— domača oprema z montažo	558.900,— din

Od odobrenega posojila din 2.631.200,— je ostalo neporabljeno za leto 1972 še 1.890.200,— din.

Nadzidavo garaž (gradnjo pisarn za projektivni, geološki, investicijski in razvojni oddelek) na Trgu revolucije, smo v celoti financirali iz lastnih sredstev in sicer za:

— gradbena dela	420.200,— din
S tem so vsa dela v zvezi s to nadzidavo končana in pisarne že služijo svojemu namenu.	

Za preureditev bivše hrastniške separacije v delavniške prostore smo iz lastnih sredstev financirali za gradbena dela 1.063.000,— din

Za ureditev lokalne oddaje premoga pri separaciji v Trbovljah smo pričeli graditi več objektov in sicer:

— razširitev cestišča pred pralnico	
— predstavitev timne tehnične	
— cestne tehnične	
— podaljšek ceste od pralnice do lokalne oddaje.	

Za izgradnjo vseh teh objektov smo v letu 1971 že plačali iz lastnih sredstev:

— gradbena dela	619.200,— din
— domača oprema z montažo	110.300,— din
— projekti	15.000,— din
Skupaj	744.500,— din

Poleg izvajanja naštetih investicijskih programov, pa smo v letu 1971 imeli še celo vrsto rednih zamenjav že izrabljenih in opisanih osnovnih sredstev in tudi številne nove dobave posameznih osnovnih sredstev, ki pa niso bila zajeta v kakšnih večjih investicijskih programih. Za vsa ta investicijska dela in dobave (vključno z rudarskimi deli) smo financirali:

— iz lastnih sredstev	13.172.500,— din
— iz kreditov	1.842.200,— din
Skupaj	15.014.700,— din

in sicer za:

— rudarska dela	2.522.500,— din
— zunanje zgradbe	390.500,— din
— domačo opremo z montažo	7.386.400,— din

— uvozno opremo z montažo

— projekte	4.628.700,— din
— odkupe zemljišč	34.400,— din
— odkupe	52.200,— din

Za vsa investicijska dela in dobave opreme v letu 1971, ki se nanašajo na:

— rudarska dela	2.981.000,— din
— zunanje zgradbe	3.449.000,— din
— domačo opremo z montažo	9.85.800,— din
— uvozno opremo	5.016.500,— din
— projekte	49.400,— din
— odkupe	52.200,— din
Skupaj	21.400.900,— din

smo torej porabili:

— lastnih sredstev	16.806.600,— din
— kreditov	4.594.300,— din

V zgornjih virih financiranja je vsebovano tudi predvideno kritje salda dobaviteljev na dan 31. 12. 1971, in sicer iz lastnih sredstev 2.157.400,— din in iz kredita 330.700,— din.

V letu 1971 smo še porabili lastna amortizacijska sredstva

— za plačilo obveznosti do dobaviteljev iz leta 1970 in plačilo avansov	1.187.600,— din
— odplačila posojil za osnovna sredstva	4.621.100 din

Skupaj smo torej porabili v letu 1971 amortizacijskih sredstev 22.615.300,— din

Če sedaj napravimo primerjavo med doseženimi in porabljenimi amortizacijskimi sredstvi vidimo, da smo imeli 1. 1. 1971 3.710.400,— din amortizacijskih sredstev. Izločenih sredstev in investicije in razne depozite smo imeli 6.267.800,— din, torej smo imeli na žiro računu primanjkljaj amortizacijskih sredstev v višini 2.557.400,— din.

V letu 1971 smo ustvarili amortizacijskih sredstev 23.290.100,— din ki smo jih povečali za vplačila kupcev za

— prodana osnovna sredstva	369.600,— din
Skupaj	23.659.700,— din

Če k temu prištejemo saldo amortizacijskih sredstev iz leta 1970

3.710.400,— din	
dobimo skupno maso amortizacijskih sredstev za leto 1971	27.370.100,— din

Od tega smo v letu 1971 porabili (če vključimo v porabo še neporavnane obveznosti do dobaviteljev po stanju 31. 12. 1971 — 2.157.400,— din) 22.615.300,— din

Tako izkazujemo 31. 12. 1971 neporabljenih amortizacijskih sredstev

4.754.800,— din	
od tega imamo izločeno za investicije in razne druge depozite	5.053.500,— din

torej bi izkazovali na žiro računu primanjkljaj amortizacijskih sredstev v višini 298.700,— din

Ker pa dejansko na dan 31. 12. 1971 še izkazujemo do dobaviteljev osnovnih sredstev neporavnano obveznost,

2.157.400,— din	
imamo dejansko na žiro računu še prostih amortizacijskih sredstev	1.858.700,— din

ki jih uporabljamo za obratna sredstva.

Miro Gole, dipl. oec.

Priprave za avtomatsko obdelavo podatkov

Sodobni razvoj gospodarstva in življenja sploh, prinaša vedno hitrejši tempo v dogajanja na vseh področjih dela. Odločitve in na osnovi le-teh tudi ukrepanja, morajo biti hitra, če hočemo, da dosežemo čim večji željeni učinek. Za smotrno gospodarjenje izgubijo podatki o delovnih učinkih, pogojih dela, stroških, zalogah, proizvodnji in tako dalje, veliko svojega pomena, če jih lahko analiziramo šele po preteku enega meseca ali še kasneje.

Zavedajoč se potrebe po čim temeljitejšem in ažurnem spremljanju vseh dogajanj v podjetju, smo si tudi mi postavili v svoj stabilizacijski program nalogo, da posodimo sedanji zamudni način raznih obračunov. Pričeli smo s prilagajanjem obračuna osebnih dohodkov, kasneje pa pridejo na vrsto zaloge materiala, obračun amortizacije osnovnih sredstev in celotni obračun proizvodnje.

Danes predstavljajo najodobnejši pripomoček za ažurno spremljanje dogodkov v podjetju elektronski računalniki. V poslovnem svetu so dobili že tako širok razmak, da si na nekaterih področjih že težko predstavljamo delo brez njih. Podjetja nabavljajo računalnike ali pa se priključujejo na večje sisteme, ki so tako racionalneje izkoriščeni. V Sloveniji so tak večji računalnik, tipa CDS 3300, nabavili skupaj izvršni svet SRS, Univerza v Ljubljani in združeno podjetje Iskra. Storitve tako osnovnega računskega centra, bodo v prihodnje koristili tudi Zasavski premovalniki — Trbovlje.

Preusmeritev iz starega načina zajemanja in preračunavanja ekonomskih kategorij na elektronsko obdelavo, je zelo zahtevna naloga, katere se je bilo treba lotiti z veliko resnostjo. Pomoč pri uvajanju takšnega načina obdelave podatkov nudijo podjetjem specializirani centri strokovnjakov, kot je n. pr. tudi center za avtomatsko obdelavo podatkov (CAOP) pri združenem podjetju Iskra v Ljubljani. Temu centru smo poverili nalogo, da skupaj s sodelavci ZPT izpelje postavljeno nalogo.

Oglejmo si nekoliko podrobneje delo v sedanji fazi priprav. Omenila sem že, da smo se najprej odločili za mehaniziran izračun osebnih dohodkov. Celotno delo je razdeljeno na tri faze:

1. Ureditev osnovne datoteke o delavcih; to je zbor najpomembnejših osnovnih podatkov o vsa-

kem delavcu, priprava podatkov za šifriranje in vpisovanje šifriranih podatkov v posebne obrazce, ki bodo osnova za luknjanje teh podatkov na kartice. Naj omenimo le nekaj podatkov o delavcu, ki bodo spravljani na takoimenovanem »osnovnem traku«: moštvena številka, priimek in ime, spol, stalno in začasno bivališče, zakonski stan, rojstni podatki, faktorska udeležba, stopnja benefikacije, že dosežena delovna doba (kasneje se bo avtomatično dopolnjevala), stalni odbitki od osebnih dohodkov in podobno. Že samo ti podatki nam bodo lahko v veliko pomoč pri kadrovske službi, saj bo evidenca enotna in v silno kratkem času bo moč dobiti za vse zaposlene ali pa samo po delovnih enotah razne strukture, kot so kvalifikacijske, po poklicih, po starosti, po delovni dobi, po občinah in še številne druge, ki služijo za realno načrtovanje potrebnih kadrov, pa tudi za druge potrebe;

2. Druga faza dela pri prehodu na nov sistem obračuna osebnih dohodkov, predstavlja pripravo programov za obračun vseh vrst dela na vseh enotah ZPT. Za to fazo lahko rečemo, da je najzahtevnejša, saj je potrebno spraviti skoraj vse določbe našega pravilnika o delitvi osebnih dohodkov v določene okvire, ki bodo razumljivi računalniku. Tu je potrebno poudariti velik pomen sprotnega usklajevanja akordnega cenika, ker bi v tem primeru lahko še veliko več dela opravil računalnik, kot če to ni urejeno in se dela dodatno ocenjujejo. Še posebno bo treba v bodoče paziti na označbe delovnih nalogov, da bo računalnik lahko pravilno razporedil stroške osebnih dohodkov na posamezna stroškovna mesta (n. pr. jamo, delavnico, kompresor, itd.), po drugi strani pa izračunal zaslužek vsakega delavca. Glede na to, da združujejo Zasavski premovalniki pod svojim okriljem več dejavnosti, s specifičnimi značilnostmi, se morajo tudi programi razlikovati in biti prilagojeni potrebam;

3. Tretja faza priprav bo testiranje že pripravljenih programov in konkretnih podatkov na računalniku. Potrebno bo izdelati program tabel, ki jih bo računalnik izpisoval mesečno ali po potrebi za posamezne analize. Delo računalnika bo potem tudi izpisovanje izplačilnih listkov in ostale izplačilne dokumentacije, ki ostane v podjetju.

Ko bo vse to pripravljeno, bo moral teči obračun osebnih dohodkov nekaj časa ročno kot doslej in vzporedno na računalniku. Šele ko bo delo popolnoma usklajeno, lahko poverimo izračune samo računalniku.

Računalnik mora opraviti pretežno večino računskega dela, vendar mu je za to potrebno posredovati točne osnovne podatke o opravljenih delavnikih, številu dni koriščenega letnega dopusta, vrednost 100%-nega delavnika, spremembe pri odbitkih od osebnih dohodkov in podobno. Te podatke bomo mesečno posredovali računalniku na luknjanih karticah.

Delo, ki smo si ga zastavili, je zaradi velikega števila zaposlenih in različnih vrst dejavnosti, zelo obsežno. V sedanji fazi se v podjetju intenzivno zaključuje delovna doba in izpolnjujejo obrazci z osnovnimi podatki o delavcu. Sodelavci centra za avtomatsko obdelavo podatkov, že izpolnjujejo programe za obračun dela na posameznih delovnih enotah. Prvo testiranje programov bo zaradi obsežnosti celotnega podjetja, zajelo le tri specifične enote, z različnim načinom obračuna dela, to je rudnik Trbovlje, elektrostrojni obrat in avtopark. Ko bodo na teh poskusnih enotah odpravljene vse morebitne napake, ki bi se pojavile v programu ali pri izpolnjevanju podatkov, ki se bodo mesečno javljali, bomo lahko hitreje pritegnili k novemu načinu javljanja podatkov tudi ostale enote. Pričakujemo, da bodo prve tri enote poskusno prešle na nov način obračuna v začetku drugega polletja letos.

Nov sistem obračunavanja stroškov dela in materiala nam bo odprl številne nove možnosti za večjo racionalizacijo pri delu. Do izraza morajo priti vse pozitivne strani takšnega načina poslovanja, ki bi jih morda strnili v naslednje tri skupine:

— hitreje bodo znani rezultati poslovanja, ki omogočajo hitro ukrepanje,

— količina izbranih podatkov bo večja in bo dala pravilnejše osnove za poslovne odločitve,

— takoj bodo na razpolago podatki, za katere bi bilo potrebno dolgotrajno zbiranje.

Vse te možnosti bo treba temeljito izkoristiti v prid čim uspešnejšemu poslovanju, ker le v tem je cilj te modernizacije.

Hermina Koritnik, dipl. oec.

Jamskega lesa ni!

Sladkorja zmanjkuje! Zaradi prepovedanega uvoza je proizvodnja omejena na minimum! Podražili so meso! S takimi in podobnimi novicami vsak dan bombardiramo današnjo potrošniško družbo. Kaj se skriva za vsemi temi vestmi, ki vznemirjajo javnost? Je naše gospodarstvo zašlo v slepo ulico, ki ji je težko najti izhod? Kaj si z vsemi močmi ne prizadevamo stabilizirati gospodarstva? Ali ni naš cilj zajeti vratolomno dviganje cen?

V nasprotju z vsemi našimi pričakovanji, pa se cene dvigajo, pojavlja se pomanjkanje določenih vrst blaga, ki iz upravičenih ali neupravičenih vzrokov ni na razpolago kupcem. Kdo ima ob takšnem stanju največ koristi? Jasno je, da se v takem tržnem neravnotežju ustvarja ugodno stanje za proizvajalca, ki bo navijal cene, ker se zaveda, da bo vsakdo pripravljen plačati tudi več kot je realna vrednost blaga, če je to blago zanj bistvenega pomena. Pripravljen bo kupovati blago po pogojih, ki bi bili v normalnih tržnih razmerah za kupca nesprejemljivi. Na ta način si proizvajalec ustvarja krepke dobičke na račun potrošnika, ki mora odšteti za enako, ali pogostokrat slabšo, kvaliteto precej več denarja.

Poseben problem kot blago predstavlja v našem gospodarstvu tudi les. Kot vemo, je les dobrina, ki je naravno omejena, to se pravi, da je ni mogoče prekomerno trošiti oziroma količina lesa, ki se sme potrošiti v določenem časovnem obdobju je odvisna od naravnega prirastka. To dejstvo pa daje

lesu kot tržni kategoriji določen privilegij.

V sodobni družbi je les kot kuro izgubil svoj pomen in se vse bolj uveljavlja kot surovina za širok krog izdelkov moderne tehnologije. To pa pomeni, da se tudi potreba po lesu povečuje, medtem ko bi težko rekli, da je tudi naravni prirastek lesa porastel v skladu s potrebami; ali drugače povedano: lesa na trgu ni dovolj, povpraševanje po lesu je večje kot pa je ponudba. Ta konjunktura lesa pa močno koristi le gozdnim gospodarstvom. Ta bi v razmerah prostega oblikovanja cen močno dvignila cene, ker bi kljub povišani ceni lahko uspešno realizirala pridobljeno količino lesa. Toda, ker naše gospodarstvo teži k stabilizaciji — predpogoj tega pa je preprečiti ne-normalno dviganje cen z zamrznitvijo letih — je ta možnost za gozdna gospodarstva odpadla. Vendar pa se v tem lovu za dobičkom pogosto najde tudi druga pot.

Kot vemo je ves les klasificiran glede na kvaliteto po JUS. Glede na različne vrste oziroma razrede lesa, imamo tudi različne cene. To pa pomeni, da bo prodajalec dosegel pri prodaji lesa večji izkupiček, če ga bo ovrednotil z višjim razredom, kot pa bi lesu pripadala po JUS-u. Na ta način lahko prikrito povišuje cene, ne da bi prekršil predpis pristojnih organov o zamrznitvi cen. Kupec pač mora zatisniti obe očesi zaradi pomanjkanja lesa in ostre konkurence italijanskih kupcev. Glede na takšno trenutno stanje na našem trgu lesa, imamo tudi mi kot kupec kvaliteto slabšega lesa, težave pri nabavljanju. Probleme imamo pri na-

bavah jamskega lesa, ki je še vedno zelo pomemben material pri eksploataciji premoga.

Ker jamskega lesa primanjkuje, smo prisiljeni nabavljati kvalitetnejši les, kot so drogovci in celulozni les, čeprav največkrat po kvaliteti še zdaleč ne dosegajo norm, predpisanih po JUS. Tako smo v prvem trimesečju letos nabavili naslednjo količino lesa za jamo:

listavcev	548 m ³
iglavcev	3521 m ³
skupaj	4069 m ³

Od te količine lesa, nabavljene za potrebe rudnikov, pa je kar 877 m³ drogov, 975 m³ celuloznega lesa in 117 m³ »bunarskih motk«, kar predstavlja 48,39 % celotne dobavljene količine. Zaradi tako velike udeležbe višje kategoriziranega lesa, pa se je za nas cena na m³ v povprečju povečala za 11,62 %.

Zaradi splošnega pomanjkanja lesa na trgu je reklamacija kvalitete lesa, ki ne ustreza ceni, praktično nemogoča, ker se nam lahko zgodi, da v prihodnje ne bomo več dobili lesa. Pri tem pa se ne bi mogli sklicevati niti na pogodbe, ker smo letos uspeli skleniti pogodbe za dobavo jamskega lesa le v višini 4850 m³. To pa predstavlja komaj 23 % predvidene porabe lesa v letu 1972.

Glede na to pa nam ne preostane drugega kot to, da se sprijaznimo z dejstvom, da je jamski les zelo težko nabavljati, ker si gozdna gospodarstva dovoljujejo, obiti predpise o kvaliteti in dejansko jamski les prodajati po višji ceni.

Silva Zdovc, oec.

Obratne nesreče in obolenja

V letu 1971 je služba varstva pri delu evidentirala skupno v vseh delovnih enotah 957 primerov nezgod pri delu, od tega 770 lahkih, 176 težjih in 11 smrtnih. Število nezgod je v primerjavi z letom 1970 sicer znižano za 4 %, vendar nam pa ostali faktorji ne dajejo dovolj jasne analize, da bi lahko to znižanje pripisovali izključno boljši ureditvi delovnih pogojev ali pa mogoče povečani vnemi za varstvo pri delu. Manj nezgod smo v letu 1971 imeli pri manjšem številu šihov. Šihov je bilo manj kar za 6 % napram letu 1970 in bi pri nespremenjenih delovnih pogojih moralo biti tudi število ne-

zgod znižano za isti procent. Na podlagi teh dveh faktorjev in pogostnosti, ki se je poslabšala za 2 %, se nam torej navidezno prikazuje celo poslabšanje varnostnega stanja (za 2 %). Upoštevati pa moramo, da se je število šihov zmanjšalo v delovnih enotah pri vzporadni ali servisni dejavnosti, torej tam, kjer se pripeti najmanj nezgod in da je število šihov v direktni proizvodnji skoraj nespremenjeno. Zaradi poslabšane »pogostnosti« torej ne bomo varnostnega stanja v letu 1971 negativno ocenjevali.

V nasprotju z vsakoletno rastjo števila potrebnih dni za zdravlje-

nje ene poškodbe »resnost«, je lansko leto to število zmanjšano od 30,2 na 27,8 dni po nezgodi ali za 8 %. To znižanje je pripomoglo skupno z manjšim številom nezgod k občutnemu znižanju izgubljenih šihov, ki znaša letos 26.667 delavnikov in je za 11 % manjše od leta 1970. Pod »faktorjem varnosti« izraženo razmerje med izgubljenimi in izvršenimi šihmi nam pokaže, da smo letos dosegli po številu nezgod in njih posledicah napram letu 1970 za 6 % boljše rezultate.

Če smo z navedenimi podatki lahko precej točno ugotovili po posameznih enotah dejansko sta-

nje in dosežene uspehe (neuspehe), nam pa z vsakoletnim zmanjševanjem nezgod ostaja vse manj možnosti, da bi z analizo posameznih nezgod lahko le-te še nadalje občutno zmanjševali. Tako nam analize nezgod v odvisnosti od vzrokov, predvsem pogojev dela, kažejo prav obratne rezultate in imamo letos kljub precejšnjim naporom in vloženimi sredstvi za izboljšanje jamskih prostorov in poti v letu 1971, največje število nezgod (11, 3 %) pri hoji v obratnih prostorih. Večje je število nezgod pri spravi lesa (8,6 %), čeprav porabo lesa zadnja leta občutno zmanjšujemo. V letu 1971 smo na vseh nevarnih mestih predpisali uporabo zaščitne čelade z vgrajenim ščitnikom za oči, vendar so se poškodbe na očeh prav v tem letu povečale od 61 na 66 primerov.

Navedeni primeri nas obvezujejo, da v bodoče, z namenom da povečamo varnost dela, spremenimo sedanji način zaščite okolja z varnostnimi sredstvi, in da uvajamo take načine dela, kjer bo možnost poškodb manjša.

Obolenj je bilo v letu 1971 skupno 6390 t.j. 233 oz. 4 % manj kot leta 1970, pogostnost obolenj (št. izvršenih šihov — število obolenj) je ista, resnost obolenj (število izg. dni za 1 obolenje je slabša za 0,9 izg. dneva ali 5,5 %, faktor varnosti (izg. šihov izvršeni šihov) je slabši za 72 ali 9 %.

Izgubljenih šihov zaradi bolezni je bilo 11.215 več kot leta 1970 ali 12 %.

Po analizi zdravstvenega doma Zasavje o zdravstvenem stanju varovancev našega kolektiva je naslednje:

Na prvem mestu so poškodbe pri delu, katerih je 15,24 % od vseh nezgod in obolelih. Na drugem mestu so poškodbe izven dela 14,15 %. Tem poškodbam bodo morali rudniki oz. enote posvetiti vso pozornost in vsako raziskati, če poškodba ni bila storjena po drugi osebi, ker podjetje ni dolžno plačevati nadomestila osebnih dohodkov do 30 dni za tašne poškodbe. Na tretjem mestu so obolenja ven limfnih (žleze) potov in druga obolenja cirkularnega sistema 12,18 %. Na četrtem mestu je osteomyelitis in druge bolezni kosti in sklepov 7,66 %, na petem mestu so bolezni požiralnika, želodca in dvanajsternika 6,09 %, na 6. strežba, kontumac in drugi vzroki staleža 5,38 %, na 7. infekcije kože in podkožja 4,10 %, na 8. artritis in revmatizem 3,85 %, na 9. neuroze, motnje osebnosti in druge duševne motnje in na 10. mestu influenza 2,51 %. Sledi bolezni ušes in mastoida, druga vnetja kože in podkožja, simptomi in slabo definirana stanja, vnetje oči itd.

Podjetje je izdalo za osebna varstvena sredstva v letu 1971 737.071,60 din, kar je cca 8 % manj kot leta 1970. Zmanjšanje izvira

iz periodičnih delitev zaščitnih sredstev po pravilniku, ki pa vselej ne bremenijo stroške tekočega leta. Sto odstotno pa so se povečali izdatki za okrepčila, ki so letos narasli že na 119.091,50 din (brezplačna topla malica ženam in mladoletnikom na separaciji v nočni izmeni).

V preteklem letu so sistematično zdravniško pregledali vse zaposlene, ki morajo biti po pravilniku spriči na škodljiva delovna mesta, pregledani.

Posebne jamske prilike, kakor tudi nagle spremembe pogojev v načinu pridobivanja, so povzročile v jami Ojstro (RH) katastrofo. Dne 8. aprila 1971 je Zapadno polje jame Ojstro nenadoma zalila voda in mulj, pri čemer je izgubilo življenje 9 tovarišev, 11 pa je bilo poškodovanih, o čemer je naše glasilo obširno poročalo. Smrtna primera sta se pripetila še na separaciji v Trbovljah, kjer je pri transportnem traku dne 20. 6. 1971 izgubila življenje Kastelic Ana in dne 15. 11. 1971, ko se je na delovišču OSRD Strmosten v Resavici smrtno ponesrečil Šušteršič Branko.

Služba varstva pri delu je sodelovala pri raziskavi vzrokov vodnega vdora v jami Ojstro, kakor tudi pri vseh studijah in ukrepanjih, da se ponovni vodni vdori preprečijo.

Slavo Šentjunc

A - program učencev RŠC

RŠC ZPT — podporje v leseni tesarbi za izvajanje A programa vajencev rudarske stroke (pri separaciji v Zagorju)

Foto inž. Tone Bregant

Odločitev za poklic rudarja je težka, predvsem zato, ker vsak ve, da bo kot šestnajstletni fant vse do petdesetega leta starosti, delal pod zemljo, se boril z naravo in doprinal skupnosti, kar ta od njega zahteva.

Kljub temu se, sicer redki, še odločajo za ta poklic in vstopajo v rudarski šoli.

Program rudarske šole terja od učenca praktično in teoretično izobraževanje. Učenci drugega in tretjega letnika delajo v jami na šolskih deloviščih, medtem, ko se učenci prvega letnika praktično izpopolnjujejo v prostorih stare rudarske šole v Zagorju, pripravljenih in opremljenih za izvajanje A-programa.

V letošnjem šolskem letu nam je uspelo prostore preurediti in izvajanje A-programa spraviti na višjo raven.

Kaj je to A-program? Rudar, brez osnovnih pojmov in plastičnih predstav v progi, odkopu, stojki, stropniku itd. ni rudar in bi na odkopu ali pri spravi lesa bil bolj v napoto, kot v korist.

Zato je osnovna naloga in smoter A-programa: seznaniti učence z osnovnimi deli v jami, skrbeti za njihovo praktično izvajanje za vsa dela v utesnjenih prostorih in slabših pogojih dela v jami. Vestno izvajanje A-programa nam lahko izredno skrajša dobo prilagajanja za delo v jamskih pogojih in koristno bi bilo vse novo sprejete člane kolektiva, ki so sprejeti za delo v jami, najprej poslati na nekaj dnevno prakso v »delavnico«, če jo lahko tako imenujemo, A-programa rudarskega šolskega centra ZPT.

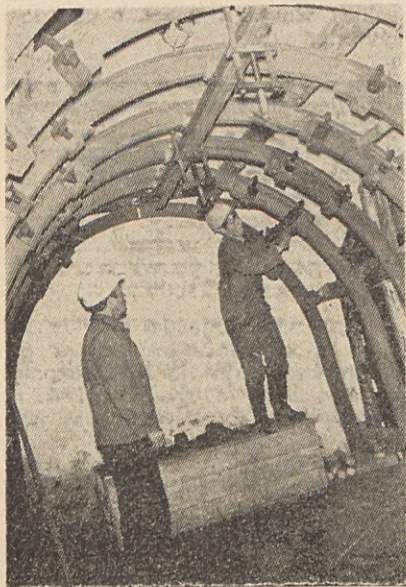
Z ureditvijo dveh prostorov pa ni končan program ureditve vseh prostorov za poučevanje A-programa. Želja vodstva šole je, da bi izdelali še čelo v železju, s primerom odkopa zagorskega in trboveljskega rudnika.

S tem želimo narediti pouk v prvem letniku zanimivejši in v skladu z učnim načrtom, čeprav nekateri mislijo, da s tem nečemo pomagati delovnim enotam in nečemo angažirati učencev pri stranskih delih.

Temu ni tako, ker se moramo vsi zavedati, da smo dolžni delati po programu izobraževalne skup-

nosti in Zavoda za šolstvo, če smo izobraževalna skupnost.

Viktor Ramšak, inž. el.

RSC ZPT — improvizirano delovišče s progovnim TH podporjem za izvajanje A programa (nameščenno pri separaciji v Zagorju)

Foto inž. Tone Bregant

ČIŠČENJE ODPADNIH VOD

V marcu in aprilu t. l. so predstavniki firme »Graz-Simmering-Pauker« iz Avstrije ter predstavniki rudnika Tatabanya iz Madžarske, namestili polindustrijsko napravo za čiščenje odpadne vode na separaciji ZPT v Trbovljah. Gre za polindustrijski poizkus čiščenja te vode, na podlagi pogodbe, ki jo je sklenilo naše podjetje z avstrijsko firmo in z angažiranjem madžarskih strokovnjakov. Poizkus čiščenja separacijskih odpadkov se imenuje Tatabanyški postopek.

Dne 13. aprila 1972 je poizkus v celoti uspel in dal povoljne rezultate. V času obratovanja te naprave so si le-to ogledali predstavniki delovnih enot, samoupravnih organov pa tudi člani strokovne podružnice ZRGMIT iz ZPT. Strokovno razlago je imel Franc Jenčič, dipl. inž. kem.

STROKOVNI OGLED

Dne 6. marca 1972 je obiskalo naše podjetje pet strokovnih sodelavcev podjetja Energoinvest iz Sarajeva. Z našimi strokovnimi sodelavci so se pogovarjali o strojnem izkopavanju, raziskavah in odpiranju prog v trdih hribinah. Ogledali so si tudi napredovanje del s strojem F 6-A na rudniku Trbovlje.

NOVE RUDARSKES PESMI

Dne 7. marca 1972 je bil objavljen v Delu javni nagradni natečaj ZPT za nove rudarske pesmi. Sklep o tem je sprejel odbor za informacije, tisk in propagando. Razpisni pogoji določajo, da morajo biti predložene pesmi prirejene za množični zbor s spremljavo, moški ali pevski zbor. Posebna žirija bo odbrala tri najprimernejše pesmi in jih nagradila s po 1.500,00 — 1.200,00 in 1.000,00 din. Rok za predložitev je 1. maj 1972. Obstoja možnost, da bi najboljše oziroma najprimernejšo pesem lahko sčasoma osvojili kot pesem naše delovne skupnosti.

Volitve v samoupravne organe

Na podlagi predhodnega razpisa osrednjega delavskega sveta prejšnje mandatne dobe in po opravljenih pripravah, so bile izvedene v sredo, 12. aprila 1972, volitve v osrednji delavski svet in delavske svete delovnih enot Zasavskih premogovnikov.

Člani delovne skupnosti Zasavskih premogovnikov so na teh volitvah izvolili vse člane osrednjega delavskega sveta pa tudi člane vseh osmih delavskih svetov v delovnih enotah. Volitve so opravili volilni odbori na posameznih voliščih. Teh volišč je bilo skupno 27.

V osrednji delavski svet je bilo izvoljenih 50 članov od skupnih 66 kandidatov, v osem delavskih svetov delovnih enot pa je bilo izvoljenih 180 članov od skupnih 210 kandidatov. Prva zasedanja novoizvoljenih organov bodo v 15 dneh od dneva volitev.

Do dneva, ko smo pripravili to poročilo za objavo v glasilo Srečno, pa še ni prispelo volilno gradivo iz gradbišča obrata za specialna rudarska dela — Nikšič. Gradivo nismo prejeli kljub temu, da smo ga že osem dni pred volitvami poslali na to volišče, tako kot na ostala volišča obrata za specialna rudarska dela s tem, da bi do dneva volitev prejeli vrnjene izpolnjene glasovnice in poročilo o izvedbi volitev. Iz tega razloga še

vse do danes, t. j. do 18. aprila t. l., ni mogoče ugotoviti, kakšen je bil rezultat volitev v volilni enoti obrata za specialna rudarska dela.

Na volitvah 12. aprila t. l. je bil dosežen na 25 voliščih naslednji rezultat: volitev v osrednji delavski svet in delavske svete enot se je udeležilo 3875 članov — volilcev

oziroma 87,8 %, od skupnih 4411 volilnih upravičencev. Opravičeno odsotnih je bilo 445 oziroma 10,1 %, neopravičeno odsotnih je bilo 91 volilcev oziroma 2,1 %. V obeh primerih pa je bilo po 90 neveljavnih glasovnic.

Vsi novoizvoljeni člani organov upravljanja so prejeli s strani vo-

Člani osrednjega delavskega sveta ZPT v mandatni dobi 1970/72, z nekaterimi strokovnimi sodelavci. Nekaj članov ODS na fotografiji manjka

Foto inž. Tone Bregant

lilne komisije potrdila o izvolitvi, z izjemo kandidatov iz obrata za specialna rudarska dela, ki jih bodo prejeli naknadno. Sicer pa so bili podrobnejši rezultati o poteku in rezultatih volitve že objavljeni v

biltenu št. 9/72, z dne 13. 4. 1972.

V naslednji številki glasila Srečno bodo objavljena imena vseh novoizvoljenih članov organov upravljanja, ki so bili izvoljeni na volitvah 12. aprila 1972, kakor tudi

imena vseh članov kolektivnih izvršilnih organov — odborov in imena članov komisij, ki jih bodo izvolili delavski sveti v delovnih enotah.

T. L.

Delo samoupravnih organov

V razdobju od 16. februarja pa do 15. aprila 1972, smo imeli osrednji delavski svet in kolektivni izvršilni organi-odbori našega podjetja več sej oziroma zasedanj, na katerih so razpravljali in sklepali o naslednjih zadevah:

1. Na 26. seji odbora za ekonomsko-tehnične zadeve, dne 15. 2. 72:

- rudnik Hrastnik je dobil naloge, da do konca februarja 1972 omogoči usposobitev stroja za izdelavo panel plošč v tamkajšnji betonarni,
- ugodno je rešil 4 vloge, 2 pa je zavrnil,
- sklenil je priporočiti, da rudniški odbor sindikata rudarjev izvede akcijo pri občinskih sindikalnih svetih v Hrastniku, Trbovljah in Zagorju, da bi osnovnim sindikalnim podružnicam pa tudi ROS-u priznali večji odstotek od članarine, ki jo plačujejo člani delovne skupnosti oziroma člani te organizacije,
- odobril je dve službeni potovanji v inozemstvo in sicer 18 delavcem iz OSRD za delo v ZR Nemčiji pri firmi Fröhlich & Klüpfel ter enodnevno potovanje inž. Rudolfu Šikovcu in Janku Laporniku, oec. v Avstrijo, zaradi nabave novega stroja za napredovanje prog,
- industrijski gasilski četi rudnika Hrastnik pri ZPT, je odo-

bril izplačilo denarne podpore v višini 13.700,00 din za kritje stroškov proslave ob 50-letnici obstoja te čete,

- Biroju gradbeništva Slovenije-Ljubljana, je odobril posojilo v višini 3.640,00 din, namensko za nakup poslovnih prostorov Biroja, z določenim izplačilnim rokom in obrestno mero,

- strinjal se je s pristopom podjetja v iniciativni odbor za ustanovitev sklada gospodarstva za kreditiranje in zavarovanje izvoznih poslov v Beogradu, preko PZ Rudis; pripravil je predlog za razpravo in sklepanje na zasedanju osrednjega delavskega sveta o revalorizaciji osnovnih sredstev pri ZPT,

- soglašal je tudi s preknjižbami inventurnih razlik, ki so bile ugotovljene pri inventuri za leto 1971 in predlogom za odpis neizterljivih terjatev,

- soglašal je s poslovnim poročilom in zaključnim računom za leto 1971 ter pripravil predlog za razdelitev ostanka dohodka za preteklo leto, in sicer za rezervni sklad podjetja, za prispevek za družbene službe, za poslovni sklad in za sklad skupne porabe,

- sprejel je stališče, da naj služba varstva pri delu in odbor za varstvo pri delu in socialno-zdravstveno varstvo pri ZPT, razpravljata o problematiki delovnih in-

validov in tistih članov delovne skupnosti, ki so zaposleni na zdravju škodljivih delovnih mestih,

- obrat separacije je dobil naloge, da mora znova preveriti stroške, ki obremenjujejo težkotekočinsko separacijo in ugotoviti, kakšna osnovna sredstva obremenjujejo separacijske stroške na račun amortizacije, najsibo nove oziroma stare separacije,

- analitski oddelek je dobil naloge, da analizira negativne postavke v zaključnem računu za preteklo leto (delavnice samski domovi) in o tem poroča odboru na naslednji seji;

2. Na 27. zasedanju osrednjega delavskega sveta, dne 23. 2. 72:

- potrdil je preknjižbo inventurnih razlik, ki so bile ugotovljene pri popisu blaga in sredstev za leto 1971 in sicer za menze in okrepčevalnice ter počitniške domove — odobril je odpis nekaterih neizterljivih terjatev v preteklem letu, za osnovno dejavnost, avtopark, sklad skupne porabe, počitniške domove ter menze in okrepčevalnice,

- določil je, da v skladu z zakonom o revalorizaciji sredstev organizacij združenega dela, naše podjetje ne bo revaloriziralo opreme stare več kot 10 let, pač pa je na temelju istega zakona revaloriziralo oziroma določilo koeficiente za revalorizacijo rudarskih del ter ceno za gradbena zemljišča; za rudarska dela veljajo naslednji koeficienti: leto 1971 — 1,00, 1970 — 1,20, 1969 — 1,40, 1968 — 1,50, 1967 — 1,60, 1966 — 1,70. Gradbena zemljišča je revaloriziral na vrednost 10,00 din/m², medtem ko ostalih zemljišč ni revaloriziral,

- sprejel je dopolnitev k 6. členu pravilnika o dodatku za stalnost pri ZPT, ki je sestavni del pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, in sicer, da se k stalnosti zaposlitve pri ZPT prišteva tudi delovna doba izven podjetja, če član delovne skupnosti dokaže, da je bil premeščen s strani bivše generalne direkcije za premog FLRJ ali SRS,

- rudniškemu odboru sindikata rudarjev je odobril za leto 1972 dotacijo v višini 150.000,00 din,
- sklenil je, da se daje vsa podpora nosilcem akcije za ponovno

Člani odbora za ekonomsko-tehnične zadeve ZPT na eni svojih zadnjih sej

Foto inž. Tone Bregant

oziroma drugo imenovanje maršala Josipa Broza-Tita, za narodnega heroja Jugoslavije, ob njegovi 80-letnici v letu 1972. Predlog je bil odposlan zvezni skupščini v razpravo in sklepanje,

— načelno je sklenil, da pristopijo ZPT preko PZ Rudis v iniciativni odbor za ustanovitev sklada gospodarstva za kreditiranje in zavarovanje izvoza v Beogradu,

— razpisal je s 24. februarjem volitve v organe upravljanja pri ZPT. Na temelju tega razpisa, so bile 12. aprila 1972 volitve v osrednji delavski svet in delavske svete delovnih enot za naslednjo dveletno mandatno dobo. Ob tej priliki je imenoval 11 člansko komisijo za pripravo seznamov volilcev, 5 člansko volilno komisijo, določil je število članov osrednjega delavskega delavskega sveta po posameznih enotah ter število članov delavskih svetov teh enot, nazadnje pa je določil še volilne enote,

— na znanje je sprejel informacijo o razpisu štipendij za šolsko leto 1972/73 in načrt sprejemanja pripravnikov,

3. Na 28. zasedanju osrednjega delavskega sveta, dne 23. 2. 1972:

— potrdil je poslovno poročilo in zaključni račun za leto 1971 in sicer za osnovno dejavnost, za obrat za specialna rudarska dela, za obrat za proizvodnjo gradbenega materiala, za avtopark, za menze, za počitniške domove, za RŠC in za podjetje kot celoto, z vsemi aktivnimi in pasivnimi postavkami

— odobrila je izločitev 6 % sredstev iz ostanka dohodka za leto 1971 v višini 564.031,05 din za rezervni sklad podjetja,

— hkrati je tudi sklenil, da se denarna sredstva skupne porabe po zaključnem računu ZPT za leto 1971 v višini 7 milijonov din, prenesejo na žiro račnu podjetja kot začasno posojilo za obratna sredstva,

— sprejel je opozorilo za dva kolektivna izvršilna organa, da poživita svoje delo; prav tako je sprejel tudi opozorilo za delovne enote, da intenzivneje delajo z delovnimi skupinami,

— na temelju statutarne določil je razpisal prosto vodilno delovno mesto direktorja rudnika Hrastnik; hkrati je imenoval 3 člane v to komisijo, medtem ko 3 člane imenuje delavski svet rudnika Hrastnik,

— potrdil je osnove poslovne politike podjetja za leto 1972,

— sprejel je opozorilo za obrat za specialna rudarska dela, da mora pri sklepanju pogodb upoštevati vse možne spremembe, ki bi eventualno lahko nastopile v času izvajanja del in ki bi ogrozile finančni učinek,

ki bo izdelala vse potrebno v zvezi z izvajanjem ustavnih dopolnil;

4. Na 6. seji odbora za informacijo, tisk in propagando, dne 9. 3. 1972:

— sklenil je, da je treba posebej opozoriti nekatere slovenske skladatelje na razpisani natečaj za nove rudarske pesmi, ki je bil objavljen v časopisu Delo,

— osnovne šole v Hrastniku, Trbovljah in Zagorju, nad katerimi ima podjetje patronat, je treba prositi za sodelovanje učencev pri pisanju nalog za letošnji dan rudarjev, za objavo v glasilu Srečno,

— potrdil je delo uredniškega odbora glasila Srečno ter poročilo o ostalih oblikah obveščanja pri našem podjetju v letu 1972,

— sklenil je, da še nadalje ostanejo v veljavi dosedanje oblike obveščanja članov delovne skupnosti, glasilo Srečno pa naj izhaja še nadalje v takšni obliki kot doslej, najsi bo v pogledu tiskanja, obsega, oblike papirja, in vsebine,

— soglasno je potrdil osnutek ankete, s katero je treba ugotoviti v vseh delovnih enotah stopnjo obveščenosti članov naše delovne skupnosti. Anketa je bila izvedena do 25. marca t. l.,

— sprejel je program obveščanja oziroma informativne dejavnosti podjetja za leto 1972. Ta program se nanaša na delo delovnih skupin, izdajanje glasila Srečno, izdajanje biltena, uporabo zvočnih postaj, izdajanje okrožnic, oglaševanje na oglasnih deskah, objavljanje vesti preko lokalne radijske postaje v Trbovljah, na stike s področnimi novinarji, na izdajanje glasila Mladi rudar pri RŠC, na založitev projekta, zbiranje gradiva o povojni dejavnosti podjetja, razpis ankete, sklenitev dogo-

vora s sindikalno organizacijo o aktivnejšem sodelovanju te organizacije pri obveščanju članov delovne skupnosti, na razpis nagradnega natečaja za nove rudarske pesmi, na proslavo dneva rudarjev, itd.,

— sprejel je stališče do predloga občinske konference SZDL Hrastnik za objavljanje vesti s strani družbeno-političnih organizacij občine Hrastnik ter nekaterih podjetij, ki nimajo svojih glasil,

— določil je, da se udeleži posvetovanja o vlogi delovne organizacije v kulturnem življenju zaposlenih pri republiškem svetu zveze sindikatov Slovenije, tovariš Jože Skrinar,

5. Na 4. seji odbora za varstvo pri delu in socialno-zdravstveno varstvo, dne 15. 3. 1972:

— obnovil je sklep iz svoje prejšnje seje, da je treba za območje vseh treh rudnikov, imenovati komisije za pregled in zasedbo invalidskih delovnih mest,

— sprejel je poročilo o obratnih nesrečah in obolenjih v letu 1971 ter hkrati sklenil, da mora služba varstva pri delu v posameznih enotah, raziskati vzroke poškodb izven dela,

— priporočil je, da naj se podjetje včlani kot podporni član v občinsko organizacijo Rdečega križa,

— obravnaval je 4 primere nesreč z namenom, da bi jim priznali naknadno obratno nesrečo,

— pripravil je predlog za razpravo in sklepanje na zasedanju osrednjega delavskega sveta za spremembo pravilnika o razdeljevanju zaščitnih sredstev,

— sprejel je priporočilo, da naj bi celotno besedilo pravilnika o višini nadomestila osebnih dohodkov za čas nezmožnosti za delo

Odbor za družbeni standard ZPT na svoji seji Foto inž. Tone Bregant

itd., pregledali in ga prilagodili sedanjim razmeram,

6. Na 11. seji odbora za družbeni standard dne, 17. 3. 1972:

— sprejel je na znanje informacijo o odkupu stanovanj na področju Hrastnika in Zagorja ter o sklenitvi pogodbe za nakup stanovanj v Trbovljah in informacijo o tem, da se pripravlja dokumentacija za zazidavo področja Opekarne,

— odobril je nakup stanovanj za dva tovariša, skupno s stanovanjskih podjetjem in Mehaniko — Trbovlje,

— sklenil je, da je treba imenovati strokovno komisijo za pregled starih stanovanj ter izdelati poročilo, vključno z izračunom potrebnih sredstev za popravila,

— osrednjemu delavskemu svetu predlaga, da odobri določena sredstva iz sklada skupne porabe za popravila starih hiš in za odobritev sredstev za zgraditev drvarnic na Nasipih,

— stanovanjskemu podjetju Zagorje je odobril koriščenje dela amortizacije stanovanjskih hiš v letošnjem letu za popravilo streh,

— na znanje je sprejel dve informaciji o gradnji individualnih hiš oziroma dajanju posojil,

— sklenil je, da je treba pri počitniškem domu na Rabu postaviti montažno skladišče za shranjevanje perila in raznega drugega materiala, obstoječo sobo v Kaldani pa bi koristili za potrebe letovalcev,

— ugodno je rešil vlogo zveze borcev NOB v Hrastniku za letovanje njihovih članov na Rabu v pred in po sezoni,

— v delavski svet stanovanjskega podjetja Hrastnik je imenoval novega predstavnika tovariša Milana Pungerška iz rudnika Hrastnik,

— nadalje je ugodno rešil še dve vloge, eno pa je odstopil s priporočilom v reševanje pristojni komisiji,

— sklenil je, da je treba stopiti v stik z lastnikom pensiona Rožič v Bohinju zaradi ugotovitve pogojev letovanja v letu 1972. V primeru, če bodo ti pogoji ugodni, se sklepe z njim pogodba za letošnje leto;

7. Na 4. seji odbora za izume in racionalizacije, dne 17. 3. 1972:

— na rudniku Trbovlje je treba izvesti preizkus tehnične izboljšave v zvezi z določanjem smeri pri izdelavi prog s strojem F 6-A, ki ga je podal tovariš Cimperšek,

— Jožetu Leskovarju iz rudnika Hrastnik, je odobril izplačilo enkratne nagrade za predlog o uvažanju kompletne jeklene podgradnje na širokih čelih v jamah rudnika Hrastnik. Nagrada mu bo izplačana ob dnevu rudarjev,

— odbor je sklenil, da naj bi razvojni oddelek sektorja tehnične

priprave ZPT v bodoče po službeni dolžnosti obravnaval predlagane tehnične izboljšave in ostale novitete ter kontroliral izvajanje sprejetih in nagrajenih tehničnih izboljšav. Ta naj bi tudi vodil evi-

denco in dokumentacijo o izumih in tehničnih izboljšavah,

— ugotovil je, da vse doslej sprejete in nagrajene tehnične izboljšave delovne enote izvajajo;

Odbor za izume in racionaliziranje ZPT je na svoji zadnji seji razpravljal o praktični uporabi nagrajenih tehničnih izboljšav ter o tem, da je treba obstoječi pravilnik o izumih in tehničnih izboljšavah obnoviti

Foto inž. Tone Bregant

8. Na 27. seji odbora za ekonomsko tehnične zadeve, dne 29. 3. 1972:

— soglašal je s tem, da se članom delovne skupnosti s področja Hrastnika, obračunava od 1. marca dalje, po 2,00 din mesečnega prispevka za rudarsko godbo v Hrastniku,

— nadalje je ugodno rešil osem vlog pozitivno, pet jih je zavrnil, tri pa je sprejel na znanje,

— sprejel je določeno stališče do vloge SGP Zasavje Trbovlje, za odkup zemljišča na območju Nasipov, za postavitev njihovih stranskih obratov,

— službeno potovanje v inozemstvo je odobril šestim sodelavcem za potovanje v Avstrijo, Italijo in ZR Nemčijo ter 25 delavcem na gradbišče OSRD v Andermat — Švica,

— družini pok. Sulejmana Radjića je odobril na temelju ustreznega pravilnika pomoč v višini 2.000,00 din,

— odobril je plačilo članarine za kolektivno članstvo v športnem društvu invalidov Trbovlje, z letno članarino 200,00 din,

— odobril je izplačilo odškodnine za škodo po rudarjenju na nepremičninah na temelju sodne cenvte, tov. Stefaniji Juvan, iz Podkrajja v Zagorju o/S., v višini 85.759,00 din,

— odobril je nabavo nekaterih osnovnih sredstev za menze v Hrastniku, Trbovljah in Zagorju, v okviru amortizacije, ki jo formirajo

te enote; isto velja tudi za samske domove,

— na podlagi predložene dokumentacije je odobril z veljavnostjo od 1. 4. 1972 dalje nove interne cene delavniškim uram na elektrostrojnem obratu (strojna ura 29,00 din, varilska ura 27,00 din in »ročna« ura 24,00 din); posebno določilo velja še o cenah v podaljšanem delovnem času in o cenah za tuje naročnike,

— pripravil je predlog za razpravo in sklepanje na osrednjem delavskem svetu o odobritvi spremembe 10. člena pravilnika o nagrajevanju učencev pri ZPT, ki se nanaša na gibljivi del nagrade,

— odobril je nagrade učencem elektro in kovinske stroke pri RŠC za delo v izvedenem času,

— analitski oddelek je dobil nalogo, da izdela kalkulacijo za določitev cene za bivanje v rudniških samskih domovih, splošni sektor pa, da v sodelovanju z vodji komunalnih oddelkov prouči možnost čimvečjega izkoriščanja zmogljivosti samskih domov,

— sklenil je, da vsi trije rudniki organizirajo pranje delovnih oblek in obutve na stroške podjetja, kar velja za delavce, ki so zaposleni pri jamskem delu; ustrezen predlog za nabavo opreme bodo pripravili vsi trije rudniki,

— potrdil je poročilo komisije za verifikacijo akordnega cenika. Predlog komisije bo poslan v razpravo in potrditev delovnim enotam in osrednjemu delavskemu svetu,

— sprejel je predlog za osrednji delavski svet za odobritev spremembe pravilnika o obračunavanju nagrad članom reševalnih, gasilskih in sanitetnih ekip pri ZPT, — mnenja je bil, da naj osrednji delavski svet sprejme ustrezno stališče do ponovne akcije zaradi eventuelne ukinitve izplačevanja predujema na osebne dohodke zaradi pogoste nelikvidnosti podjetja, — strinjal se je z osnovami finančnega načrta podjetja za leto 1972, — potrdil je poročilo o doseganju proizvodnih in finančnih rezultatov v prvih dveh mesecih letošnjega leta. Rudnik Trbovlje je dobil nalogo, da mora proučiti vzroke za izgubo, ki jo je izkazala menza v Trbovljah, — separacija je dobila nalogo, da pripravi predlog za razpravo in sklepanje stimulativnemu nagrajevanju zbiralk premoga na separaciji v Zagorju;

9. Na 29. zasedanju osrednjega delavskega sveta, dne 5. 4. 1972:

— na znanje je sprejel poročilo glavnega direktorja o obveznostih delovne organizacije do realizacije ustavnih dopolnitev; na temelju tel. dopolnitev je treba uvesti po predhodnih temeljitih analizah temeljne organizacije združenega dela; osrednji delavski svet je imenoval posebno komisijo za pripravo osnovnih stališč v zvezi z izvajanjem ustavnih dopolnitev pri našem podjetju. Člani komisije so: Jože Zorčič, inž. — predsednik in člani Adolf Jermol, dipl. inž. rud., Marja Cibej, Hermina Koritnik, dipl. oec. in Anton Prosenec; komisija je dobila ustrezno nalogo za pripravo analize in predlogov za sprejetje določenih sprememb, — odobril je 25 % zvišanje honorarjev članom reševalnih, gasilskih in sanitetnih ekip ter dodatno določilo k pravilniku o delitvi osebnih dohodkov, ki se nanaša na sodelovanje gasilcev pri požarih, — sprejel je spremembo člena 29 in 140 statuta podjetja, ki se nanašata na tehnično vodstvo podjetja in tehniško vodstvo obrata za specialna rudarska dela, — sprejel je spremembe in dopolnitve pravilnika o nagrajevanju učencev, ki so v učnem razmerju pri našem podjetju; odobril je novo delovno mesto »vodje kadrovske-socialne službe« za potrebe obrata za specialna rudarska dela, odobril je spremembo naziva »pomočnik direktorja OSRD« v »tehniški direktor OSRD«, sprejel spremembo pravilnika o razdeljevanju zaščitnih sredstev, po katerem je skrajšan rok trajanja, predvsem nekaterih vrst obutve za nekatera delovna mesta, sprejel pa je tudi predlagane spremembe oziroma dopolnitve o urejanju delovnih razmerij delavcev, razporejenih na delo v tujini,

— predsednik komisije za razpis mesta glavnega direktorja ZPT Anton Prosenec, je seznanil osrednji delavski svet s predlogom za zasedbo delovnega mesta glavnega direktorja. Po podani utemeljitvi oziroma obrazložitvi je osrednji delavski svet soglasno sprejel na razpisano delovno mesto Alberta Ivančiča, dipl. inž. rud., za naslednje štiriletno obdobje, — na podlagi ustrezne obrazložitve in utemeljitve, ki jo je podal predsednik komisije za razpis delovnega mesta direktorja rudnika Hrastnik Ludvik Zalokar, je osrednji delavski svet prav tako soglasno potrdil in sprejel na razpisano vodilno delovno mesto direktorja rudnika Hrastnik Alojza Paučnika, dipl. inž. rud., prav tako za naslednja štiri leta, — potrdil je spremembo investicijskega programa za modernizacijo podjetja. Spremembe so nastale v pogledu financiranja, ker so se spremenile cene razni opreme in storitvam. Predračunska vrednost investicijskega programa za modernizacijo ZPT po programu, ki je bil sprejet 28. 6. 1971 je znašala 84,608.000,00 din, po dopolnitvi tega programa pa znaša predračunska vrednost 103,702.900,00 din. Del kredita naj bi podjetje dobilo iz sredstev, ki so namenjena za izgradnjo energetskih objektov, del posojila naj bi dala Ljubljanska banka in republiški rezervni sklad, lastna udeležba pa naj bi znašala 31,5 % od celokupne vrednosti investicije, — soglašal je s tem, da se na vseh delovnih enotah in na vseh tretjih obratuje na soboto 22. aprila, namesto 29. aprila, tako kot določa letni načrt, — sklenil je, da naj o predlogu za eventuelno ukinitve izplačevanja predujema na osebne dohodke najprej razpravljajo delovne enote in družbeno-politične organizacije, nato pa bi o tem sklepal osrednji delavski svet. Vprašanje ukinitve izplačevanja predujema je nastopilo zaradi težav, ki nastopajo kot posledica nelikvidnosti podjetja, — potrdil je poročilo o delu upravnega odbora združenja premogovnikov v Beogradu; znova je izvolil za naslednjo mandatno dobo za člana tega združenja tovariša Jožeta Zorčiča, inž., namestnika glavnega direktorja ZPT, — strinjal se je z letošnjimi cenami za letovanje v počitniškem domu na Rabu (36,00 din/dan), v Crikvenici (40,00 din/dan) in v Bohinju (58,00 din/dan). Člani delovne skupnosti bodo deležni regresa v višini 18,00 din/dan, — predsednik osrednjega delavskega sveta Anton Prosenec in glavni direktor Albert Ivančič, dipl. inž. rud., sta se na koncu zasedanja zahvalila vsem članom osrednjega delavskega sveta za njihovo sodelovanje pri delu najvišjega voljenega

samoupravnega organa v podjetju, v pretekli dveletni mandatni dobi. Glavni direktor pa se je posebej še zahvalil za izkazano zaupanje ob ponovnem imenovanju na delovno mesto glavnega direktorja, za naslednjo štiriletno mandatno dobo;

10. Na 28. seji odbora za ekonomsko-tehnične zadeve, dne 11. 4. 1972:

— na znanje je sprejel poročilo o poteku proizvodnje in proizvodnih problemih v osnovni dejavnosti, obratu za specialna rudarska dela, GRAMAT-u in avtoparku, — strinjal se je s poročilom analitskega oddelka o poteku del v podaljšanem delovnem času, s posebnim ozirom na delo ob dela prostih sobotah, — potrdil je poročilo o stroških za službena potovanja za januar in februar t. l. ter o stroških za reklamo, propagando in reprezentanco; ugotovil je, da se ti stroški gibljejo v predvidenih mejah in da ne odstopajo od stroškov v preteklem letu, — na znanje je sprejel poročilo o poteku priprav za letošnje letovanje članov delovne skupnosti v počitniških domovih ZPT, — seznanjen je bil s poročilom predstavnikov slovenskih rudnikov o izvajanju samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov;

11. Na 16. seji odbora za zaposlovanje in izobraževanje, dne 11. 4. 1972:

— potrdil je načrt počitniške prakse dijakov in študentov za leto 1972, — na znanje je sprejel vsebino resolucije o osnovah kadrovske politike v SR Sloveniji; mnenja je bil, da naj bi vse tri občinske skupščine v Zasavju sprejele enake startne osnove zaradi izvajanja kadrovske politike, — seznanjen je bil z informacijo republiškega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva SR Slovenije, o postopnem omejevanju in odpravljanju nočnega dela žena in mladine; ugotovil je, da naše podjetje pripravlja ustrezen projekt za odpravo nočnega dela žena in mladine na separaciji, — nekaj vlog je rešil ugodno, nekaj pa jih je zavrnil.

T. L.

EKSKURZIJA

29. marca 1972 je obiskalo naše podjetje 11 slušateljev oddelka za montanistiko pri Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo-Univerze v Ljubljani. Ekskurzijo je vodil prof. dr. inž. Karel Slokan, udeleženci ekskurzije pa so si ogledali delo nove težkotekočinske separacije.

Konferenca zveze komunistov

Osnovne organizacije zveze komunistov Zasavskih premogovnikov-Trbovlje, so na svojih letnih konferencah v decembru 1971 in v januarju 1972, izvolile nove člane konference zveze komunistov ZPT. Novoizvoljena konferenca je imela svojo 1. sejo 30. marca 1972 v sejni sobi UZP, na kateri so kritično ocenili dosedanje delo komunistov, nakazali najbolj pereče probleme, ki jih je treba takoj in nenehno razreševati, tako probleme v sami organizaciji ZK, kot tudi probleme gospodarskega razvoja in uveljavljanja ustavnih dopolnil v okviru Zasavskih premogovnikov.

Konferenca je kljub nekaterim pomanjkljivostim in slabostim pri delu ZK na področju posameznih rudnikov in Zasavskih premogovnikov kot celote, opozorila na posamezne pomembne dogodke in odločitve, na katere je imela ZK močan politični vpliv in so bistveno prispevali k utrjevanju integracije Zasavskih premogovnikov in solidarnosti med rudarji treh dolin. Istočasno pa je bila konferenca enotna v tem, da se mora zveza komunistov na vseh treh rudnikih organizacijsko in idejno-politično utrditi in preiti iz stanja stagnacije v njenem družbenem delovanju, v aktivno in kreativno vlogo, tako na področju družbenih odnosov, gospodarskega razvoja in razvoja samoupravljanja pri Zasavskih premogovnikih.

Velik problem, ki ga je obravnavala konferenca predstavlja pre-

cejšen osip članstva v zadnjih letih in to predvsem iz vrst neposrednih proizvajalcev, od nekvalificiranih do visokokvalificiranih delavcev. Zaradi tega zveza komunistov izgublja tisto revolucionarno bistvo, ki ji ga daje delavski razred za ideale, za katere se je veskozi borila in zavzemala.

V tem obdobju, po sprejetih ustavnih dopolnilih, 21. seji predsedstva in drugi seji konference ZKJ, so dani vsi družbeno-politični pogoji za ponovno afirmacijo in delovanje ZK v naši samoupravno organizirani socialistični družbi. Zveza komunistov mora zopet postati avantgarda delavskega razreda in se na čelu tega razreda boriti za enakopravne, humane samoupravne socialistične odnose v svojem lastnem okolju, kot v širši družbeni skupnosti. Tako delovanje ZK bo zanesljivo ustvarilo ugodne pogoje za številnejši pristop in spremembo delavcev v ZK.

Konferenca je tudi opozorila na pomanjkljivo kadrovsko politiko, ker se poleg strokovnosti premalo poudarja in upošteva tudi družbeno-politična dejavnost ali pripravljenost do tega dela pri kadrih, ki bi po svojem položaju in delovnem mestu, ki ga opravljajo, morali imeti poleg strokovnosti tudi posluš in kvalitete za družbeno-politično udejstvovanje.

Na konferenci je bil obravnavan in sprejet predlog izhodišč finančnega načrta ZPT za leto 1972, zato

obvezuje komuniste Zasavskih premogovnikov, da se skupno s celotnim kolektivom prizadevajo za uresničitev načrtovanih nalog. Istočasno z lastnimi prizadevanji za čim boljše gospodarjenje in ustvarjanje možnosti za hitrejši tehnološki napredek, pa moramo bolj odločno nastopati z zahtevo po obljubljenih kreditih za pravočasno uresničitev programa modernizacije.

Konferenca je imela na dnevnem redu tudi vlogo ZK pri uresničevanju ustavnih dopolnil. Pri tem je bilo poudarjeno, da vloga ZK pri uresničevanju ustavnih dopolnil ne sme biti omejena na uveljavljanje idejno-političnih stališč ZK in reagiranje ob odklonih, temveč bodo morali člani ZK v večji meri kot doslej, sodelovati pri oblikovanju samoupravnih odnosov, ki temeljijo na ustavnih določilih. Zaradi občutljivosti problema, odgovorne in obsežne naloge, ki jo ima ZK pri uveljavljanju ustavnih dopolnil, je konferenca sklenila, da bo o tem vprašanju sklicana problemska konferenca, ki naj oblikuje idejno politična stališča ZK do tega vprašanja, kot orientacijo za uveljavljanje ustavnih dopolnil pri Zasavskih premogovnikih.

Ob koncu je konferenca izvolila sekretariat konference. Za sekretarja je bil izvoljen Šum Anton, kadrovik iz rudnika Zagorje, za namestnika pa Glavica Franjo iz sektorja tehnične priprave ZPT.

Ludvik Zalokar

SLO - sestavni del samoupravnih pravic

Razvoj naše domovine kot samostojne, demokratične, socialistične skupnosti na načelih samoupravljanja in z utrjevanjem mednarodne varnosti in miru, je enotna volja naših narodov. Zato se vselej in dosledno zavzemajo za vsestransko sodelovanje z vsemi narodi v Evropi in na svetu sploh na načelih spoštovanja popolne enakopravnosti.

Zato zakon o narodni obrambi omogoča vsem občanom naše dežele izpolniti z ustavo zajamčeno pravico in obveznost, da lahko v primeru nevarnosti aktivno brani mo svojo svobodo. V praksi se že uveljavlja, da bodo priprave splošnega ljudskega odpora postale sestavni del procesa krepitve samoupravnih odnosov tudi na obrambnem področju.

Pripadnik oboroženih sil je vsak državljan, ki z orožjem v roki ali

na kak drug način sodeluje v odporu proti agresorju. S tem uresničujemo osnovno misel o oboroženem narodu, ki prihaja do polnega izraza z opredelitvijo, da je obramba predvsem pravica delovnega človeka in občana in vsake družbeno-politične skupnosti. To pomeni, da mora delovni človek postati subjekt teh priprav, da mora s svojim razmišljanjem, delovanjem, ustvarjalnostjo in ustrezno svojim sposobnostim prispevati, da bodo te priprave še bolj učinkovite. V te priprave moramo zato tudi bolj smelo vključevati vse ljudi, ne glede na spol in leta starosti.

Naš delovni človek se ne bo boril samo z orožjem, ampak tudi na druge načine. Splošni ljudski odpor namreč pomeni oboroženi odpor hkrati s politično, psihološko in drugo ofenzivo. To spoznanje lahko črpamo iz bogatih izkušenj

našega narodnoosvobodilnega boja, ki je potrdil, da oborožen boj črpa svojo moč, neuničljivost in rast revolucionarnega ljudskega gibanja, katerega seme je posejano, še preden pride do oboroženega odpora. Znova in znova tudi sedanjost potrjuje, da se oboroženi boj toliko bolj krepi in da postanejo toliko bolj pestre, učinkovite, originalne in uspešne tudi druge oblike odpora, koliko globlje so korenine takšnega gibanja.

Naši Zasavski premogovniki že izvajajo v praksi vrsto določb iz zakona o narodni obrambi. Ustanovljene imamo odbore za splošni ljudski odpor, štabe civilne zaštite in enote civilne zaštite po dejavnostih, poveljstva partizanskih enot po teritorialnem in proizvodnem načelu, ki so povezana v grupe, oddelke, vode in čete, tako da so večina člani naše delovne skup-

nosti vključeni v priprave splošnega ljudskega odpora. Vzporedno s pripravami za splošni ljudski odpor pa so povezane tudi finance.

Civilna zaščita je s svojo organizacijo in nalogami, ki jih ima v mirnem času in med vojno, sestavni del splošnih priprav naše družbe za obrambo in zaščito, ki potekajo v duhu koncepta v vseljidski obrambni vojni. Nevarnost nas spremlja povsod, nesreče pa se zgodijo najpogosteje takrat, ko jih najmanj pričakujemo. Posledica takih nevarnosti povzroča velike človeške žrtve in gmotno škodo posameznikom in vseh družbi. To so takojmenovane izredne razmere, povzročajo pa jih lahko naravne nesreče, nesreče v vsakdanjem življenju (nesreče v rudnikih, prometne nesreče, požari itd.) in posledice vojne.

Da bi zavarovali naše člane delovne skupnosti in materialne dobrine pred posledicami vojne, naravnimi in drugimi nesrečami, imajo ZPT ustanovljene enote civilne zaščite po dejavnostih ter uvajajo zaščitne ukrepe.

Civilna zaščita mora delovati že v mirnem času pri reševanju prebivalstva in dobrin ob elementarnih in drugih nesrečah ter se usposablja za razmere in delovanje v vojni. Poleg tega civilna zaščita ni sestavni del oboroženih enot in ima tudi po mednarodnem vojnem

pravu in ženevskih konvencijah povsem drug status.

Zato je naša dolžnost:

1. kot obveznik partizanske enote ali civilne zaščite, da branimo kot državno skrivnost vsa obvestila in vojaške podatke, kakor tudi vse druge podatke, ki so važni za narodno obrambo,
2. poznati moramo znake za nevarnost pred napadi iz zraka, za naravne in druge nesreče ter znake, da je nevarnost prenehala oziroma, da hitro reagiramo nanje,
3. da poleg sodelovanja v reševalnih akcijah v okviru enot civilne zaščite pomagamo tudi svojim najbližjim,
4. po vojaškem razporedu ali dolžnosti civilne zaščite se zglašimo na določenem zbornem mestu in upoštevamo, da ima čas v teh trenutkih velik pomen,
5. vedeti moramo oziroma poznati svoj vojaški razpored v enotah jugoslovanske ljudske armade, enotah in službah partizanske obrambe in enotah civilne zaščite,
6. zatemniti moramo stanovanja, vozila, če smo na cesti, delovne objekte, ki so v skladu z načrtom civilne zaščite naše delovne organizacije o zatemnitvi ali, ko je dan znak za alarm,
7. kaj moramo vzeti s seboj ob

alarmu, ko zapuščamo stanovanja oziroma delovno mesto zapušeni na zunanjih delih, kje so zaklonišča itd.,

8. kako ravnamo in kaj uporabljamo pri zastrupljanju (dekontaminaciji) samega sebe in svoje družine ob radiacijski, biološki in kemični zastrupitvi,
9. znati moramo dati prvo pomoč poškodovanim in vedeti za svojo krvno skupino ter poskrbeti, da bo le-ta vpisana v zdravstveni knjižici in knjižici za obveznike civilne zaščite,
10. poznati moramo ukrepe za protipožarno zaščito, kakor tudi ukrepe za lokalizacijo in gašenje požara. Vse naše delovanje mora biti prežeto s spoznanjem, da politična in vojna situacija zahteva stalnost, tajnost in sistematičnost priprav in da se zaradi ohranitve lastnega ognjišča že danes borimo na idejnopolitičnem področju ter da v vojaško obrambnem pogledu dosežemo takšno stanje, da nas nihče ne bo mogel presenetiti.

Družbena funkcija priprav splošnega ljudskega odpora je hkrati močna kohezijska sila naše družbe pri uresničevanju pravic in enakopravnosti narodov in narodnosti ter pri obrambi lastnega samoupravnega razvoja, svobode in neodvisnosti.

Vili Kuhar

Vloga delovne organizacije v kulturnem življenju delavcev

Pred kratkim je zveza sindikatov Slovenije, sklicala na republiškem svetu, posvetovanje o vlogi delovne organizacije v kulturnem življenju delavcev. Na to posvetovanje so bili povabljeni zastopniki samoupravnih organov in sindikalnih organizacij vseh večjih podjetij Slovenije. Osnovna misel na podlagi skupnih interesov in dela združena in organizirana skupnost delovnih ljudi — ni le proizvodna, marveč tudi proizvodno-socialna enota. Zato naj bi se v delovni skupnosti čim popolneje izrazil interes združenih proizvajalcev za njihovo kulturno rast. Tako kot so izobraževanje, zdravstveno in socialno varstvo, telesna rekreacija itd. del splošne poslovne politike podjetja, tudi kulturno življenje delavcev ne bi smelo ostajati zunaj prizadevanj in pobud delovne skupnosti.

Ukvarjanje s posameznimi vrstami kulturne dejavnosti in poseganje po kulturnih dobrinah, vpliva na oblikovanje človekove duhovne podobe, vpliva na njegove človeške in delovne lastnosti, na odnos do ljudi, na socializacijo delavčeve osebnosti in na oblikovanje človeka kot samoupravljalca.

Po mnenju zveze sindikatov Slovenije naj bi bil interes delavcev za kulturo v prvi vrsti izražen v

normativnih aktih delovnih organizacij — v statutih. Moralo bi biti zapisano, kakšne dolžnosti ima delovna organizacija do delavcev, kar zadeva njihovo kulturno življenje in kakšne so njihove dolžnosti in pravice.

Doslej je bilo le malo delovnih organizacij, ki so skušale ugotoviti, kakšno je kulturno življenje delavcev, kakšne so njihove potrebe, želje in hotenja. Iz ugotovitev o kulturnih potrebah delavcev, dosežanih izkušenj in iz zasnove kulturne politike širše družbene skupnosti, naj bi nastala kulturna politika delovne skupnosti. Iz dosedanjih izkušenj vemo, da se v pretežni večini sproti menimo o posameznih akcijah, sproti določamo nosilce, oblike in tudi denar. Če bi v letnih programih dovolj natančno predvideli, kaj bomo v nekem obdobju naredili (sami ali v sodelovanju s kulturnimi ustanovami), bi s tako načrtovitostjo dosegli večjo učinkovitost in usklajenost prizadevanj v delovni organizaciji in zunaj nje.

Po vsestranski razpravi o programu kulturne politike, naj bi o njej odločali samoupravni organi. Doslej so le-ti redko zastavljali svoje besede v zvezi s kulturo, v večini primerov so odločali le o posa-

meznih akcijah in o denarju za take namene.

Da bi delovna organizacija lahko učinkovito delovala v skladu s kulturno politiko, mora biti tudi ustrezno organizirana. Imela naj bi na primer posebno telo (komisijo, odbor ipd.), ki bi neposredno skrbelo za uresničevanje programa, podobno kot to že deluje za na primer telesno rekreacijo. Delovna organizacija naj bi poskrbela tudi za čimboljše obveščenost zaposlenih o dogajanju na kulturnem področju, ker je ta pomemben pogoj za uspešno razpravljanje in odločanje zaposlenih o kulturni politiki v delovni skupnosti in izven nje.

K uspešnosti in popestritvi vsega, kar delovna organizacija želi doseči na kulturnem področju, lahko bistveno pripomore sodelovanje med večjim številom delovnih organizacij v obliki samoupravnih dogovorov. Tudi vpliv na kulturno politiko širše družbene skupnosti bi bil lahko z združenimi močmi večji.

Poudarjena je bila vloga sindikatov, ki nikakor ne morejo ostati brezbrizni, če v delovni organizaciji kulturnem življenju delavcev ne posvečajo nobene skrbi. Samo skupni vstopnik in delitev teh za posamezne kvalitetne prireditve, je vsekakor premalo. Sindikalne or-

ganizacije naj bi s svojo družbeno-politično dejavnostjo pomagale u-stvarjati potrebno ozračje in miš-ljenje, naklonjeno kulturni rasti delovnih ljudi.

Vsi kolektivni napor na kultur-nem področju naj bi imeli skupen imenovalec: doseči je treba, da bo-do delovni ljudje začutili potrebo po kulturni dejavnosti, po kultur-nih vrednotah in postali kulturno osveščeni, to se pravi, da bodo sa-mi skrbeli za svojo kulturno rast, da bodo znali kritično presojati vsebino kulturno-umetniških stva-ritev in vplivali na kulturno politi-

ko svoje okolice in širše družbene skupnosti.

Na posvetovanju je bilo ugotov-ljeno, da v nekaterih delovnih or-ganizacijah uspešno izvajajo pro-grame kulturnega življenja. Večje delovne organizacije imajo utnjeno obliko organizacije, ki deluje bo-disi pri samoupravnem organu, bo-disi pri sindikalni organizaciji. Ne-katere delovne organizacije imajo sistemizirane celo posameznike-organizatorje kulturnega življenja. Ugotovljeno pa je bilo tudi, da so pri nas delovne organizacije, ki se ubadajo še s problemom nepismenosti.

Ob zaključku je bilo sprejeto nekaj sklepov. Med drugimi je tu-di sklep, da bodo zastopniki de-lovnih organizacij ponovno povab-ljeni na enak posvet čez določen čas. Do takrat naj bi posamezne delovne organizacije ugotovile, kakšno je stanje kulturnega izživ-ljanja članov njihovih kolektivov in kakšne so možnosti za organi-zacijo kulturnega sodelovanja. Re-publiški svet zveze sindikatov bo pripravil primerna napotila, ki naj bi pomagala pri uresničevanju programa kulturnega življenja v delovnih organizacijah.

Jože Skrinar

Programska usmeritev sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije v letih 1971-75

(Nadaljevanje iz številke 1/72)

III. IZOBRAŽEVANJE, KULTURA, KADRI

1. Kongres vidi v vse večjem zna-nju delavcev eno od gonilnih sil družbenega napredka ter po-membno osnovo družbenega po-ložaja zaposlenega, zato se za-vzema, da bi bilo znanje delav-ca vsaj tolikšno, da bo sposo-ben izkoriščati in osvajati novo tehnologijo in da ob tehnolo-ških spremembah ne bo vedno potencialno nezaposlen. Pri tem kongres še posebej poudarja potrebo, da se delavec ob delu trajno izobražuje za funkcijo dela in samoupravljanja.
2. Kongres se zavzema, da bi de-lavcu že obvezna šola omogoča-la izobrazbo za prvo zaposlitev. Delavcem, ki niso dokončali ob-veznega osnovnega šolanja, mo-ra delovna organizacija omogo-čiti, da to šolanje dokončajo.
3. Sindikat se zavzema za takšno kadrovsko politiko v delovnih organizacijah, ki bo sposobnim delavcem omogočala sistematično napredovanje; da se bo kre-pila kadrovska struktura delov-nih organizacij; da bodo samo-upravni organi nenehno prever-jali sposobnosti vodilnih delav-cev, ne pa samo ob reelekciji ipd. Posebna skrb sindikata bo veljala delavski mladini, ki se pripravlja za delo ali ki prvič stopa na delo.
4. Sindikat podpira kulturno akci-jo ter se zavzema za večjo kul-turno raven delavcev in za raz-lične oblike tesnejšega medse-bojnega sodelovanja kulturnih institucij z delovnimi organiza-cijami.

IV. DELOVNE RAZMERE IN VARSTVO PRI DELU

1. Če z modernizacijo tehnike in z novo tehnologijo najtežjih de-lovnih razmer na posameznih delovnih mestih ne bi mogli od-praviti, so pa vzrok za delovno invalidnost, se bo sindikat za-vzemal za beneficiranje delovne dobe na takih delovnih mestih in za druge potrebne ukrepe. Kongres nalaga republiškem odboru, da skrbi za čimbolj usklajeno vrednotenje posebnih delovnih razmer v posameznih samoupravnih sporazumih in med samoupravnimi sporazumi industrijskih panog kot tudi za usklajevanje med področji de-javnosti, ter da da pobudo za čimprejšnjo strokovno prouči-

tev posebnih delovnih razmer; osnovnim organizacijam sindi-kata pa kongres priporoča, da ob usklajevanju internih aktov s samoupravnimi sporazumi poskrbe za čim pravilnejše in objektivnejše vrednotenje po-sebnih delovnih razmer.

2. Kongres vztraja, da se postopo-ma ukine nočno delo žensk in mladine, in sodi, da je potrebo sprejeti tudi sistemske ukre-pe, ki bodo delovnim organiza-cijam omogočali normalno ust-varjanje dohodka. To velja še posebej za tekstilno industrijo. Kongres nalaga republiškem odboru sindikata, da sproti ob-ravnava problematiko nočnega dela žensk in mladine, da zao-struje kriterije pri izdajanju so-glasij za uvedbo nočnega dela ter da je pobudnik izdelave pro-

Šolska delavnica za vajence kovinarske in elektro stroke RŠC ZPT, v zgradbi bivše kompresorske postaje na Gvidi Foto inž. Tone Bregant

- gramov ukinjanja nočnega dela žensk in mladine. Osnovnim organizacijam sindikata pa kongres priporoča, da v svojih delovnih kolektivih spodbudijo izdelavo programov ukinjanja nočnega dela žensk in mladine. Obenem s tem, ko odločno terja ukinjanje nočnega dela žensk in mladine, pa se kongres zavzema, da ga dotle, dokler bo kot izjema še obstajalo, pravilno vrednotimo in ustvarjamo čim boljše delovne razmere za delavce v nočnih izmenah dela.
3. Kongres sodi, da je plačevanje dopolnilnih prispevkov za nadpoprečno število nesreč pri delu:
 - število nesreč pa je povezano z delovnimi razmerami v nasprotju z načeli vzajemnosti in solidarnosti. Organom sindikatov in ustreznim organom socialnega zavarovanja kongres predlaga, da z republiškimi predpisi odpravijo to anomalijo.
 4. Republiški odbor sindikata je sprejel enotna izhodišča kot pogoji za dajanje soglasij k samoupravnim sporazumom s področja industrije in rudarstva. Kongres zadolžuje organizacije in organe sindikata, da bodo varovali sprejeta stališča v samoupravnih sporazumih in da si bodo prizadevali uresničiti usklajeno urejanje delovnih razmer in varstva pri delu, kot denimo:
 - da se bodo bolj uskladile osnove za različna nadomestila osebnih dohodkov;
 - da se bodo pri regresih za dopuste kot pomembni kriteriji upoštevala solidarnostna načela, po katerih bodo delavci z nižjimi osebnimi dohodki in z večjim številom otrok prejeli višji regres;
 - da se pri določanju števila dni dopusta kot najpomembnejši kriteriji upoštevajo delovni pogoji, delovna doba, socialno stanje zaposlenega in njegove družine;
 - da pri nadomestilih osebnega dohodka za čas bolezni do 30 dni, za trajanje bolezni do prvih 7 dni nadomestila ne bodo nižja od 80 %, od 8 do 30 dni pa ne nižja kot 90 % od osnove, to je poprečnega osebnega dohodka delavca v minullem letu;
 - da se bodo realneje določale osnove za obračun nadomestila osebnega dohodka tistih žensk, ki odhajajo na porodniški dopust;
 - da v primeru smrti delavca, katere vzrok je nesreča pri delu, delovna organizacija pomaga družini ponesrečenega;
 - da delavec pri odhodu v pokoj ali njegova družina v primeru smrti delavca prejme kot izraz solidarnosti kolektiva odpravnino v višini do dveh poprečnih osebnih dohodkov na zaposlene-

- ga delavca v podjetju;
- da bo nadurno delo resnično izjemno ter v smislu zakonskih določil; kjer pa je potrebno, ga je treba primerno vrednotiti;
- da bodo delovne organizacije organizirano razvijale rekreacijo svojih delavcev, da se bodo zavemale za razvoj delavskega turizma ter s tem v zvezi ustanovljale počitniške skupnosti, da ne bodo odprodajale svojih počitniških domov in drugih objektov za rekreacijo, da se bodo zavemale za delavske športne igre ipd.;
- da se organizira prehrana (in v ta namen zagotovi sredstva) za vse delavce, še posebej pa za delavce, ki delajo na težkih delovnih mestih in v nočnih izmenah;
- da se uskladijo pravice delavcev v zvezi s prevozom na delo in z dela.

V. DELOVNA RAZMERJA

1. Sindikat se bo zavzemal — zlasti pa naj bi bila to trajna naloga osnovnih organizacij sindikata — da proizvodni delavci, ki so zaradi priznanih zmanjšanih delovnih sposobnosti razporejeni na manj zahtevna delovna mesta, ohranijo nezmanjšani osebni dohodek prejšnjega delovnega mesta (tudi to je ena od oblik uresničevanja pravic delavcev iz minulega dela).
2. Kongres se odločno zavzema za javnost izplačil iz civilno-pravnih razmerij in tako imenovanega dela po pogodbah, saj so ti prejemki pogosto vir bogatenja in vzrok za socialno razlikovanje, in sicer itako, da jih plačnik izplačuje izvajalcu dela preko blagajne delovne organizacije, v kateri je delavec (izvajalec dela) redno zaposlen. Republiški odbor sindikata bo pozorneje spremljal obseg tovrstnih izplačil.
3. Kongres vztraja, da se ohrani status služb pravne pomoči pri različnih organih sindikatov ter da se pravice teh služb še razširijo, nasprotuje pa predlogom različnih profesionalnih združenj, ki se zavzemajo, naj bi služile pravne pomoči pri sindikatih ne imele več pravice za stopati delavcev v delovnih sporih pred rednim sodiščem.

VI. ZAPOSLOVANJE

1. Zaposlitev predstavlja enega temeljnih elementov socialne varnosti delavcev, zato se kongres zavzema za ustvarjanje možnosti za polno zaposlitev in za stalnost zaposlitve, da bi tako čim manj naših delavcev odhajalo na delo v tujino. Kongres se tudi zavzema za zagotovitev takih pogojev, ki bi pospešili vračanje v tujini zaposlenih de-

lavcev. Republiški odbor bo sodeloval pri obravnavanju pogojev, pod katerimi naša podjetja zaposlujejo delavce na tujem.

2. Glede na to, da so potrebe po kadrih v programih modernizacije močno zapostavljene, kongres zahteva, da delovne organizacije v programih modernizacije in razvoja zagotovijo tudi sredstva za prekvalifikacijo delavcev in za odpiranje novih delovnih mest ter tako preprečujejo »tehnološko brezposelnost«. Republiški odbor si bo prizadeval, da bodo tovrstna določila vsebovala samoupravni sporazumi, osnovne organizacije sindikata pa naj zagotovijo, da se bo to načelo uveljavilo v samoupravnih aktih oziroma v programih modernizacije delovnih organizacij.
3. Sindikat se zavzema za dosledno spoštovanje zakonskih določil o obveznosti programiranja kadrov v investicijskih načrtih. Da bi odpravili mesoglasja in pogosto zavoljo snubljenja ali preplačevanja kadrov skaljene odnose, predlaga kongres delovnim organizacijam, da z morebitnimi samoupravnimi sporazumi ali drugačnimi dogovori uupostavijo moralne norme in načela pri zaposlovanju delavcev med delovnimi organizacijami istih grupacij ali panog.
4. Sindikat vztraja na stališču, da morajo tudi za bodoče ukinjanje rudnikov veljati enake možnosti kot za rudnike, ki so bili ukinjeni doslej (predčasna upokojevitve ob določenih pogojih).
5. V primerih nerentabilne proizvodnje se sindikat zavzema za pravočasno preusmeritev proizvodnih programov delovnih organizacij, s tem da se v ta namen bolj kot doslej izkoristijo sredstva skupnih rezerv gospodarskih organizacij.

VII. STANOVANJSKA PROBLEMATIKA

1. Kongres sodi, da je potrebna takšna sočasnost v politiki prehajanja k strokovnim najemnikom, ki jo bo spremljala ustrezna prerazdelitev narodnega dohodka. Ob sedanjih osebnih dohodkih in cenah zavračamo zviševanje najemnin brez sočasne sistema subvencioniranja najemnih delavcem z nižjimi osebnimi dohodki. Sindikat bo še nadalje aktivno sodeloval pri obravnavanju in razreševanju stanovanjske problematike.
2. Sindikat se zavzema za graditev cenejših najemniških stanovanj s primernim stanovanjskim standardom.
3. Za stanovanjsko gradnjo izločena oziroma zbrana finančna sredstva je potrebno kar najracionalneje uporabiti. Sindikat predlaga ustanavljanje stano-

vanjskih interesnih skupnosti, v okviru katerih bi delovne organizacije in drugi sovlagatelji združevali in gospodarno uporabljali združena sredstva za stanovanja. Stanovanjske interesne skupnosti naj ne pomenijo enostavno odtujevanje sredstev za stanovanjsko gradnjo. Osnovni nosilci usmerjanja stanovanjske gradnje so vlagatelji v stanovanjske interesne skupnosti. Občinske in osnovne organizacije sindikata naj podprejo ustanavljanje stanovanjskih interesnih skupnosti.

4. Kongres z vso resnostjo opozarja, da je potrebno doseči večjo ekonomsko in pravno varnost stanovanjskih varčevalcev, da bi lahko stanovanjsko varčevanje doseglo svoj namen in postalo ena od poti za pridobitev stanovanja.

VIII. ORGANIZIRANOST SINDIKATOV

1. Kongres sodi, da se vloga in družbeni položaj sindikata kot dela samoupravnega sistema ne izražata le v delovnih skupnostih, temveč v celovitosti družbenih odnosov, zato so v družbeni vlogi in položaju sindikata potrebne jasnejše opredelitve tudi v drugi fazi ustavnih sprememb.
2. Sindikat bo snoval takšne organizacijske vezi in metode dela, ki bodo omogočale vpliv osnovnih in občinskih organizacij na politiko in aktivnost sindikalne organizacije v celoti. Republiški odbor sindikata si bo prizadeval za utrditev občinskih organizacij in za še tesnejše medsebojno sodelovanje.
3. Prizadevali si bomo, da bodo organizacijske oblike dela omogočale izražanje specifičnih in-

teresov delov članstva sindikata in usklajevanje interesov teh delov z interesi preostalega članstva. Delo republiškega odbora bo tudi v prihodnje organizirano pretežno v svetih sorodnih panog kot organiziranih oblikah izražanja specifičnih interesov članstva.

4. Delo sindikata bomo usklajevali z delom drugih posebnih sindikatov v Sloveniji in v Zvezi sindikatov Slovenije.
5. Svojo aktivnost bomo usklajevali z aktivnostjo sindikatov v drugih republikah in v Sindikatu delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije.
6. Sindikat se bo zavzemal za stalno izobraževanje sindikalnih kadrov in težil, da se kot najbolj organizirana oblika tovrstnega izobraževanja ustanovi pri republiškem svetu ZSS posebna sindikalna šola.

XXI. amandma zvezne ustave

1. Temelj socialističnih samoupravnih odnosov je družbenoekonomski položaj delovnega človeka v družbeni reprodukciji, ki mu zagotavlja, da s svojim delom in sredstva reprodukcije v družbeni lastnini ter s tem, da neposredno in neakopravno z drugimi delovnimi ljudmi v združenem delu odloča o vseh zadevah družbene reprodukcije v pogojih in odnosih medsebojne odvisnosti, odgovornosti in solidarnosti uresničuje svoj osebni materialni in moralni interes in pravico, da uživa uspehe svojega dela in pridobitve splošnega materialnega in družbenega napredka, da na tej podlagi čim popolneje zadovoljuje svoje osebne in družbene potrebe in da razvija svoje delovne in druge ustvarjalne sposobnosti.

Za zagotovitev takšnega družbenoekonomskega položaja delovnega človeka je delavcem zagamčeno, kot njihova neodtujljiva pravica, da na podlagi svojega dela v temeljnih organizacijah združenega dela, v katerih se združujejo in v njih delajo, ter v vseh oblikah združevanja in poslovnega sodelovanja teh organizacij pridobivajo dohodek ter upravljajo zadeve in sredstva družbene reprodukcije ter odločajo o dohodku, ki ga kot del skupnega družbenega dohodka ustvarijo v različnih oblikah združenega dela in združevanja sredstev.

Dohodek, ki ga ustvarijo v katerikoli obliki združenega dela in združevanja sredstev, pripada v celoti temeljnim organizacijam združenega dela.

Od dohodka, ki ga temeljne organizacije združenega dela skupaj ustvarijo z združevanjem in poslovnim sodelovanjem, pripada vsa ki teh organizacij del, ki ustreza njenemu prispevku pri njegovem ustvarjanju in je sestavni del dohodka, ki ga temeljna organizacija združenega dela ustvari s svojim celotnim poslovanjem in o katerem delavci v njej neposredno odločajo na podlagi svojega dela.

Skupen dohodek, ustvarjen v temeljni organizaciji združenega dela, je materialna podlaga delavčeve pravice, da odloča o svojih delovnih pogojih in o delitvi dohodka ter pridobiva osebni dohodek v skladu z načelom delitve po delu in s povečanjem produktivnosti njegovega in skupnega družbenega dela.

2. Temeljna organizacija združenega dela je temeljna oblika združenega dela, v kateri delavci na podlagi svojega dela neposredno in enakopravno urejajo medsebojna razmerja pri delu, upravljajo zadeve in sredstva družbene reprodukcije, odločajo o dohodku in o drugih vprašanih svojega družbenoekonomskega položaja.

Vsak del delovne organizacije (podjetja, zavodi ipd.), ki pomeni delovno celoto, v kateri se uspeh skupnega dela delavcev lahko potrdi kot vrednost na trgu ali delovni organizaciji in je lahko na tej podlagi samostojno izražen, imajo delavci pravico organizirati kot temeljno organizacijo združenega dela.

Delavci temeljne organizacije združenega dela v sestavi delovne organizacije imajo pravico svojo

temeljno organizacijo združenega dela izločiti in jo konstituirati kot samostojno organizacijo na način, ki ga določa zakon.

Z organiziranjem temeljne organizacije združenega dela v sestavi delovne organizacije ali z njeno izločitvijo iz sestave delovne organizacije se ne smejo kršiti pravice delovnih ljudi v drugih delih omenjene organizacije niti interesi in pravice te organizacije kot celote, ki izhajajo iz medsebojne odvisnosti pri delu ali iz skupnega dela z združenimi sredstvi in ne enostransko spreminjati medsebojne obveznosti.

3. Dohodek razporejajo delavci v temeljni organizaciji združenega dela za svoje osebne in skupne potrebe ter za razširitev materialne osnove združenega dela in dvig njihove delovne sposobnosti. Od dohodka kot uspeha njihovega skupnega dela v organizaciji in skupnega družbenega dela, ki ga ustvarijo na trgu in v vseh medsebojnih odnosih in zvezah v različnih oblikah delovnega sodelovanja in skupnega poslovanja, pripada delavcem za zadovoljevanje njihovih osebnih in skupnih potreb del v sorazmerju z njihovim delom in s prispevkom k uspehu in razvoju organizacije, ki so ga dali s svojim delom.

Vsakemu delavcu v organizaciji združenega dela gre v skladu z načelom delitve po delu osebni dohodek, ki je sorazmeren uspehom njegovega dela in njegovemu osebni prispevku k uspehu in razvoju organizacije, ki so ga dali s svojim delom, sedanjim in minulim delom v njej.

Delovni uspeh in osebni prispevek delavcev k uspehu in razvoju organizacije združenega dela sta, poleg drugih osnov in meril, določeni po načelih vzajemnosti in solidarnosti, osnova in merilo tudi pri odločanju o uporabi sredstev, izločenih v organizacijah združenega dela za njihove skupne potrebe.

4. Delavci v temeljni organizaciji združenega dela določajo osnove in merila za razporeditev dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke v skladu z osnovami in merili, ki jih določajo samoupravni sporazumi in družbeni dogovori.

Če se delavci ne ravnaajo po osnovah in merilih, ki jih določajo samoupravni sporazumi ali družbeni dogovori, oziroma če takšnih sporazumov ali dogovorov ni, z razporeditvijo oziroma delitvijo pa se kršita načelo delitve po delu ali normalen potek družbene reprodukcije, se lahko z zakonom določijo ukrepi, s katerimi se zagotovijo odnosi, ki ustrezajo omenjenim sporazumom ali dogovorom, oziroma ukrepi, s katerimi se zagotavlja enakopravnost delavcev pri uporabi načela delitve po delu.

5. Vsakemu delavcu v združenem delu z družbenimi sredstvi je zajamčeno, da uresniči s svojim delom vsaj tolikšen osebni dohodek in vsaj toliko drugih pravic, da sta zagotovljeni njegova socialna varnost in stabilnost. Višina osebne dohodka in obseg teh pravic ter način njihovega uresničevanja se določijo s samoupravnim sporazumom oziroma družbenim dogovorom ali z zakonom odvisno od splošne stopnje produktivnosti skupnega družbenega dela in od splošnih razmer okolja, v katerem delavec dela in živi.

6. S svobodno menjavo svojega dela z delom delavcev v organizacijah na področju izobraževanja, znanosti, kulture, zdravstva in drugih družbenih dejavnosti kot delu enotnega procesa družbenega dela zagotavljajo delovni ljudje svoje osebne in skupne potrebe na teh področjih. S takšnimi odnosi se zagotavlja delavcem v omenjenih dejavnostih enak družbenoekonomski položaj, kot ga imajo delavci v drugih organizacijah združenega dela.

Delavci v organizacijah združenega dela družbenih dejavnosti in uporabniki njihovih storitev ustanavljajo samoupravne interesne skupnosti in določajo s samoupravnimi sporazumi in pogodbami medsebojna razmerja, pravice in obveznosti.

Samoupravne interesne skupnosti lahko ustanavljajo delovni ljudje kot uporabniki tudi za zadovoljevanje določenih osebnih in skupnih potreb in za uresničevanje svojih interesov na podlagi vzajemnosti in solidarnosti, pri čemer določajo na samoupravni podlagi svoje skupine in posamične obveznosti do omenjenih skupnosti ter svoje

skupne in posamične pravice, ki jih v njih uresničujejo.

Zakon lahko določa obvezno ustanavljanje interesnih skupnosti, načela za njihovo organizacijo in za medsebojna razmerja delavcev zainteresiranih področij dela ter obvezno plačevanje prispevka interesnim skupnostim za financiranje njihove dejavnosti po načelih solidarnosti in sorazmernosti prispevka z osebnimi dohodki delavcev oziroma ekonomsko močjo drugih zavezancev.

7. Sredstva, ki jih delavci v temeljni organizaciji združenega dela razporedijo za razširitev materialne osnove dela, so kot del skupnih sredstev družbene reprodukcije namenjena za razširitev materialne osnove dela v njej in v družbi kot celoti v skladu z njihovim interesom, da jih uporabljajo v njej ali da jih združujejo s sredstvi drugih organizacij za skupno delo in poslovanje.

Z zakonom se lahko skladno z ustavo oziroma pokrajinskim ustavnim zakonom začasno omeji razpolaganje z delom sredstev družbene reprodukcije ali naloži obvezno združevanje dela omenjenih sredstev za financiranje določenih nujnih potreb družbene reprodukcije.

8. Organizacije združenega dela so v okviru samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov, družbeno-politične skupnosti pa v okviru svojih z ustavo določenih pravic in dolžnosti dolžne, v skladu z načelom vzajemnosti in solidarnosti poskrbeti za ekonomsko in drugo pomoč organizacijam združenega dela, ki zaidejo v izredne ekonomske težave, in nasproti z ukrepi za njihovo sanacijo, kadar je to v družbenem interesu.

Organizacije združenega dela zagotavljajo same ali v okviru samoupravnih sporazumov po načelih vzajemnosti in solidarnosti sredstva za zaposlovanje, prekvalifikacijo in uresničevanje drugih pridobljenih pravic delavcev, kadar zaradi tehnoloških ali ekonomskih razlogov njihovo delo v organizaciji ni več potrebno.

Zakon lahko nalaga organizacijam združenega dela določene materialne obveznosti za ustvarjanje skupnih sredstev, da se izpolnijo naloge iz prejšnjih odstavkov.

9. Za zadovoljevanje z ustavo oziroma s pokrajinskim ustavnim zakonom določenih splošnih družbenih potreb, ki jih uresničujejo v družbeno-političnih skupnostih, plačujejo delavci iz dohodka temeljne organizacije združenega dela ali iz svojih osebnih dohodkov na podlagi zakona določene davke za te potrebe.

Obveznosti delavcev in organizacij združenega dela do družbeno-političnih skupnosti se določajo odvisno od sposobnosti gospodarstva, da v skladu z doseženo stopnjo produktivnosti skupnega druž-

benega dela in s potrebami materialnega in družbenega razvoja, ki ustrezajo možnostim gospodarstva in dolgoročnim interesom razvoja produkcijskih sil družbe, zagotovi zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb delovnih ljudi in potreb razširjene reprodukcije, ter odvisno od sposobnosti organizacije združenega dela, da v skladu s splošnimi obveznostmi gospodarstva ter z uspehi dela in doseženim uspehom zagotovi delavcem v ustavi določene pravice.

To načelo se uporablja tudi v vseh drugih primerih, kadar družbeno-politične skupnosti v okviru svojih, v ustavi oziroma v pokrajinskem ustavnem zakonu določenih pravic in dolžnosti s svojimi akti začasno omejuje razpolaganje s sredstvi, ki jih upravljajo organizacije združenega dela, ali jim naložijo, da jih morajo združiti.

10. Zoper organizacijo združenega dela, ki ne izpolnjuje svojih, z zakonom določenih obveznosti, ali ki s svojim poslovanjem huje oškoduje družbene interese, ali je v njej bistveno skaljeno uresničevanje samoupravnih pravic delavcev, se sme ob pogojih in po postopku, kot to določa zakon, nastopiti s posebnimi, v zakonu določenimi začasnimi ukrepi.

11. S tem amandmajem so nadomeščene določbe 11. in 12. člena, tretjega odstavka 15. člena in drugega odstavka 18. člena ustave SFRJ.

SEJA POSLOVNEGA ZDRUŽENJA ENERGETIKE SRS

Dne 22. februarja 1972 je bila v Ljubljani seja upravnega odbora poslovnega združenja energetike SRS. Na tej seji so obravnavali stanje in nadaljnji razvoj energetike v SR Sloveniji, poročilo in zaključni račun o poslovanju tega združenja v preteklem letu ter program dela in predračun stroškov poslovanja združenja in posebnih služb v letošnjem letu. Obravnavali pa so še poleg tega energetske situacije, pristop združenja podjetja DES v združenje in o paralelnem obratovanju z italijanskim in avstrijskim elektro energetskim sistemom.

Sprejel je vključno s spremembami in dopolnitvami poročilo o stanju in nadaljnjem razvoju energetike v Sloveniji. To poročilo so predložili v razpravo svetu za energetiko pri republiški gospodarski zbornici in pristojnim republiškim gospodarskim in družbeno-političnim organom. Pri obravnavanju energetske situacije je le-to obravnaval s stališča pomanjkanja električne energije zaradi suše in zakasnitve dograditve termoelektrarne Šoštanj III., s stališča dobavljanja premoga termoelektrarnam ter zaradi oskrbe tržišča s tekočim plinom. V zvezi s tem so sprejeli vrsto sklepov.

Preventivno zdravljenje

Zasavski premogovniki Trbovlje so tudi v letu 1971 izvedli preventivno zdravljenje članov svoje delovne skupnosti. Enako zdravljenje so izvedli tudi v letu 1970, ko je bilo na zdravljenju 120 delavcev. V teh letih, to je 1969 in 1970, zdravljenecv nismo anketirali, ker iz gradiva in razgovorov nismo ugotovili nobenih pomanjkljivosti. Ker so v letu 1971 bile vpeljane nekatere spremembe in ker so se v tem letu pokazale tudi določene pomanjkljivosti, smo se odločili, da zdravljenecv anketiramo.

Anketiranim smo postavili 19 vprašanj iz katerih je moč razbrati, kakšno je bilo njihovo počutje in ali so vložena sredstva dala tudi ustrezne rezultate.

Namen ankete je bil, ugotoviti pogoje zdravljenja, počutje zdravljenih in rezultate zdravljenja.

Anketiranih je bilo 94 koristnikov od 122, kolikor je bilo poslanih na to zdravljenje v letu 1971.

Na preventivnem zdravljenju je bilo:

— s področja delovnih enot v Trbovljah	55
— s področja delovnih enot v Zagorju	36
— s področja delovnih enot v Hrastniku	31

Povprečna starost anketiranih znaša 45 in pol leta.

Koristniki preventivnega zdravljenja, ki so izpolnili anketni list, so zaposleni kot:

— jamski delavci	46
— zunanji delavci	48
— skupaj	94
od tega:	
— fizični delavci	84
— umski delavci	10

Anketni list je izpolnilo iz področja delovnih enot v Trbovljah 42, v Zagorju 36 in Hrastniku 16 članov delovne skupnosti.

Preventivno so se člani delovne skupnosti zdravili v naslednjih zdraviliščih: Čateške Toplice, Rogaška Slatina, Slatina Radenci, Dobrna, gostišče Rožič v Bohinju in na Rabu.

Anketa je bila anonimna, saj so anketiranci le tako lahko svobodno izrazili svoje mnenje o vtisih in koristnosti zdravljenja.

Namen preventivnega zdravljenja je v tem, da se delavci, ki so dalje časa zaposleni pri ZPT in ki bolujejo ali pa kažejo znake različnih obolenj, zdravijo v ustreznih zdraviliščih. Zdravljenje financira v pretežni meri naše podjetje, do leta 1971 pa je to zdravljenje financiralo v celoti.

S tem, da podjetje vlaga dokaj

šnja sredstva v to dejavnost, želi doseči predvsem:

- ugodnejšo zdravstveno strukturo zaposlenih,
- podaljšanje delovne sposobnosti zaposlenih in znižanje odstotka bolanih.

Varljivo bi bilo, po štirih letih te dejavnosti, pričakovati neke otipljive rezultate. Že sama beseda preventiva nam pove, da je zadeva dolgoročnejšega pomena. Toda, ko bo za nami tudi leto 1972, t. j. pet let te dejavnosti, bo navoljo mnogo več primerjalnih podatkov, s katerimi bo moč prepričljiveje dokazati koristnost vloženih sredstev. Tokrat pa je naš namen kot prvič, priti le do nekih splošnih ugotovitev, kot n. pr., ali je dejavnost opravičljiva in ali se odvija v skladu z nameni. Kot prvič, želimo tudi v tej anketi ugotoviti, ali je na relaciji plačnik — koristnik karkoli, kar bi bilo potrebno za normalno potekanje zdravljenja dodati, spremeniti ali odpraviti.

Za razliko od leta 1968, ko je bilo možno preventivno zdravljenje le v Čateških Toplicah in Bohinju naj povemo, da je od leta 1969 dalje razširjena možnost zdravljenja še na zdravilišča Rogaška Slatina, Slatina Radenci, Dobrna in pogojno tudi v lastnem počitniškem domu na Rabu.

Odgovori na vprašanja:

1. Anketirane smo vprašali glede pravilnosti napotitve. Zanimalo nas je, ali so mnenja zdravstvene in socialne službe ter koristnika samega enotne. Gre namreč za to, da koristnika ne bi napotili v tako zdravilišče, ki bi dalo slabe rezultate zdravljenja ali pa bi neustrezna napotitev potegnila za seboj tudi določene zdravstvene posledice in kar je najvažnejše, napotitev sama po sebi mora biti namenska t. j. opravičljiva.

94 anketiranih, to je vsi, potrjujejo pravilnost napotitve. Tudi med tistimi, ki se anketi niso odzvali, ni bilo primera nepravilne napotitve. Koristniki so bili pred nastopom zdravljenja zdravniško pregledani, zdravniki pa so potrjevali ali odklanjali zdravljenje.

2. Za mnenje o tem, kako je vplivalo 18-dnevno zdravljenje na zdravstveno stanje anketiranih, smo določili štiri možne odgovore.

Kar 89 jih meni, da se po vrnitvi iz zdravljenja bolje počutijo. Štirje ne zaznavajo nobene spremembe. Eden zatrjuje, da se mu je stanje poslabšalo. Nihče ni ozdravel.

3. Če je 18-dnevno bivanje v zdravilišču zadosti dolgo, menijo anketirani takole:

54 jih smatra, da je 18-dnevno zdravljenje primerno dolgo, 40 jih smatra, da je 18-dnevno zdravljenje prekratka doba, da bi se njihovo zdravstveno stanje obrnilo na bolje.

Odgovori na to vprašanje so zanimivi glede na to, da jih je že v prvi anketi 18 izrazilo mnenje, da je 21-dnevno bivanje prekratko ob upoštevanju dejstva, da smo že v letu 1970, zaradi pomanjkanja sredstev oziroma povišanja cen v zdraviliščih, morali znižati število oskrbnih dni od 21 na 18, je torej trditev štiridesetih, da je 18-dnevno bivanje prekratko, skoraj utemeljena. Doba bivanja pa je na žalost odvisna od razpoložljivih sredstev, ki pa skoraj nikoli niso tako velika, da bi bila lahko usklajena s potrebami.

4. in 5. Iz naslednjih dveh vprašanj smo želeli izvedeti, ali so koristniki imeli možnost polne zdravstvene oskrbe. Tu je potrebno povedati, da je bil v letu 1971 plačnik zdravstvenih storitev že komunalni zavod za socialno zavarovanje-sklad zdravstvenega zavarovanja, ki je te obveznosti tudi poravnal.

Glede na to torej odpade možnost, da bi bili koristniki v pogledu prejemanja zdravstvenih uslug kakorkoli prikrajšani. Tudi iz odgovorov je razvidno, da so imeli koristniki na razpolago vse zdravstvene usluge, ki jih je predpisoval zdraviliški zdravnik glede na potrebe posameznikov in ne glede na značaj plačnika. O posameznih zdravstvenih uslugah se koristniki pohvalno izražajo, tako na kvaliteto izvedbe pa tudi na stopnjo učinkovitosti.

6. Koristnike smo vprašali glede prehrane, o njeni kakovosti ter količini, ali je bila ta prehrana prilagojena zdravstvenemu stanju posameznika.

Dietična prehrana prihaja v celoti v poštev v zdravilišču Rogaška Slatina. Tisti, ki so se tu zdravili, so je bili v celoti deležni. Delno velja to tudi za Slatino Radenci in ostala zdravilišča, seveda le v primeru, če so tako prehrano utemeljeno zahtevali.

7. in 8. Vprašanje se nanaša sicer na številki 4 in 5 in na tiste koristnike, katerih zdravstveno stanje je takšno, da terja občasno kontrolo. Zanimalo nas je, v koliki meri so se o tem zanimali tudi zdraviliški zdravniki:

Ugotovili smo, da so se zdraviliški zdravniki kar v devetnajstih primerih odločili, poleg rednih, tudi za izredne preglede, kar v treh pri-

merih so koristniki izredni pregled zahtevali sami in tudi tem je bilo ugodeno. Tu je treba upoštevati tudi obvezni pregled ob prihodu in odhodu iz zdravilišča.

9. Zanimalo nas je, kako koristniki prenašajo delovne napore po vrnitvi iz zdravilišča. Odgovorina to vprašanje zanimajo zlasti naše delovne enote, kajti prav v teh odgovorih tudi najlažje zaznamo koristnost zdravljenja:

15. koristnikov izjavlja, da po vrnitvi opravljajo svoje delo zo-

pet normalno, 72 jih meni, da svoje delo lažje zmagujejo, 1 meni, da ne občuti nobene spremembe.

Dovolj opravičila za preteklo in prihodnje vlaganje sredstev v preventivo, je moč najti že v prvih dveh odgovorih. Če 87 delavcev dela zopet normalno ali, da delo lažje zmagujejo pomeni, da delajo redno, predvsem pa bolj varno, ne glede na to, koliko časa bo to trajalo. Upoštevati je treba, da se vsem, ki pridejo v zdravilišče v začetni fazi svoje bolezni, bolezen

lahko odpravi. Drugače je s tistimi, ki so že kronično bolni in ki se težje zdravijo. Tudi njihovo počutje je po prihodu domov vedno vzpodbudno. Za te slednje pa bi morali najti način in sredstva, s katerimi bi jim omogočili večkratno zaporedno zdravljenje, saj bi jim tako omogočili stalnejšo prisotnost na delu in podaljšanje aktivnega dela v delovni organizaciji.

(Nadaljevanje v naslednji številki)
Martin Kralj

Posmrtninski sklad v Hrastniku

Pri rudniku Hrastnik je bil že leta 1931 ustanovljen posmrtninski sklad, ki v bistvu predstavlja medsebojno tovariško pomoč ob smrti članov kolektiva ali njihovih zakoncev oziroma otrok — torej v res pomoči potrebnem času. Z decembrom 1941 je sklad okupator ukinil, vendar je bil kmalu po osvoboditvi ponovno ustanovljen na pobudo sindikalne organizacije in sicer s 1. januarjem 1947. Ves čas delovanja tega sklada so bili različni prispevki in izplačila, odvisno pač od višine pogrebnih stroškov oziroma razpoložljivih sredstev.

Zadnje zvišanje je bilo sprejeto z veljavnostjo od 1. marca 1970 in sicer je bil prispevek za posamezen smrtni primer zvišan od 0,50 na 1,00 din, temu ustrezno pa je bilo tudi zvišano izplačilo posmrtnine od 1.000.- na 1.500.- din. Sicer

je tedanji izračun zadoščal za zvišanje prispevkov le od 0,50 na 0,80 din, toda člani kolektiva rudnika Hrastnik so enoglasno sklenili, da se prispevki zvišajo na 1,00 din. Ker je višina posmrtnine 1.500.- din takrat zadoščala za kritje pogrebnih stroškov, je tako narasel rezervni del sklada preko nujne potrebe za redno izplačevanje. To pa je sedaj prišlo zelo prav, ko so pogrebni stroški za povprečen pogreb že dosegli višino 2.400.- din.

Prihranjena rezerva, kot tudi zelo visoki pogrebni stroški, so napotili upravni odbor sindikalne organizacije na rudniku Hrastnik do razprave o možnosti zvišanja izplačilnega zneska posmrtnine, brez zvišanja prispevkov. Tako je sindikalna organizacija na svoji 11. redni seji, dne 15. februarja 1972 sprejela sklep o zvišanju posmrtnine v naslednjih zneskih:

Vrsta članstva	Prispevek	Dosedanji znesek	Novi znesek
član — zakonec	1,00	1.500.—	1.900.—
otroci do 5. leta	0,50	750.—	950.—
otroci od 5. do 12. leta	0,80	1.115.—	1.400.—
otroci nad 12. let	1,00	1.500.—	1.900.—

Za mrtvorojene otroke se posmrtnina ne izplača. Zvišanje je

stopilo v veljavo s 1. marcem 1972. Takšna rešitev pa bo seveda ve-

ljala le za nekaj let, če ne bo občutnega znižanja članov sklada, nato pa bo treba za zvišanje posmrtnine zvišati tudi prispevke, ker bodo v nekaj letih prav gotovo tudi pogrebni stroški še narasli.

Ne bo odveč, če ponovimo¹⁰ določilo pravilnika, kdo je sploh lahko član tega sklada. Članstvo v skladu je prostovoljno, vanj pa so včlanjeni vsi člani kolektiva rudnika Hrastnik. Če je kdo premeščen ali upokojen, lahko obdrži pravico članstva še naprej, če redno izpolnjuje obveznosti po pravilniku — torej redno mesečno plačevanje prispevkov. Pravico članstva obdržijo tudi zakoniti zakonski tovariši umrlih članov sklada pod pogojem, da prevzamejo vse obveznosti po pravilniku.

Ob koncu moram poudariti, da ta sklad resnično predstavlja sotovariško pomoč, ki jo znajo ceniti zlasti tisti, ki so že bili kdaj prizadeti. Prav zato je treba pozdravljati razumevanje vseh članov kolektiva in upokojenih rudarjev, ker se zavedajo, da je ta posmrtninski sklad dejansko najbolj neposreden solidarnostni sklad, ki deluje pod okriljem sindikalne organizacije rudnika Hrastnik.

Stanko Plahuta

Valorizacijski količniki

V uradnem listu SRS, št. 12/72, je objavljen sklep skupščine skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji, o valorizacijskih količnikih za preračunavanje osebnih dohodkov iz prejšnjih let, na raven osebnih dohodkov v letu 1971.

Od našega podjetja se vsako leto poslovi nekaj deset članov kolektiva, ki nastopijo svoj zasluženi pokoj. Ko pa se dokončno odloča za ta tako pomemben korak v življenju, se stopnjuje negotovost, kdaj oditi, s katerim datumom, iz katerega obdobja delovne dobe

bo moč več izluščiti in podobno. Popolnoma razumljivo. Saj smo priče, da je pri tako razgibanih osnovah in kriterijih, mnogokrat še kako važen celo datum, na katerega se glasi odločba o upokojitvi. Razgovor o tej temi je vedno več spričo napovedanega novega zakona o pokojninskem zavarovanju, ki naj bi izšel v najbližji prihodnosti. Prav iz tega razloga sem se odločil, analitično prikazati vpliv novih faktorjev za preračunavanje osebnih dohodkov, na povprečne osebne dohodke v našem podjetju. V tabeli prikazani

valorizirani osebni dohodki, so povprečni, izračunani v letih 1961 do 1969 na 208 ur, 1970 na 189 ur (od 8. 4. dalje skrajšan delovni teden), 1971 na 182 ur. Povprečne nominalne in valorizirane osebne dohodke ni moč uporabiti kot primer za posamezne člane kolektiva, so pa dokaz odnosov naših povprečkov do osnov, na katerih temelje valorizacijski količniki in so tako zgovoren pripomoček za orientiranje.

Tabela »valorizirani osebni dohodki«:

A — nominalni povprečni osebni dohodki,

B — valorizacijski količnik za preračunavanje doseženih osebnih dohodkov na dosežene osebne dohodke v letu 1971,

C — republiški valorizacijski količniki,

Č — osebni dohodki valorizirani z republiškimi valorizacijskimi količniki,

D — valorizirani osebni dohodki po petletnih obdobjih,

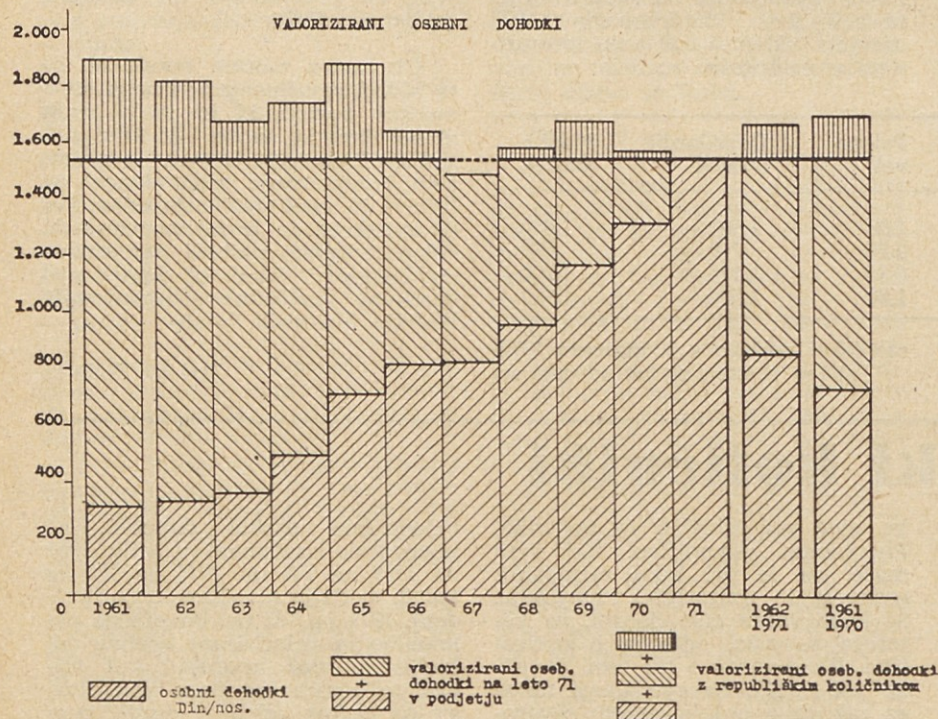
E — indeks valoriziranih osebnih dohodkov po petletnih obdobjih; mesečni povpreček je 100.

Valorizirani osebni dohodki
(Tabela 1)

leto	A	B	C	Č	D	E
1961	314,20	489,7	604.—	1.897,77	petletna obdobja din/mes. % na 1971	—
1962	330,95	464,9	547,7	1.812,61	—	—
1963	363,21	423,6	460,2	1.671,49	—	—
1964	498,87	308,4	348,1	1.736,57	—	—
1965	713,38	215,7	263,7	1.881,18	1.799,92	116,98
1966	823,45	186,9	199,4	1.641,96	1.748,76	113,65
1967	826,95	186,1	180,5	1.492,64	1.684,77	109,49
1968	961,33	160,1	164,8	1.584,27	1.667,32	108,36
1969	1.171,68	131,3	141,1	1.653,24	1.650,66	107,28
1970	1.315,49	117.—	119,4	1.570,70	1.588,56	103,24
1971	1.538,69	—	—	1.538,69	1.567,91	101,90

Odnos in povpreček valoriziranih osebnih dohodkov na 1971 leto

107,78 1.658,34

Iz grafičnega prikaza valoriziranih osebnih dohodkov, so za desetletno obdobje razvidne razlike valoriziranih osebnih dohodkov po

letih, povprečno za 10 let 1962-1971 in povprečno za 10 let 1961-1970.

Vilko Kovač

DAN ŽENA

Dne 8. marca 1972 so se zbrale ženske-delegatke iz vseh delovnih enot ZPT, teh je bilo 15, v sejni sobi na upravi ZPT. Sestanka ob dnevu žena so se udeležili tudi glavni direktor, predstavniki samoupravnih organov, družbeno-političnih organizacij in nekaterih strokovnih služb. Pozdravili so jih s krajšimi nagovori glavni direktor inž. Albert Ivančič, Ludvik Zaločkar za družbeno-politične organizacije in Anton Prosenc za samoupravne organe. Sledil je prost razgovor, ki se je nanašal na pogoje zaposlovanja, na delo ob dela prostih sobotah in nedeljah, varstvena sredstva, nagrajevanje in podobno.

POMLADANSKI POŽARI

V dneh 17. in 18. marca 1972 je bilo v rudniških gozdovih in travniških površinah, na širšem področju našega podjetja, več požarov, predvsem na območju Ostrega vrha, Pleskega, Dobrne in Lakonce. Nekaj teh požarov so podtaknili otroci-šolarji. Podjetje je opozorilo vse šole v Trbovljah na nevarnost pomladanskih požarov s prošnjo, da o tem podrobneje seznanijo vse šolarje oziroma dijake. Nekatere šole so naš predlog posredovale učencem oziroma dijakom, nekatere pa tudi ne.

SEJA STROKOVNEGA KOLEGIJA

Dne 27. marca 1972 je potekal na upravi podjetja strokovni kolegij. Na seji kolegija so razpravljali o finančnem načrtu podjetja za leto 1972, o problematiki podjetja, predvsem pa o pripravljanju predloga za izvajanje ustavnih dopolnil. Posebej so govorili tudi o nelikvidnosti podjetja. Sprejeli so nekaj priporočil za razpravo in sklepanje na sejah organov upravljanja.

POGOZDOVANJE

Koncem marca 1972 in v začetku aprila t. l. je naše podjetje izvedlo tako kot običajno vsako leto, pogozdovno akcijo na opuščeni rudniških zemljiščih, predvsem sipinah. Pogozdovanje je vodil rudniški gozdar, ob sodelovanju komunalnih oddelkov vseh treh rudnikov. Na področju rudnika Zagorje, na plazu Korbarica, je bilo posajenih 4000 smrekovih in 5000 borovih sadik in 2000 sadik duglazije, skupno 11000; na področju rudnika Trbovlje je bilo v Lakonci posajenih 5000 borovih sadik in v Hrastniku na področju Leše pa je bilo posajenih 6000 smrekovih sadik. Vseh sadik je bilo 22.000. Nabavljene so bile pri podjetju Semesadike v Mengšu. V jeseni t. l. bo posajenih še 8000 sadik macesna, deloma v Zagorju, deloma pa v Trbovljah.

Delo podružnice Z R G M I T

Pri našem podjetju obstoja že vrsto let strokovno društvo Zveza rudarskih, geoloških in metalurških inženirjev in tehnikov — skrajšano ZRGMIT. V to društvo pa so vključeni, razen članov naše delovne skupnosti, tudi člani iz ostalih podjetij v Zasavju in sicer: tehniki in inženirji iz strojne tovarne, Investicijskih birojev, poslovnega združenja RUDIS in cementarne. Razen opisanih poklicev pa so v sestavi ZRGMIT-a še člani z drugimi poklici: strojne, elektro, kemijske, gradbene, pravne in komercialne stroke.

Trenutno šteje naša podružnica 254 članov. Društvo vodi upravni odbor, katerega sestavljajo člani iz različnih področij. Teh je 13, od katerih pa ima vsak svojo nalogo. Največ dela odpade, kot že ponavadi, na predsednika in tajnika in seveda še na nekaj aktivnih članov tega odbora.

Upravni odbor društva se sestaja na rednih sejah, na posvetovanjih in strokovnih predavanjih ter ekskurzijah. To je način, s katerim smo v stiku tudi s članstvom. Samo v letu 1971 smo imeli na primer 12 strokovnih predavanj za vse člane, z zelo zanimivimi temami iz rudarstva, strojništva in podobno. Skoraj vsa predavanja so bila spremljana s filmi, diapozitivi ali slikami. Bila so zelo dobro pripravljena in dobro obiskana. Predavatelji so bili v glavnem naši člani, bili pa so tudi primeri, ko so bili predavatelji stanovski kolegi iz Zahodne Nemčije, Čehoslovaške in sosednih republik.

Pri predavanju filmov o kompleksni čelni mehanizaciji s pridobivalnimi stroji, so bili udeleženi tudi ostali delavci jamskih obratov, saj so te filme predvajali pred vsimi izmenami pred vstopom v jamo na vseh treh rudnikih. Ta tema je trenutno zelo aktualna, ker se prav sedaj načrtuje in strokovno obdeluje možnost uvedbe kompleksne mehanizacije pri nas za naša široka čela.

Razen navedenih predavanj, pa prirejamo za člane tudi strokovne ekskurzije. Teh je sicer bilo v preteklem letu manj kot predavanj, ker so bile pač težave s finančnimi sredstvi. Take ekskurzije pa so vedno vezane s finančnimi sredstvi, katerih pa naše društvo nima dovolj. Zato organiziramo le krajše ekskurzije. Te so bile v tovarno elektroporcelana na Izlakah, tovarno polprevodnikov Iskra Trbovlje, Termoelektrarno II Trbovlje in Steklarno Hrastnik. Vseh teh ekskurzij se je udeležilo precej članov in so bile strokovno na višini, saj so nas vedno spremljali strokovnjaki tovarn, katere smo obiskali.

Člani še vedno pogosto izražajo želje, da bi organizirali več ekskurzij, katerih bi se lahko udeležili vsi člani. Težava je vedno v tem, da ni mogoče organizirati ekskurzijo tako, da bi bilo lahko odsotno večje število članov za ves dan, ker je večina članov zaposlenih na proizvodnji.

Društvo načrtuje za bodoče še nekaj ekskurzij, nekoliko daljših, je pa vse odvisno seveda od finančnih možnosti podružnice.

Strokovna izpopolnjevanja naših članov v inozemstvu, koristimo na ta način, da nam ti udeleženci po vrnitvi predavajo iz snovi, za katero so bili poslani s strani podjetja.

Sodelujemo z republiško zvezo našega društva v Ljubljani. Ta prireja za svoje podružnice razna predavanja, ekskurzije in strokovna posvetovanja in usmerja delo podružnic. Z Zvezo v Ljubljani

smo povezani tudi tako, da je v republiškem odboru naš predsednik in še dva člana. Ti se stalno udeležujejo sej Zveze v Ljubljani in sproti prenašajo obravnavano gradivo na naše članstvo.

Prav tako smo povezani tudi s sorodnimi društvi pri rudnikih Velenje in Laško. Imeli smo že več skupnih stikov na strokovnem in društvenem nivoju.

Za naše delovanje ima doslej precej zaslug, razen delavnih članov upravnega odbora, tudi samoupravni organi in uprava ZPT, ker nam pomagajo pri predavanjih s prostori, prevozi in sredstvi, pri ekskurzijah pa pri organizaciji in finančnih izdatkih za prevoze. Upamo, da bodo ti imeli do našega društva še nadalje tako razumevanje.

Jože Polutnik

Dan žensk tudi v Z P T

(po pripovedovanju)

Ob 8. marcu, prazniku vseh naših mamic, je bilo nekaj naših tovarišic povabljenih na upravo podjetja v Trbovlje.

Ob 8.30 uri jih je čakal avto pred upravnim poslopjem rudnika Zagorje. Od tam so se peljale na upravo ZPT. Odprta so bila vrata sejne sobe, v kateri so se počasi zbrale povabljenke. Med njimi je bilo tudi nekaj predstavnikov ZPT. Uvodni govor je imel glavni direktor Albert Ivančič, dipl. inž. rud. Praznik vseh žensk velja že okrog 60 let. Veliko jih je že med tem časom minilo, mnogo pa jih je pustilo očete, matere, brate, sestre in otroke ter se podale k tujino, kjer morda ne občutijo tiste drhteče roke, ki bi jim ravno ta dan izrekla vse najboljše in najboljše v krogu svojih domačih. Vem, da je mnogo mojih prijateljic, ki bi tudi rade

izrekle čestitke svojim mamicam, kakor sem jo jaz, pa jo morda nimajo več. Mnogo jih pokriva že črna gomila, nekaj pa jih išče boljši zaslužek daleč v tujini. Pozabile so na svoj dom, na objem svojih malčkov.

Nato jim je glavni direktor izrekel še iskrene čestitke. Nadaljeval je direktor kadrovske službe tovariš Sihur. Med tem so tovarišice stavile razna vprašanja, na katera je tovariš Sihur lepo odgovoril. Ob koncu pa ne smem pozabiti povedati, da so bile tudi lepo pogoščene. V dobro voljo pa jih je spravila tudi tovarišica Heda. Ko je bilo prostega razgovora konec, so se naše delegatke iz posameznih enot vesele vračale na svoje domove.

Slavi Savozic

USTAVNA DOPOLNILA

10. marca 1972 je potekal v sejni sobi uprave ZPT širši razgovor predstavnikov delovnih enot, samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij iz območja našega podjetja. Razpravljali so o predstojećih volitvah organov upravljanja, predvsem pa o uresničevanju 21. in 22. ustavnega dopolnila zvezne ustave. Navzoči so sprejeli nekaj priporočil oziroma osnovnih misli za razpravo in sklepanje na sejah osrednjih samoupravnih organov.

TOPLARNA

Dne 29. februarja 1972 je pričela rudniška toplarna Trbovlje ogrevati objekte strojne tovarne Trbovlje.

Dolžina vseh cevovodov, ki vodijo od toplarne proti posameznim porabnikom toplotne energije, znaša že 1.921,50 m. Izvajalec del pri izgradnji oziroma napeljavi toplotnih cevovodov je bilo podjetje Klima iz Celja, medtem ko je toplotno postajo v strojni tovarni izdelalo in montiralo podjetje IMP iz Ljubljane.

Onesnaževanje ozračja v Zasavju

Dne 17. marca 1972 je občinska skupščina Hrastnik organizirala posvetovanje o predlogih za sprejetje ukrepov za odpravo prekomernega onesnaževanja ozračja v Zasavju. Posvetovanje, ki je potekalo v mali dvorani delavskega doma v Hrastniku, so se udeležili predstavniki vseh treh zasavskih skupščin, predsednik republiške komisije za varstvo okolja, predstavniki hidrometeorološkega zavoda ter predstavniki družbeno-političnih organizacij in delovnih organizacij iz Zasavja. Tudi naše podjetje je bilo zastopano po svojem sodelavcu na tem posvetovanju. Dnevni red je obsegal razpravo in pripombe na osnutek zakona o določitvi ukrepov za sanacijo dimovodnih naprav v termoelektrarni II Trbovlje, razpravo o možnostih in pogojih za ustanovitev sku-

pnosti za varstvo okolja v Zasavju ter o plačevanju odškodnin prizadetim občanom s strani povzročitelja škode (Termoelektrarna, Cementarna, Kemična tovarna in Steklarna). Posvetovanje je vodil predsednik občinske skupščine Hrastnik Branko Milinovič, dipl. pravnik. V razpravi je naš sodelavec bil mnenja, da naj bi se republiški zakon za sanacijo dimovodnih naprav ne nanašal izključno le na termoelektrarno Trbovlje, pač pa naj bi se nanašal na vse povzročitelje onesnaževanja ozračja nad določenim minimumom ter da je treba pri eventualni ustavitvi obratovanja TET II v Trbovljah, hkrati proučiti tudi posledice, ki bi se odrazile pri našem podjetju z ustavitvijo proizvodnje kotlovnega premoga na rudniku Trbovlje. Torej zadevo naj bi reševali kom-

pleksno. Po končani razpravi so bili sprejeti zaključki o tem, da se podpira sprejem zakona o določitvi ukrepov za sanacijo plinovodnih naprav v TET II ter glede tega prevzema iniciativo republiška komisija za varstvo okolja. Iz zakona pa se mora čutiti, da je TET II nedokončana investicija in da je treba dimovodne naprave zgraditi v tem okviru. Sprejet je bil še sklep, da naj se oškodovanci, katerim TET še ni izplačala odškodnin za leto 1971, obračajo direktno na TET zaradi izplačila. Občinska konferenca SZDL v Hrastniku se je obvezala, da bo sklicala predstavnike občinske konference SZDL v Zasavju zaradi ustanovitve iniciativnega odbora za ustanovitev skupnosti za varstvo okolja v Zasavju.

T. L.

Brezsrčnost ali klavrna prometna kultura

Eden od znakov nezadostne prometne kulture pokažejo vozniki motornih vozil pri bežanju s kraja nesreče, ki so jo povzročili na cesti. Bežijo zlasti v naslednjih primerih:

- kadar poškodujejo tuje motorno vozilo,
- ko zadenejo v pešca, ali udarijo v kolesarja oziroma mopedista (ki so najbolj izpostavljeni in ogroženi v cestnem prometu),
- ko se zaletijo, trčijo ali kako drugače naletijo na drugo vozilo, pa menijo, da jih ponesrečenci niso utegnili spoznati ali registrirati njihove številke, in v podobnih primerih, ki nastanejo v mraku, temi, megli in podobnih okoliščinah.

Pobegov je precej. To pa dokazuje, da vlada med številnimi vozniki še vedno nizka prometna kultura, egocentričnost in slab karakter.

V letu 1971 je pobegnilo na območju SR Slovenije s kraja nesreče, ki so jo povzročili, kar 264 voznikov motornih vozil. Vse te nesreče so se končale bodisi s smrtjo bodisi s hujšimi telesnimi poškodbami. Takšnih voznikov pa, ki so povzročili na cesti manjše škode, praske, odrgnine na vozilu (tujem!), vdolbine in podobne poškodbe samo z materialno škodo, pa je bilo neprimerno več.

Zakaj vozniki zbežijo s kraja nesreče?

Tu je seveda več vzrokov pobegov, vsekakor pa so v prvi vrsti:

- zaužiti alkohol te ali one stopnje, vino, žgane pijače, itd.,
 - vožnja brez voznškega dovoljenja (ni še opravil voznškega izpita),
 - vožnja brez voznške izkaznice (voznško dovoljenje je bilo odvzeto zaradi ugotovljenega prekrška ali kaznivega dejanja),
 - prometni dokumenti niso v redu oziroma jih voznik ob času vožnje sploh nima, na primer:
 - voznik si je neupravičeno izposodil (ukradel) motorno vozilo,
 - črna vožnja z avtomobilom (podjetja ali druge organizacije, z osebnim ali tovrnim motornim vozilom, itd.),
 - vožnja v zvezi s tihotapstvom (tihotapljenje vozila ali tihotapljenje blaga z vozilom in podobno),
 - med vožnjo so v vozilu osebe, ki bi utegnile voznika kompromitirati ali mu kako na drugi način škodovati na ugledu,
 - bojazen zaradi morebitne poznejše objave v časopisih,
 - pred vožnjo ali med njo je voznik vzel preveč tablet v zvezi z alkoholom ali preutrujenostjo ipd.,
 - mamila pred in med vožnjo.
- Seveda se vozniki motornih vozil z bežanjem še bolj zapletejo, ker si naprtijo s pobegom novo kaznivo dejanje — opustitev pomoči ponesrečencu na cesti.

Pobegle voznike motornih vozil ujamejo. Ne sicer vseh, vendar večino. Morda nekateri uide zakonu, toda obtožbam žrtve svojega nepremišljenega ravnanja in nemoralnega ponašanja v prometu nikakor in nikoli! In kaj naj bi bilo hujšega od zavesti, da voznik zaradi grobe malomarnosti poškoduje neboljlega človeka na cesti ali mu celo vzame življenje... Vozniki motornih vozil, »kandidati pobegov s kraja nesreče«, naj vedo, da je preiskovalcem cestno-prometnih nesreč na voljo dosti sredstev in pripomočkov, da brezsrčnega storilca, ki je povrh vsega še pobegnil, najdejo, če ne takoj pa kasneje... Brezsrčnega ubežnika zasledujejo občani, ki pobegle globoko obsojajo, in radi pomagajo ali sodelujejo pri iskanju. Nekatere okoliščine in domneve spretne preiskovalca prometne nesreče in pobega njenega povzročitelja napeljejo na pravo sled. Na primer: če je voznik pobegnil s kraja nesreče, ki se je pripetila na cesti lokalnega pomena, pobeglega storilca ne bo treba preveč dolgo iskati; tudi dan pobega to je delavnik ali nedelja oziroma praznik — ali pa sam dnevni čas — ko ljudje hodijo ali se vračajo v službo oziroma domov, ali dalje, pozni ali nočni čas, pripraven za pijančevanje in krokanje, — daje večim preiskovalcem posreden ali celo neposreden namig, kdo bi lahko bil oziroma bi utegnil biti ubežnik — voznik. Krog se tako začne

ožiti in pobegli voznik bo moral kmalu priznati svojo brezsrčnost. Zelo dobro gradivo za preiskavo pa dajo na primer delčki barve in laka, drobni odpadki stekla, tesnila in podobni drugi predmeti, ki so ostali na kraju nesreče oziroma zapustili sledove. Mnogi pobegli vozniki pa se ujamejo na cestnih zaporah, pri pregledih motornih vo-

zil in s podobnimi operativnimi ukrepi.

Takojšen učinek pri zasledovanju pobeglih voznikov motornih vozil pa prispevajo v današnjem času sredstva obveščanja kot so to radio, televizija, tisk itd.

S pobegi dokazujejo vozniki avtomobilov kratko pamet, predvsem pa seveda svojo surovost in brez-

srčnost. Sklicevanje na ugled, alkohol, strah pred kaznijo itd. ne odtegnejo kakršnegakoli opravičevanja. Sklicevanje namreč hkrati dokazuje, da je tak voznik na nizki inteligenčni stopnji in obžalovanja vreden primitivec, saj se ne zaveda, da se bo znašel, potem, ko ga ujamejo, v kazenskem postopku v še neugodnejšem položaju.

Prvi bataljoni

(odlomke iz knjige Vinka Trinkausa, ki bo izšla sredi leta 1972 pri založbi Borec v Ljubljani, kot nadaljevanje njegove knjige Črna dolina)

Se enkrat je Matjan natanko prebral imena, kraje in poklice ustrelenih. Skoraj ni bilo pomembnejšega kraja, večje vasi na Štajerskem, ki ne bi dala svoje žrtve. Pa so bili Nemci pri njih že eno leto. Pogled mu je dolgo počival na najbolj osovraženem imenu: »Bössler, SS Obergruppenführer, General der Waffen SS und Polizei«.

Bomo dobili tega krvnika, bo plačal za svoje zločine, se je vpraševal Matjan, ko je stopal proti Žogarčkovim gostilni. Potem je premišljeval, kakšen mora biti ta general, da se tako pogosto podpisuje na rdeče lepake? Uživa v tem, spodbuja svoje podrejene krvnike da lahko tiskajo nove lepake z grozečo vsebino? Ni si mogel zamisliti, kakšen človek bi to bil. Ostal je grozljiva neznanka.

Na Žogarčkovem vrtu, v senci košatih kostanjev, je nekaj knapov žulilo vrčke piva. Njemu se ni dalo v družbo; zavil je v gostilno, kjer je bil na hrani. Korel ga je moral videti že skozi okno. Komaj je sedel, že je bil pri njem. »Prasice nemške! Si videl?« je siknil Korel. »Skrbno sem prebral. Trideset naših vaščanov so ustrelili v enem samem mesecu. Če bodo tako nadaljevali, nas bodo do konca vojne iztrebili.« Korel se je divje zasuknil in se pobral v kuhinjo.

Matjan je zdaj še močnejše občutil potlačenost, strah, ki je zajel dolino.

Z vsako vestjo, da Sabina izdaja da bodo odpeljane ustrelili, z vsakim lepakom sta bila potlačena in strah hujša. Povečalo se je nezaupanje. Tudi njega je stisnilo. Če bi kdo od tistih redkih, s katerimi je sodeloval, povedal zanj, bi bilo tudi njegovo ime na lepaku. Zdajle bi bil že mrtev in upeljen! Pepel!

Premišljal je o ustreljenih. Z večine so to bili navadni dolinci, delavci, ki se niso razločevali od drugih. Na cesti, na delu, v pogovoru večini ne bi prisodil velikih

prevratniških idej. Prej bi ugotovil, da so le nekam čudno ponosni, trmasti, pošteni ljudje; željni nekoliko boljšega življenja. Skupno jim je bilo edino to, da so sovražili Nemce. Sovražili so jih bolj, kot so ljubili svoja življenja. Saj bi lahko, kot Sabina, povedali za deset sodelavcev, pa bi se rešili. Tega niso naredili, ker bi bili pozabili. Gestapovci so jih najprej opomnili, da se lahko rešijo, če vse priznajo, povedo za druge, ki so delali z njimi. Nekaj so najbrž že priznali, toliko za kolikor so slutili, da gestapovci vedo, ali so jim to celo dokazali. Bili pa so tako pogumni in ponosni, da so raje umrli, kot bi izdali druge. Zmogli so največ, kar je mogoče: raje so umrli, kot bi škodovali drugim. To ni bil le pogum, saj smrti so se vsi bali. Bilo je poštenje, sočutje do drugih, dobrota, ponos, da niso klonili.

In ti, Matjan, se je spraševal. Ti se skrivaš. Sodeloval si le s takimi, za katere si bil prepričan, da so zanesljivi. Lahko bi naredil več, če se ne bi potuhnil zaradi strahu. Zdajle gestapovci mislijo, kako so s temi tridesetimi dotolki uporniško organizacijo v dolini, kako si posledje nihče ne bo upal delovati proti njim. Pa so še taki, ki si bodo kljub vsemu upali. Zdaj ni več veliko možnosti, da organizatorjev ne bi odkrili. To se jim prej ali kasneje vselej posreči. Važno je le, da se pravi čas umakneš. In on se bo skušal pravi čas umakniti. Ko mu bo prevroče. Do takrat, če mu bo le uspelo, pa jim bo skušal zagreniti veselje nad ubijanjem; porušil jim bo utvare, češ da je dolina zdaj čista in v njej ni več ljudi, ki bi se še upirali.

Korel mu je prinesel kosilo. Matjan je opazil, da ima rdeče oči. Ni si mogel predstavljati, da bi Korel jokal; bilo pa je čudno, da bi se mu avgusta vnele oči. Po tem ko ni hotel govoriti, je sklepal, da ga je hudo prizadelo.

V gostilno je prišel Anci. Namrščen je grdo gledal. Nič nista spregovorila, le spogledala sta se in ob sta videla, na koga se jezita. Matjan se je med jedjo že odločil: »Anci, majhno svinjarijo jim bomo

zakuhali. Si zato, da jih malo zjemizo?«

»Kar povej, Matjan, kaj je treba. Pa bom napravil.« je brez pomišljanja rekel Anci.

»Nekaj moram še pripraviti. Ko bom imel vse skupaj, ti bom povedal. Samo, Anci, nevarno bo... V jami bo treba...«

»Kadar boš imel pripravljeno, povej.« je odrezano rekel Anci. Zaradi Bernota mi je še posebno hudo. Po Grčarjevi in Lokarjevi smrti me je tole najbolj prizadelo. Saj ni bil glavni, ampak hudo mi je za njim. Kolikokrat sva ga lomila skupaj, pa so ga počili. Le kaj so mu obesili?«

»Nekaj mark, nekaj raztrošenih listov, kaka huda beseda, pa je dovolj za kroglo.«

Matjan je zagledal Janka, kako je počasi stopal po cesti. Skočil je k oknu in pobobnal po šipi. Janko se je obrnil; ko ga je zagledal, mu je pokimal, da bo prišel v gostilno.

»Najinega prijatelja Bernota so ustrelili. Le kaj jim je naredil, veseljak?« se je sprenevedal Matjan. »Bleknil je kakšno ostro zoper Nemce; danes je to že dovolj, da te postavijo pred zid.«

Janko ga je ocenjujoče pogledal. Matjan je čutil, da mu ne verjame. Ni se dal zbegati. Če nič drugega, bo premišljal. Ne samo o svoji Micki; o Nemcih in streljanju bo premišljal.

»K mami grem. Bo šel še ti zraven?« je vprašal Janko. Ni imel opravkov, zato je precej prikimal.

Mama ju je sprejela kot svojega otroka. Matjan je presenečen opazil, da ni z njim nič manj prijazna kot z Jankom. V zadregi je stokala, da jima ne more z ničemer postreči. Nervozno si je brisala roke v predpasnik. »Vse se je spremenilo, prav vse.« je potožila. »Naših ni več! Kako je to čudno; ena sama družina in z vojno tako razbita: Tanja v partizanih, mati ustreljena, oče že v taborišču, brat v Ljubljani. Sem v to lepo, zapечатeno hišo pa bodo prišli tujci... Odveč jim bom...«

»Pa ste opazili kaj sumljivega, mislim takrat, ko je Tanja odšla.« je vprašal Matjan.

»Ja, ko kdaj premišljam, se mi zdi, da je bila Tanja res čudna.«

se je spomnila mama. »Prišla se je posloviti, tudi k meni, čeprav je rekla, da bo samo obiskala teto. Spomnim se: dolgo me je držala za roko. »Bodite dobri še naprej, Angela,« mi je rekla. Nekaj sem ji obljubila, ona pa me je tako čudno gledala...«

»Zdaj se ti bo vsak dan zdelo bolj čudno. Čez leto dni boš že trdila, kako si povsem natanko vedela, kam gre,« je razdraženo rekel Janko.

Matjan je z desnim očesom komaj zaznavno pomežiknil Angeli. Ni mu ušlo, da jo je posilil smeh. »Pripovedujejo, kako je Tanja ušla dvema fantoma iz doline. Do Celja sta jo spremljala na vlaku, tam pa je izginila kot kafa,« je povedal Matjan. Jankovo ogorčenje je zdaj veljalo njemu. »Kako to veš, Matjan? Povej mi, od koga si zvedel, ne pa... pripovedujejo. Kar naprej poslušam pripovedovanja, ki so lažna: »Nemci napredujejo, ne napredujejo; potiskajo jih nazaj, bežijo; umikajo se le na boljše obrambne položaje... Rad bi vedel, pri čem sem? Resnico!«

Matjan se je spomnil, kako pričano je Vitko verjel v zmago. Nemci so bili tik pred Moskvo, on pa niti za hip ni podvomil, da jih bodo Rusi vrgli nazaj. In so jih. Imel je vero. Vero... Zaupanje Janko pa je bil zaradi Micike in ker se še ni odločil za upor, zbežan in jezen sam nase. Moral ga bo še mehčati. Moral!

»Nekaj bom povedal vpričo mame, ker ji zaupam,« je rekel Matjan. Godil mu je Angelin topli pogled. »Če te zanima resnica in boš odračunal, kar je dodanega za moralo in propagando, se spoprijatelj s Froncom. Dobro ga poznaš. Ima prirejen radijski sprejemnik in posluša tuja radijska poročila.«

Janko je besno vstal. Divje je pogledal Matjana, ki ga je zadnje čase hudo lasal. To ga je očitno jezilo: »Ti, Matjan, preveč govoriš.

Preveč napletaš v hudih časih. Koliko ljudi je to že plačalo z življenjem. Se nič ne bojiš? Ne boš trdil, da si se že naveličal tega življenja.«

»Tega življenja že, ne pa... svojega. Upam na boljše! Nadejam se, da bom to prekleto vojno preživel. Obseda me neko čudno, matjansko prepričanje, da moram še videti, kako bo po koncu vojne. Zdi se mi, da bom moral biti zraven.«

»Bahač si, Matjan. Stremuh in grd računar. Ni toliko poštenega v tebi, kot sem svoj čas mislil. Preveč kombinator si, ki gleda le nase.«

Prvič je Matjan določno začutil, da bi lahko Janka naklestil. Strašno ga je imelo, da bi Janku vsaj eno primazal. Občutljiv je bil za vsako žalitev, dvakrat huje, če je to storil kdo, ki ga je imel rad ali mu je že napravil kakšno uslugo. Zaradi mame ni smel udariti po licu; odločil se je, da bo udaril drugače: »Angela, si mi upaš povedati, da si natanko vedela, kako se Tanja ne bo vrnila?«

V mučni tišini je bil najbolj zbežan Janko. V trip je strmел v mamin nežni obraz; lovil je njene oči, ki so se obračale drugam. »Kaj klobasa?« je Janko vprašal mamo.

Nalaho je prikimala. »Vedela sem, Janko,« je šepetaje povedala mama. »Nekaj malega sem tudi pomagala. Nosila sem hrano onim v hosti, prenašala sem tudi pisane, pletla sem nogavice, puloverje... Nekaj malega...«

Zdaj se je Matjan izogibal Jankovem zbežanemu pogledu. »Ti, mama, ki se nikoli nisi mešala v politiko,« je začuden rekel Janko.

»Tako je nanoslo,« je v zadregi povedala mama. »Tanja je bila tako dobra z mano. Mlada gospodična in dobra. Nisem ji mogla odreči. Saj je sama veliko več tve-

gala. Zdaj se revica, drobna in krhka, otepa s težavami partizanov.«

Janko je divje trznil z glavo. Kot mlad žrebec jo je sunil v stran in zavpil nad Matjanom: »Greval! Takoj!«

Matjan je nemočno zakrilil z rokami. Tak razplet si je želel in zelo ga je zabavalo Jankovo presenečenje. Ni pa mislil tega pokazati. Vljudno je segel mami v roko, ji spet pomežiknil in stopil za Jankom. Do vrtnih vrat sta šla molče. Na cesti pa je Janko nenadoma zavpil: »Kurba si, Matjan. Velika kurba. Pleteš, pa ne veš, s čim se igraš. Če že sodeluješ s kom, potlej si zapomni — največ z dvema! Ne pa da povsod vtikaš svoj nos.«

»Nekdo mora tudi na široko,« je ostro povedal Matjan. Besede so se mu čudno motale po grlu, da je zajeceljal, kar se mu je redko zgodilo: »Doslaj sem bil precej ob strani, delal sem le z zanesljivimi. Zdaj pa, ko so jih toliko postrelili, je treba znova splesti mrežo. Nekdo, hudiča, mora tvegati. Postreljeni so svoje že dali. Na nas, ki smo še živi, je zdaj vrsta. Ne samo pikanje, zabavljanje. Zaradi našega gobcanja Nemci vojne ne bodo izgubili.«

Pripomba uredništva!

Odlomek iz knjige Prvi bataljoni nam je poslal pisatelj Vinko Trinkaš na našo posebno željo in ga objavljamo prej, predno bo knjiga izšla, z njegovim posebnim dovoljenjem. Knjiga opisuje in zamera dogodke od avgusta 1941 do decembra 1942 in je vse bolj revirskega zančaja, prerašča pa v celotno štajersko področje. Ob tej priliki lahko posredujemo vsem bralcem, da je bila prva knjiga iz njegove trilogije Črna dolina, razprodana v enem mesecu po izidu. Morda jo je še kje dobiti v kakšni knjigarni.

Vzroki obolenj srca in žilja

Bolezni srca in žilja ter njih vzroke obravnavajo posredno ali neposredno v svojih prispevkih že drugi avtorji. Naj tu spregovorimo o tem nekoliko obširneje še z drugega vidika. Najpogostejši vzrok obolenja žil in srca je POAPNENJE ŽIL ALI SKLEROZA

Zdrave arterije so prožne. V sistoli se razširjujejo, pravimo, da utripajo. Zato jim pravimo tudi utripalnice. Pri aterosklerozi njih stena zatrdi, zdebela, njihova notranjost ni več gladka in svetlina se zoži. Organi, ki so za življenje neogibno potrebni, kot n. pr. srčna mišica, ledvice in možgani, po takih zoženih arterijah ne dobe dovolj krvi in z njo tudi ne dovolj kisika. Njihovo delovanje oslabi.

Ateroskleroza je obolenje, ki prizadene vse arterije telesa, vendar običajno pri enem bolj tiste, ki oskrbujejo srčno mišico, pri drugem tiste v možganih, pri tretjem ledvične arterije, nekateri pa predvsem na arterijah, ki oskrbujejo spodnji končini. Kaj se dogaja v žili odvodnici ali arteriji, da njena stena zdebela, otrdi in se svetlina zmanjša? Notranjost zdrave žile je popolnoma gladka. Pri aterosklerozi se začno v steni žile nabirati maščobe in njim podobne snovi, posebno holesterol. Notranja obloga žile počni, nastane čir, imenovan aterom. Ta lahko v veliki arteriji sčasoma doseže velikosti nohta in še več. Notranjost žile je lahko kar posejana z ateromi. V njih se zač-

ne odlagati kalcij, žila poapni in zatrdi. S tujko imenujemo to zatrditev skleroza. Ker je predhodnik te skleroze aterom, imenujemo to obolenje, kot že omenjeno, ateroskleroza.

Pogosto slišimo tudi naziv arterioskleroza, s čimer hočemo označiti, da obstoji bolezen v tem, da arterije otrdevajo. Ko notranjost žile ni več gladka, je nevarnost, da se kri začne tod strjevati in da kak krvni strdek svetlino popolnoma zamaši. Pravimo, da je nastala tromboza. Tisti del tkiva, ki ga je ta arterija prehranjevala, bo odmrl. Odmrli del imenujemo infarkt. Infarkte poznamo na srcu, v ledvicah, v pljučih, v možganih in

drugih organih. Če nastane v možganih, govorimo o možganski kapi, če nastane v srčni mišici in bolnik zaradi tega umre, pravimo, da ga je zadela srčna kap. Če se zamaši arterija, ki prehranjuje nogo, bo ta začela odmirati: govorimo o gangreni na nogi. Zamašitev arterij pa nima vedno tako hudih posledic. Možno je namreč, da kri namesto po zamašeni žili teče po sosednih žilah, imenovanih kolaterale, ki lahko za silo včasih nadomestijo trombozirano arterijo.

vedno do popolne zamašitve določene arterije, kot smo opisali določene arterije, kot smo opisali zgoraj. Večinoma gre za dolgotrajen proces, ki le delno zoži številne večje in manjše arterije v določenem organu. Če je ta organ srce, potem srčna mišica več let dolgo trpi pomanjkanje kisika. Njene posamezne vitre začno odmirati, namesto njih pa nastaja vezivo, ki nima sposobnosti krčenja. Srčna mišica kot votla krogla izgubi svojo moč, da bi zadovoljivo poganjala kri po telesu. Srce začne odpovedovati. Bolezen imenujemo ishemično miokardopatijo. To je najpogostnejša bolezen srca in je natančneje opisana v poglavju o srčnem infarktu. Večinoma se pojavi šele v jeseni življenja in je eden najpogostejših vzrokov smrti današnjega človeka.

Kaj povzroča aterosklerozo? Vsega še ne vemo. Poznamo nekaj dejstev v razvoju te bolezni. Poapnenje žil ali ateroskleroza ima vsak človek. Začne se že pri dojenčku in počasi napreduje do 40. leta. Med 40. in 50. letom je žilje še posebno občutljivo za to bolezen, od 60. leta dalje zopet manj. Ker so v tej dobi žile že dokaj zožile, zadostuje v poznejših letih, če človeka pred tem ne poberejo druge bolezni, samo še malo, da zaradi zožitve svetline v prekrvitvi že omenjenih organov nastanejo motnje.

Kako hitro bo pri kom napredovala ateroskleroza, je odvisno od podedovanega ustroja žilja, od načina življenja, prehrane in drugih spremljajočih bolezni, ki pospešujejo poapnenje. To so predvsem zvišan krvni pritisk, sladkorna bolezen ter zvišana raven maščob in holesterola v krvi. Pri nekaterih rodovih je poapnenje žil pogostejše. Kdor se malo giblje, kdor veliko sedi in se pretežno samo vozi z avtomobilom, bo prej obolel. Debelost pospešuje poapnenje žil.

Nevarna je hrana, ki vsebuje trde maščobe, t. j. svinjsko mast, loj, surovo maslo, trdo rastlinsko maščobo, kot je npr. margarina. Rastlinska olja niso nevarna, olivno je celo zdravilno. Veliko, za sklerozo nevarnih maščobnih snovi vsebujejo jajčni rumenjaki, drobovina posebno možgani. Preobilno uživanje kruha, krompirja in slad-

korja vodi k debelosti in je škodljivo. Ogljikovi hidrati, ki so v teh hranilih, se ob preobilnem uživanju v telesu spremenijo v maščobe, ki pospešujejo poapnenje žil. Ob pomanjkanju telesnega gibanja telo ne porabi vse zaužite hrane. Predela jo v maščobe, ki se odlagajo v podkožju pa tudi v steni žil.

Pomanjkanje počitka, obilica skrbi, premalo spanja, stalna zatega s časom so prav tako vzroki, ki pospešujejo poapnenje žil. Izredno škodljivo je kajenje. Kadičci še enkrat pogostejše obolijo za srčnim infarktom kakor nekadičci. Posebno pogosto pa obolijo kadičci zaradi zamašitve žil na spodnjih končinah.

Staranje človeka je odvisno od napredovanja ateroskleroze.

Bolj ko ima kdo žile poapnele, tem »starejši« je.

Spoznali smo aterosklerozo kot glavni vzrok za obolenje žilja in srca, ki prizadene ljudi, stare nad 40 let. Drug pomembni vzrok za obolenje srca, ki prizadene otroke in ljudi v mlajših letih, pa je

revmatična vročica

Včasih smo jo imenovali tudi akutni sklepni revmatizem. Ta bolezen je vzrok večini srčnih hib. Z besedo srčna hiba označujemo pridobljeno ali prirojeno okvaro srčnih zaklopk, srčnega pretina in velikih žil v njihovem začetnem poteku. Rvmatična vročica nastane po okužbi z bakterijo beta hemolitični streptokok. Večino angin povzroča ta klica. Za njene strupe so nekateri otroci in mlajši ljudje, izjemoma tudi nad 30 let stari, preobčutljivi. 10 do 20 dni po angini se vnamejo veliki sklepi: zapestje, koleno, gleženj, komolec, rame, kolk. Sklepi niso prizadeti vsi naenkrat. Najprej eden, čez nekaj ur ali dni drugi. Medtem se je vnetje v prvem sklepu lahko poleglo, se spet povrne, pa napade tretji sklep itd. V hudih primerih je naenkrat prizadetih tudi več sklepov. Vnet sklep je boleč, otekel, rdeč, toplejši. Bolnik ima vročino, precej se znoji. Vedno je pri tem prizadeto tudi srce. Včasih tak malo, da tega niti ne zaznamo, včasih pa je vnetje na zaklopkah tako izrazito, da se hitro pojavijo na srcu bolezenski šumi in druga znamenja okvare zaklopk. Sočasno je prizadeta srčna mišica, neredko tudi osrčnik, t. j. srčna ovojnica.

Opisali smo popolnoma izraženo revmatično vročico. Pogosto pa je ta samo bežna. Angine se človek niti ne spomni, tako je bila lahka. Bolel ga je neznatno en sam sklep, ki na zunaj niti ni kazal bolezenskih sprememb. Vročina je bila malenkostna, tolmačili so jo kot lažjo gripo. Na srcu ni bilo zaznati sprememb, šele čez leta se je nad zaklopkami pojavil šum, po

katerem so ugotovili njihovo okvaro, t. j. srčno hibo.

Do odkritja in uporabe penicilina je bila revmatična vročica pogostna. Povzročitelj te zahrbtnje bolezni beta hemolitični streptokok pa je k sreči zanj zelo občutljiv. Večino angin zdravimo danes s penicilinom in tako preprečujemo razvoj revmatične vročice.

Endokarditis bakterialis

Srčne zaklopke, okvarjene od revmatizma, so dovzetne za dodatno vnetje, povzročeno po raznih bakterijah. To vnetje imenujemo bakteriální endokarditis. S tem hočemo povedati, da so se na endokardu, t. j. notranji oblogi srca, ki ovija tudi zaklopke, naselile klicebakterije in povzročile tam vnetje, ki je okvarilo zaklopke. Bolnik s srčno hibo, ki je zbolel z vročino, trajajočo nekaj dni, mora takoj poiskati pomoč pri zdravniku ali v bolnišnici, da lahko pravočasno ugotovijo, ali gre za ponovno ozioroma dodatno vnetje zaklopk. Takojšnje ustrezno zdravljenje z antibiotiki lahko prepreči hujše posledice.

Prirojene srčne hibe

Približno 9 lunarnih mesecev traja, da se v materinem telesu iz oplojenega jajčeca razvije za življenje sposoben plod. Otrok se bo razvil tako, kot določajo to geni, ki so nosilci dednih lastnosti. Geni so v 48 kromosomih, kromosomi pa v jajčecu matere in očetovi semenčici, ki je jajčece oplodila. Če je v teh genih kaj narobe, se ta ali drug otrokov organ ne razvije normalno. Normalen razvoj lahko prepreči tudi kak drug vzrok, npr. rdečke, ki jih je mati prebolela v prvih 4 mesecih nosečnosti, morda tudi huda gripa v tem času, lahko rentgenski žarki, če je šla mati v začetku nosečnosti na rentgenski pregled, pa ni povedala, da je noseča.

Če je bil otrok zaradi teh navedenih ali drugih vzrokov rojen s hibo na srcu, govorimo o prirojeni srčni hibi. Teh je lahko več vrst. Našteli bomo nekaj pogostnejših: Odprtina v pretinu med obema preddvoroma ali med prekatoma, nenormalna povezava med aorto in pljučno arterijo (Ductus Botalli persistens), prirojena okvara zaklopne aorte ali pljučne arterije. Ne normalen izstop aorte in pljučne arterije, združen z zožitvijo pljučne arterije, odprtino v pretinu med prekatoma ter zadebelitvijo stene desnega prekata imenujemo tetralogijo Fallot.

Pri tej so otročki že od rojstva posinjeli, ker se mešata venozna in arterialna kri. Neredka prirojena srčna hiba je zožitev aorte itd.

Vnetje srčne mišice ali miokarditis

Davica in škrlatinka, predvsem pa revmatična vročica so vzrok miokarditisa v otroštvu in mlajših letih. Gripa, imenovana tudi influenca, je pogosten vzrok miokarditisa v poznejših letih. Nespameten junak je, kdor gripo preboleva stoji. Ob gripi, posebno z visoko vročino, je srce bolj ali manj prizadeto, čeprav so znamenja te prizadetosti skromneje izražena kakor pri davici ali revmatični vročici. Hujše vnetje srčne mišice poškoduje posamezne mišične vitre. Podobno kot pri okvari zaradi pomanjkanja kisika (ishemični miokardiopatiji) tudi tu vezivo nadomesti propadla mišična vlakna, kar vodi do oslabilosti srca kot črpalkke.

Obolenja srčne mišice iz raznih vzrokov

Številna so obolenja in strupi, ki lahko okvarijo srčno mišico. Eden pogostih vzrokov njene okvare je kronično uživanje alkohola. Tudi pomanjkanje vitamina B₁ povzroči njeno okvaro. Če vzrok bolezni srčne mišice ni znan, govorimo o primarni miokardiopatiji. Slovensko bi to opisali kot samoodsebnost obolenja srčne mišice brez znanega vzroka. Grška beseda za srčno mišico je miokard.

Zvišan krvni pritisk

To bolezen imenujemo strokovno hipertonia arterialis. Vnetje ledvic in bolezni, ki povzročajo njih slabšo prekrvitev, npr. napredovala ateroskleroza ledvičnih arterij in prirojeno ali pridobljeno zoženje ledvične arterije ter nenormalno delovanje žlez z notranjim izločanjem lahko povzročijo zvišan krvni pritisk. V teh primerih je vzrok zvišanju znan in govorimo o sekundarni hipertenziji. V večini primerov pa vzroka ni moči ugotoviti. Tedaj govorimo o primarni ali esencialni hipertenziji. Pomembno je, da tako zvišanje čimprej odkrijemo in ga vztrajno zdravimo, da preprečimo okvare, ki jih povzroča. Zvišanje krvnega pritiska pospešuje poapnenje žil. Zaradi poapnelih ledvičnih arterij bo tak pritisk prešel iz obdobja, ko se da nanj z zdravili še vplivati, v obdobje, ko bo stalen, ko ga tudi z zdravljenjem skoraj ne moremo več znižati.

Zvišan krvni pritisk obremenjuje srce, ki bo z leti začelo odpovedovati. Tudi venčne ali koronarne arterije, ki oskrbujejo srčno mišico s kisikom, bodo ob zvišanem krvnem pritisku hitreje poapnele in ji dovajale premalo krvi s kisikom. Ker je levi prekat moral skozi leta iztiskati kri proti večjemu pritisku, je njegova stena postala močnejša, njegove mišice vi-

tre so se okrepile in pomnožile. Zato potrebujejo več kisika, ki ga prejemajo po koronarnih arterijah. Le-te pa so zaradi poapnenja zožene in tako srčna mišica vključuje večji potrebi ne dobi kisika. Začne propadati. Levi prekat srca popušča, kri v pljučih zaostaja, pojavi se srčna naduha, t. im. kardialna astma.

Pljučne bolezni kot vzrok srčne okvare

Zazdravljena pljučna tuberkuloza, ki je okrnila površino pljuč, kronični pljučni katar, napihnjenost (= emfizem) pljuč, huda bronhialna astma, pljučne embolije in še nekatera redkejša pljučna obolenja kakor tudi obolenja pljučnih žil obremenjujejo in slabijo desni prekat srca, ki po pljučni arteriji poganja kri v pljuča. Srce, ki oslabi zaradi pljučne bolezni, imenujemo pljučno srce.

Vnetje osrčnika ali perikarditis

Srce je ovito s posebno ovojnico, imenovano osrčnik ali perikard. Tuberkuloza, revmatična vročica ter nekateri drugi znani in neznani vzroki lahko povzročijo vnetje osrčnika. Po vnetju se osrčnik zabrzgotini in pogosto poapni. Potem kot oklep stiska srce in ga ovira v njegovem delovanju, to je t. i. »oklopno srce«.

Srčna nevroza

Približno tri četrtine ljudi, ki prvič iščejo pomoči pri zdravniku zaradi težav pri srcu, srca sploh nima bolnega. Njihove težave so zbadanje pri srcu, občutek tresenja pri srcu, čutijo, da jim srce razbija, ne morejo ležati na levi strani, zdi se jim, da ne morejo dovolj globoko vdihniti in da jim primanjkuje zraka. Pri teh ljudeh srce dostikrat sploh ni bolno, vzne-mirjeni so samo živci. Te vrste težav povečuje kajenje, preobilno pitje prave kave, pomanjkanje počitka, neurejene razmere doma in v službi. Odstranitev vseh navedenih škodljivih vplivov in vzrokov zmanjša težave pri srcu.

Sklep

Skušali smo podati najpogostnejše vzroke srčnih bolezni. V medicini velja načelo, da je bolezen bolje preprečiti kakor zdraviti. Za bolezni srca velja to morda še bolj kakor za druga področja. Spoznava njihovih vzrokov nam v dokajšnji meri omogoča, da do bolezni sploh ne pride. To pa je tudi cilj, ki ga ima letošnji svetovni dan zdravja.

Dr. Josip Turk

Požarna varnost

Številni požari, ki nastanejo v stanovanjskih in upravnih zgradbah dokazujejo, da upravitelji zgradb, hišni sveti, hišniki, zaposleni delavci in drugi stanovalci, vse premalo skrbijo za požarno varnost v gradbenih objektih.

Da bi zmanjšali število požarov in s tem tudi požarno škodo, je seveda nujno, da navedeni uporabniki upravnih in stanovanjskih zgradb posvetijo še večjo skrb zlasti požarno varnostni službi.

Zakaj pride do požarov?

Največ požarov v upravnih in stanovanjskih zgradbah nastane zaradi:

- neprevidnosti,
- površnosti,
- lahkomišelnosti,
- nepazljivosti,
- malomarnosti,
- pozabljenosti,
- neupoštevanja predpisov, navodil in opozoril,
- nevednosti in nepoznavanja lastnosti gorljivih materialov, ki jih uporabljajo pri vsakodnevnem delu in podobno.

Vzrok požarnim nesrečam

Vzrok požarnim nesrečam ali celo eksplozijam pa so lahko tudi druge pomanjkljivosti in okoliščine, na katere nismo dovolj pazili. To so npr. razne gradbene in druge tehnične napake, kot nepravilno in nestrokovno postavljena kurišča, neustrezna izpeljava dimovodov, slabi ali nepravilni priključki, nezadostna tesnjenost pri plinskih instalacijah na jeklenkah s plini in plinskih priključkih, nepravilna izvedba ali preobremenitev električnih instalacij in podobne nepravilnosti.

Požari v upravnih in stanovanjskih zgradbah ogrožajo in spravljajo v nevarnost tudi zdravje in življenje stanovalcev in drugih uporabnikov posameznih prostorov. Niso redki primeri, ko zaradi požarnih nesreč rešujejo gasilci iz zgradb osebe s težkimi opeklinami. Preveč je tudi smrtnih primerov, ki so posledice opeklin, eksplozij, zadušitve ali zastrupitve z različnimi plini, ki se pojavljajo pri izgorovanju in požarih. Zlasti nevaren je ogljikov monoksid, ki je nastal pri nepopolnem gorenju v kuriščih na trdih, tekočih ali plinastih gorivih, posebno, če prostor ni bil zadostno zračen.

V nekaj vrstah...

STROKOVNO PREDAVANJE

Dne 22. februarja 1972 je bilo na rudniku Zagorje, strokovno predavanje Matjaža Hočevarja, dipl. inž. rud. Govoril je o uporabi stroja Robbins za izdelavo tunelov. Predavanje je organizirala strokovna podružnica ZRGMIT pri našem podjetju. Poleg številnih članov naše delovne skupnosti, so se predavanja udeležili tudi člani te podružnice iz poslovnega združenja RUDIS, IBT in STT. Inž. Hočevar je predaval na temelju podatkov, ki jih je dobil na svoji enomesečni praksi v oktobru 1971 v ZR Nemčiji.

OBISK IZ FRANCIJE

30. marca 1972 je prišlo v goste k našemu podjetju v popoldanskih urah šest prosvetnih delavcev iz Sallauminesa-Francija, t. j. iz kraja, s katerim je trboveljska občina pred leti sklenila pobratimstvo. Na rudniku Trbovlje jih je seznanil z dejavnostjo podjetja, posebej pa še rudnika Trbovlje, direktor Cveto Majdič, dipl. inž. rud. Po obrazložitvi so si ogledali tudi delo v jami tega rudnika. Po povratku iz jame so se v prostem razgovoru z našimi sodelavci zanimali za številne tehnične, socialne, samoupravne, ekonomske ter družbenopolitične zadeve.

CEPLJENJE PROTI CRNIM KOZAM

Koncem marca in v začetku aprila 1972 so zdravniške ekipe zdravstvenega doma Zasavje-Trbovlje, cepile člane naše delovne skupnosti proti črnim kozam, da bi na ta način zaježili prodor te hude bolezni tudi v naše kraje. Črne koze so se namreč pojavile na Kosovem in v Beogradu. Pri kontroli uspešnosti cepljenja so zdravniki ugotovili pričakovani uspeh. Nekateri so bili cepljeni tudi ponovno, ker se cepljenje prvič ni »prijelo«.

NOVO GLASILO

Strojna tovarna Trbovlje, je pričela izdajati svoje glasilo, ki nosi naziv »Glas tovarne«. Prva številka je izšla v začetku aprila v nakladi 1700 izvodov, na šestih straneh. Glavni urednik tega glasila je Janez Nared.

BENEFICIRANA DELOVNA DOBA

Dne 7. aprila 1972 so se sestali na upravi ZPT predstavniki vseh slovenskih rudnikov z namenom, da skupno proučijo obvestilo skup-

nosti pokojninskega zavarovanja v Ljubljani, v zvezi z njihovo zahtevo o evidentiranju zaposlovanja upravičencev na beneficirano delovno dobo. Na temelju tega bi lahko kontrolirali izvajanje upravičenosti do beneficirane delovne dobe. Navzoči so predlagali nekatere spremembe oziroma dopolnitve. Posvetovanje je vodil Vladimir Sihur, direktor kadrovskega sektorja ZPT, s strani ZPT pa so še sodelovali tovariši Cveto Majdič, dipl. inž. rud., Franc Šipek in Mirko Lavrač.

IZVAJANJE SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA

Dne 7. aprila 1972 so se zbrali na upravi našega podjetja člani komisije vseh slovenskih rudnikov in RSC Velenje z namenom, da se pogovore o izvajanju samoupravnega sporazuma pri posameznih podpisnicah tega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Člani so ugotovili, da se sporazum deloma izvaja, v celoti pa še ne.

OBLETNICA RUDARSKE NESREČE

Dne 8. aprila 1972 so predstavniki rudnika Hrastnik in člani družbeno-političnih organizacij iz tega rudnika, obiskali ob obletnici rudarske nesreče, ki je bila 8. aprila 1971 v jami Ojstro na rudniku Hrastnik in je terjala življenje devetih rudarjev, grobove ponesrečenih rudarjev. Obiskali so pokopališče v Lopatincu pri Čakovcu, pokopališče v Sentjanžu, v Sedražu

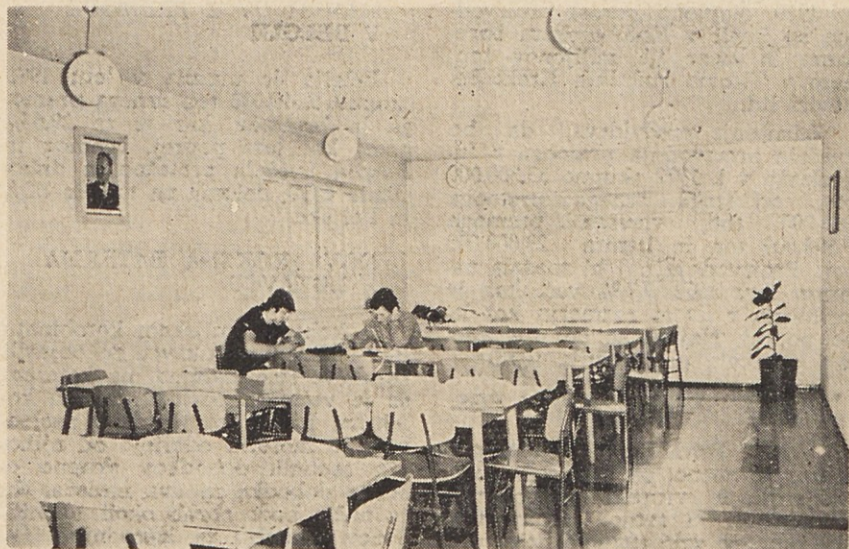
pri Maškem in na Dolu pri Hrastniku. Na grobove so položili lovorjeve vence v spomin ponesrečencem.

NELIKVIDNOST

Delegacija Srednjobosanskih premogovnikov je pred nedavnim obiskala republiške sindikate BiH in jih seznanila s problemom, ki izvira iz zapoznelih izplačil osebnih dohodkov rudarjem, kar se pojavlja vsak mesec že več kot leto dni. Glavni razlog za to je nelikvidnost. Kupci premoga so dolgovali v začetku tega leta 47 milijonov din, rudnik pa je dolgoval dobaviteljem 39 milijonov din.

POLJSKI IZVOZ PREMOGA

Poljski izvoz čvrstih goriv je prekoračil 740 milijonov ton v povojnem obdobju do leta 1971. Od tega je odpadlo na črni premog 570 milijonov ton, na rjavi premog okoli 120 milijonov ton in na koks okoli 52 milijonov ton. Vrednost tega izvoza je prekoračila 9 milijard dolarjev. Po drugi svetovni vojni je Poljska izvažala svoj premog v 42 držav, od tega v 18 v zahodnoevropskih, 12 afriških, 7 azijskih in 3 južnoameriške. V letu 1971 je Poljska izvozila 14 milijonov ton črnega premoga v socialistične države in preko 16 milijonov ton v zahodne države. Poleg tega pa so izvozili še 2,4 milijonov ton koksa.

Dom (internat) učencev RSC ZPT v Kisovcu v Zagorju. Posnetek iz učilnice

Foto inž. Tone Bregant

Rudarstvo doma in po svetu

PREMOGOVNIKI EGS POTREBUJEJO VEČ SUBVENCIJ

Stroški v premogovnikih evropske gospodarske skupnosti naraščajo hitreje od dohodkov tako, da bo finančni položaj premogovništva v državah te skupnosti, še nadalje problematičen, če ne bodo povečali subvencij. V letu 1971 je bilo v EGS opuščenih devet premogovnikov. Čeprav se je mehanizacija v letu 1971 povečala, se je povprečna storilnost na rudarja v izmeni povečala v EGS za 2%. Na prvem mestu je bila ZR Nemčija s povprečjem 4034 kg, nato sledi Nizozemska s 3321 kg, Francija s 2625 kg in Belgija z 2622 kg. V letu 1972 bo opuščenih nadaljnjih enajst rudnikov z zmogljivostjo 8 milijonov ton, produktivnost se bo povečala za 2 — 3%. V EGS je mehaniziranih 90% premogovnih jaškov tako, da bistveno izboljšanje ni več mogoče. Povprečna subvencija na tono premoga je v EGS znašala preteklo leto 2,96 dinarjev; najnižja je bila v ZR Nemčiji, kjer je znašala 1,58 dolarjev, napram 1,92 dolarjev v letu 1970.

PROIZVODNJA PREMOGA V JUGOSLAVIJI

Po informacijah združenja premogovnikov v Beogradu, je znašala proizvodnja premoga v Jugoslaviji v letu 1971 30.902.000 ton, od tega črnega premoga 707.000, rjavega premoga 9.333.000 ton in lignita 20.862.000 ton. Napram letu 1970 je celotna proizvodnja višja za 8,7%. Vsi premogovniki so imeli v letu 1971 večjo proizvodnjo, kakor v letu 1970. Največji porast proizvodnje so imeli v Kolubarskem bazenu in sicer 1,5 milijonov ton, nato v Titovih rudnikih Kreka-Banovići itd.

Združenje predvideva, da bo znašala proizvodnja premoga v Jugoslaviji v l. 1972 skupno 33.300.000 ton, od tega črnega premoga 694.000 ton, rjavega premoga 9.598.000 ton in lignita 23.008.000 ton. Proizvodnja naj bi znašala napram letu 1971 7,7% več, kar je približno v istem razmerju kot leto poprej. Največ se bo predvidoma povečala proizvodnja lignita.

BRITANSKI PREMOG V EGS

Velika Britanija je pristopila kakor je znano, po večletnih dogovarjanjih, k evropski gospodarski skupnosti. S svojo proizvodnjo premoga so zelo okrepili delež premoga v skupni proizvodnji primarne energije v EGS. Doslej je znašala količina proizvodnje primarne energije v državah EGS ustrezno 330,8 milijonov ton premoga, od

česar je odpadlo na črni premog 161,3 milijonov ton. V Britaniji pa znaša proizvodnja primarne energije na osnovi črnega premoga 144,5 milijonov ton pri skupni količini 168,8 milijonov ton. S pristopom Velike Britanije k EGS se je torej okrepila pozicija evropskega premoga. Količina le-tega se bo povečala na 306 milijonov ton pri skupni proizvodnji primarne energije, ki ustreza količini 520,3 milijonov ton premoga.

V britanskih študijah so predvideli do leta 1975 zmerno porabo premoga v proizvodnji primarne energije. Nedavna stavka angleških rudarjev pa je v določeni meri zmanjšala prednost premoga napram kurilnemu olju in zemeljskemu plinu, zato bodo Britanci ponovno preverili svoje načrte.

MANJŠA PROIZVODNJA V FRANCIJI

Proizvodnja premoga v bazenu Nord-Pas-de-Calais je znašala v preteklem letu 14.420.000 ton. To pa je za 14% manj kot v letu 1970 in za 6% manj kot to določa načrt. Manjša proizvodnja premoga je posledica vse težje eksploatacije premoga v jamah. Učinek na enega rudarja v izmeni se je zmanjšal na 1997 kg napram 2053 kg v letu poprej. Prav tako se je zmanjšalo število rudarjev v jamah in na površinskih kopih. Računajo, da bodo v letu 1972 v 241 delovnih dneh proizvedli 13.496.000 ton premoga. V teku je nadaljnja modernizacija proizvodnje premoga v jamah.

MANJŠI UVOZ PREMOGA V BELGIJI

Belgija je uvozila v letu 1971 skupno 5.519.000 ton črnega premoga in briketov, kar je za 29,6% manj kot leto poprej. Premog je Belgija uvažala pretežno iz držav članic EGS, deloma pa tudi iz ZDA in Poljske.

NOVA KOKSNA BATERIJA V LUKAVCU

V koksno-kemijskem kombinatu Boris Kidrič v Lukavcu so objavili rezultate referendumu, na katerem se je večina zaposlenih v tem kolektivu izrekla za to, da v naslednjih 33 mesecih odbijejo od njihovih osebnih dohodkov skupno osebne dohodke za dva meseca. Na ta način bodo zbrali okoli 10 milijonov dinarjev za izgradnjo IV. koksne baterije. V celoti bodo morali zagotoviti 480 milijonov din. V IV. koksni bateriji bodo proizvedli po zgraditvi letno okoli 700.000 ton koksa, to je več kot ga

proizvajajo doslej vse tri dosedanje koksne baterije.

RAZVOJ INDUSTRIJE GORIV IN ENERGIJE V DRŽAVAH SEV

V kompleksnem programu nadaljnega razvoja in izpopolnjevanja ter sodelovanja gospodarske grupacije SEV, predstavlja pomemben ukrep stabilnost baz na področju goriv in energije. To pa bodo lahko ustvarili le z izkoriščanjem vseh virov energije, t. j. s povečanjem eksploatacije premoga, nafte in zemeljskega plina na obstoječih področjih in s povečanjem učinkovitosti proizvodnje predelave, transporta in koriščenja energije in goriv.

V skupni proizvodnji energije in goriv držav SEV je imela SSSR v letu 1969 naslednje deleže: v proizvodnji elektroenergije 74,9%, v proizvodnji premoga 59,8%, v proizvodnji nafte 95,3% in v proizvodnji zemeljskega plina 85,7%.

Evropske članice SEV zadovoljujejo svoje potrebe skorajda v celoti z uvozom primarnega goriva iz SSSR. Od leta 1956 do 1969 se je povečal uvoz črnega premoga in koksa iz SSSR od 3 na 14,4 milijonov ton, nafte in naftnih proizvodov od 3 na 3,2 milijonov ton. Proizvodnja premoga v državah SEV je znašala v letu 1969 (v milijon ton): Bolgarija 8,8 — ČSSR 60,9 — Poljska 121,6 — Romunija 8,2 — SSSR 439,6 — in Madžarska 12,8.

Osnovna tendenca v porabi energije in goriv v teh državah, ki se izvažajo v proizvodnji in v zunanji trgovini, tvori povečanje udeležbe nafte, naftnih proizvodov in zemeljskega plina.

PORABA PREMOGA VEČJA OD PROIZVODNJE

Proizvodnja premoga je znašala v Jugoslaviji v letu 1971 za 8,7% več od proizvodnje v letu 1970. Največ je porastla proizvodnja lignita, medtem ko porast proizvodnje rjavega in črnega premoga ni v celoti zadovoljil potreb. V preteklem letu so se zaloge premoga pri posameznih rudnikih že nadalje zmanjševale in so znašale v začetku tega leta 30% manj kot v začetku preteklega leta. Predvideva se, da bodo v letošnjem letu uvozili okrog 500.000 ton vseh vrst koksa zaradi povečanih potreb železarn. V letu 1971 so uvozili 279.697 ton koksa, ker se železarne niso mogle oskrbeti v celoti s potrebnimi količinami koksa iz domačih virov.

NOV PREMOGOVNIK V AVSTRALIJI

V Avstraliji je te dni pričel obratovati nov premogovnik, ki bo že v letu 1974 proizvajal letno 5 milijonov ton premoga. Ravensworth, ki leži 200 km severnozhodno od Sidneya, bo glavni oskrbovalec s premogom največje elektrarne v južnem delu Avstralije (2000 MW). Za rudnik je značilno, da ima najmodernejše koncepte avtomatizacije za proizvodnjo in transport premoga. Avstralija razpolaga po dosedaj znanih podatkih s 5 milijard tonami rezerv črnega premoga in 55 milijard ton rezerv rjavega premoga.

ISTA POLITIKA ZA VSE VRSTE GORIV

Problemov premogovnikov ni mogoče reševati brez sodelovanja s proizvajalci električne energije in proizvajalci nafte. Takšna je bila ugotovitev na nedavnem sestanku sveta premogovnikov pri zvezni gospodarski zbornici. V komisiji zveznega izvršnega sveta za energiko, so pri reševanju nekaterih vprašanj našli skupni jezik med premogovniki in proizvajalci električne energije ter nafte, zelo pomembno pa bo, da se najpomembnejša vprašanja in skupna stališča dejansko tudi izvedejo. Glavno vprašanje, ki nastopa na teh sestankih, je vprašanje cen premoga za termoelektrarne.

MAJHEN IZVOZ PREMOGA

Izvoz premoga iz naše države v tujino je bil v februarju t. l. zelo majhen. Prodali so ga le 23.361 ton v Avstrijo in 3.064 ton v Italijo. Celokupni izvoz v prvih dveh mesecih letošnjega leta je dosegel višino 66.357 ton.

ZMANJŠANJE DELEŽA PREMOGA V PROIZVODNJI ENERGIJE

V evropski gospodarski skupnosti za premog se premog čedalje manj koristi kot izvor energije, za razliko od nafte in zemeljskega plina, katerega poraba je v porastu. Pričakujejo, da bodo na temelju premoga dobili le 18,9 % od skupne energije, ki bo proizvedena na področju te skupnosti v letošnjem letu. V preteklem letu je znašal ta odstotek po podatkih EGS 20,7 %. Pač pa se je v istem razdobju dvignil delež nafte od 59,5 na 60,0 % in zemeljskega plina od 10,5 na 12,0 %. Po ocenah strokovnjakov bodo v tej skupnosti porabili za energetske namene 172 milijonov ton premoga, kar ustreza letnemu zmanjšanju 9 milijonov ton premoga.

Predvidevajo, da se bo uvoz premoga iz drugih držav zadrževal na približno enakem nivoju kot leto poprej, t. j. v višini 27,3 milijonov ton. Dobavitelji bodo v glavnem ZDA, Sovjetska Zveza, Poljska itd.

INDUSTRIJA PREMOGA NA JAPONSKEM

Delež premoga v skupni primarni energiji v Japonski se je zmanjšal od 45 % v letu 1955 na 8 % v letu 1955 na 8 % v letu 1970. Proizvodnja premoga je dosegla v letu 1971 najvišji nivo in sicer 55,4 milijonov ton, nato pa se je stalno zmanjševala tako, da bo v letošnjem letu znašala okoli 32,5 milijonov ton. Število aktivnih premogovnikov se je zmanjšalo na okoli 70, dočim se je število rudarjev zmanjšalo od prejšnjih 300.000 na sedanjih 45.000. Pač pa so v letu 1971 uvozili 50 milijonov ton premoga, predvsem za koksiranje, medtem, ko drugega premoga ne uvažajo.

POVEČANJE PROIZVODNJE

V Istrskih premogovnikih Raša, bodo povečali v letošnjem letu proizvodnjo premoga na 450.000 ton, kar je za 50.000 ton več kot leto prej. Poraba oziroma povpraševanje po tem premogu pa znaša za okoli 600.000 ton. Ti rudniki seveda niso v stanju, da bi bistveno povečali proizvodnjo premoga, ker je predvideno, da bodo le-ti postopoma prenehali z delom. Letošnje povečanje proizvodnje bo vplivalo na zmanjšanje izgube, ki je lani znašala 16,5 milijonov din.

Kadrovske vesti

V času od 1. februarja do 31. marca 1972 ima kadrovski sektor ZPT evidentirane naslednje kadrovske spremembe:

DELOVNA ENOTA RUDNIK HRASTNIK

Februar 1972 — sprejeti:

Hrovat Franc — vozač, Novak Zvonimir — jamski vozač, Vogrinc Jože — jamski vozač, Laznik Maks II. ključavničar, Dermota Franc — jamski vozač, Klinar Konrad — zunanji delavec, Boškovski Aleksander — jamski vozač, Planinc Edward — jamski vozač;

Marec 1972 — sprejeti:

Cvetrežnik Jože — jamski vozač, Sakelšek Miha — jamski vozač, Kopar Franc — jamski vozač, Fazlić Sadik — jamski vozač, Očeppek Franc — jamski kopač, Bastič Alojz — ključavničar;

Februar 1972 — odišli:

Kovač Ivan I. — jamski kopač, sporazumna prekinitev; Hribar Ernest — jamski vozač, v zapor; Rajh Franc — kopaški pomočnik, samovoljna prekinitev; Ježovnik Vinko — rud. tehnik, sporazumna prekinitev; Glinšek Viktor — učnik, samovoljna prekinitev; Dečman Miran — jamski vozač, v JLA Lenart Jože — jamski kopač, v JLA; Novak Marjan — jamski vozač, samovoljna prekinitev; Senica Milan — zunanji delavec, v JLA; Zupan Jože — jamski vozač, samovoljna prekinitev; Hriberski Jože — jamski vozač, v zapor; Povodnik Anton — jamski vozač, samovoljna prekinitev;

Marec 1972 — odišli:

Senica Anton — jamski kopač, upokojen; Laznik Viktor I. ključavničar, upokojen; Perc Alojzij — nadzornik, upokojen; Vrtačnik Jože — učnik, sporazumna prekinitev; Kladnik Rudolf — jamski vo-

zač, v JLA; Bastič Alojz — ključavničar, v JLA; Vogrinc Jože — jamski vozač, samovoljna prekinitev; Hribšek Viktor — elektro nadzornik, umrl; Sušteršič Jože — jamski vozač, sporazumna prekinitev;

DELOVNA ENOTA RUDNIK TRBOVLJE

Februar 1972 — sprejeti:

Ponikvar Jani — jamski kopač, Urankar Irena — elektrotehnik, Lebič Drago — jamski vozač, Djulović Mehmed — jamski vozač, Drašček Rafael — jamski kopač;

Marec 1972 — sprejeti:

Valent Nevenka — uslužbenka, Prašnikar Marjan — jamski vozač, Guna Viktor — jamski vozač, Dolinar Miloš — opek. delavec, Kuković Roman — opek. delavec;

Februar 1972 — odišli:

Turšič Vili — jamski kopač, sporazumna prekinitev; Dolganoč Milan — jamski kopač, sporazumna prekinitev; Kranjc Lado — rud. nadzornik, sprazumna prekinitev; Šmit Martin — jamski kopač, sporazumna prekinitev; Šuligoj Feliks — jamski kopač, inv. upokojen; Imširovič Fikret — jamski vozač, v JLA; Djulović Mehmed — jamski vozač, samovoljna prekinitev; Kreže Stojan — gradb. delavec, v JLA; Klarič Stjepan — opek. delavec, samovoljna prekinitev; Pušnik Ivan — sam. upravlj. rud. strojev, upokojen;

Marec 1972 — odišli

Pogačar Terezija — uslužbenka, upokojena; Čufurovič Meho — jamski vozač, v zapor; Borštnar Viktor — jamski kopač, upokojen; Žalar Boris — opek. delavec, sporazumna prekinitev; Guna Viktor — jamski vozač, odpoved v poskusni dobi s strani delavca; Zupančič Hilda — opek. delavka, neopravičeni izostanki; Kmetič Drago — opek. delavec, sporazumna prekinitev; Karba Jurij — jamski kopač, samovoljna prekinitev; Horvat Franc — jamski kopač, v JLA; Bolte Jože — jamski kopač, umrl; Potokar Jože — lesni delavec, v JLA; Kotnik Albert — jamski vozač, samovoljna prekinitev; Jerman Milena — opek. delavka, sporazumna prekinitev; Pečnik Helena — zun. delavka, samovoljna prekinitev;

DELOVNA ENOTA RUDNIK ZAGORJE*Februar 1972 — sprejeti:*

Jesenšek Boris — jamski kopač; Vozelj Ivan — električar, Svenšek Avgust — kop. pomočnik, Kastelic Branko — zun. delavec, Jutršek Alojz — zun. delavec, Medved Mirko — kop. pomočnik;

Marec 1972 sprejeti:

Juvan Marko — jamski kopač, Mujazinović Hasan — jamski vozač, Repar Milan — kop. pomočnik, Bořišek Alojz — kop. pomočnik;

Februar 1972 — odišli:

Medvešek Jože — zun. delavec, samovoljna prekinitev; Kos Zinka — delavka v menzi, inv. upokojena; Kokalj Ela — strežnica v menzi, sporazumna prekinitev; Jurič Anton — jamski vozač, v zapor; Kos lado II. rud. nadzornik, disc. odpust; Jutršek Alojz — zun. delavec samovoljna prekinitev; Medved Mirko — kop. pomočnik, samovoljna prekinitev; Rakuša Alojz — jamski kopač, samovoljna prekinitev; Plaznik Edi — zun. delavec, inv. upokojen; Šmergut Jože —

zun. delavec, v JLA; Vahtar Ivan — jamski kopač, upokojen; Juvan Celimir — jamski kopač, upoko-

Marec 1972 — odišli:

Cizej Karel — jamski kopač, upokojen; Kozlevčar Anton — jamski vozač, samovoljna prekinitev; Repar Milan — strežnik mehanizacije, samovoljna prekinitev; Kunstek Ivan — jamski kopač, sporazumna prekinitev; Železnik Viktor — jamski kopač, upokojen; Beganovič Mustafa — jamski vozač, samovoljna prekinitev; Skrabar Stane — jamski kopač, upokojen; Kovač Rudi — zun. delavec, v JLA; Dedič Izet — jamski vozač, v JLA; Avsenak Marjan — jamski kopač, v JLA;

DELOVNA ENOTA SEPARACIJE*Februar 1972 — sprejeti:*

Zupanc Miroslav — zbiralec premoga, Zupančič Alojz — ključavničar, Strajner Vekoslav — jamski vozač;

Marec 1972 — sprejeti:

Dolanc Franc — spenjalec vozil, Sterniša Rudolf — zun. delavec,

Februar 1972 — odišli:

Kranjc Anton — zavirač, samovoljna prekinitev; Jerman Franc — zavirač, inv. upokojen; Osolnik Marjan — zavirač, v JLA; Zakrajšek Viktor — zun. delavec, v JLA; Prašnikar Rajko — zun. delavec, v JLA; Judež Ivan — zun. delavec, v JLA; Flis Jože — zun. delavec, v JLA;

Marec 1972 — odišli:

Starič Vid — jamski kopač, inv. upokojen; Špitalar Drago — zun. delavec, samovoljna prekinitev; Tomažič Ivica — zun. delavka, upokojena; Ljubič Jože — električar, v JLA; Ravnikar Tilka — zun. delavka, upokojena; Leskovšek Stane — zun. delavec, samovoljna prekinitev; Poznič Zdravko — zun. delavec, v JLA; Forte Jurij — električar, v JLA;

DELOVNA ENOTA OBRAT ZA SPECIALNA RUDARSKA DELA*Februar 1972 — sprejeti:*

Boškovič Milija — učnik, Mustafič Mesud — učnik, Potisek Igor — zun. delavec, Vuković Pero — jamski kopač, Ivanović Dragoslav — jamski kopač, Prosenc Alojz — jamski vozač, Nadrah Viljem — jamski vozač;

Marec 1972 — sprejeti:

Žilnik Franc — jamski vozač, Korkotec Juraj — jamski ovzač, Sinađinović Dragi — učnik, Ferlič Edi — jamski vozač, Bogosavljevič Dragomir — učnik, Miladinović Radiša — učnik, Kenig Franc — ključavničar, Bastič Jože — jamski vozač, Petković Mladen — jamski vozač, Tadič Marko — jamski vozač, Jurjevič Ivan — jamski vozač;

Februar 1972 — odišli:

Borovec Muharem — jamski vozač, sporazumna prekinitev; Redjić Sulejman — jamski vozač, umrl; Brinovec Jože — kop. pomočnik, sporazumna prekinitev; Klobučar Branko — jamski kopač, sporazumna prekinitev;

Marec 1972 — odišli:

Novaković Nedeljko — učnik, sporazumna prekinitev; Lorković Josip — učnik, sporazumna prekinitev; Milosavljevič Ratko — jamski vozač, v JLA; Žamiljovski Veso — jamski vozač, samovoljna prekinitev; Bogdanović Savo — učnik, sporazumna prekinitev; Kasom Milan — avtomehanik, sporazumna prekinitev; Prosenc Alojz — jamski vozač, v zapor;

DELOVNA ENOTA ELEKTROSTROJNI OBRAT*Marec 1972 — sprejeti:*

Žilnik Miran — del. el. stroke;

Februar 1972 — odišli:

Borštnar Ivan — nepriuč. delavec, v JLA; Senčar Ludvik — električar, v JLA

P O P R A V E K

V zadnji številki glasila Srečno, t. j. v številki 1/72, je bil objavljen na strani 33 intervju s tovarišem Milošem Vastičem, ki je bil objavljen pod naslovom: Barve, čopič in platno.

Zaradi hitrosti dela v tiskarni se je vrnilo v ta intervju več netočnosti. Na tem mestu želimo popraviti le enega od večjih spodrs-ljajev.

Prvi odstavek odgovora na prvo vprašanje, se pravilno glasi takole:

Odgovor: RELIK-revirski likovniki, sekcija za likovno umetnost pri DPD Svobodi-center Trbovlje, je bila ustanovljena 27. 6. 1963, na pobudo nekaterih trboveljskih slikarjev samorastnikov-amaterjev in akademskih slikarjev. Za ustanovitev sekcije si je takrat mnogo prizadeval predsednik DPD Svobode-center Franci Vizovišek in član dramske sekcije DPD Svobode-center Oto Kočevar.

Uredništvo

Marec 1972 — odišli:

Dolar Viktor — sedlar, upokojen;
Hren Jani — strugar, v JLA; Ja-
ger Rudi — strugar, v JLA; Jor-
govan Slobodan — priuč. kovinar,
v JLA; Šuštar Robert — pom. ele-
ktrikar, v JLA; Kralj Ivan — ele-
ktrikar, v JLA;

**DELOVNA ENOTA
AVTOPARK***Marec 1972 — odišli:*

Zaverl Franc — šofer, sporazumna
prekinitev;

**DELOVNA ENOTA SKUPNIH
SLUŽB***Februar 1972 — sprejeti:*

Novak Zdravko — lesni delavec
(nabavni oddelek);

Marec 1972 — sprejeti:

Roter Rudolf — lesni delavec (na-
bavni oddelek);

Februar 1972 — odišli:

Potrpin Jakob — lesni delavec, v
JLA (nabavni oddelek); Šviga Vik-
tor — sedlar, umrl (nabavni od-
delek);

Marec 1972 — odišli:

Dolanc Jože — instruktor, inv. upo-
kojen (RŠC).

Vladimir Sihur

Razpis štipendij

Odbor za zaposlovanje in izo-
braževanje ZPT je na svoji 15. seji,
dne 28. 1. 1972 sprejel sklep o raz-
pisu štipendij za naslednje šolsko
leto.

Iz tega razloga seznanjamo vse
delovne enote ter člane naše de-
lovne skupnosti, o podrobnostih
tega razpisa.

Razpisane so štipendije za šola-
nje oziroma študij na naslednjih
šolah:

- za študij na FNT-oddelku za ru-
darstvo, smer eksploatacija 2
štipendiji,
- za študij na ekonomski fakul-
teti, 2 štipendiji,

- za študij na strojni fakulteti,
smer energetika, 2 štipendiji,
- za študij na višji šoli za social-
ne delavce, 2 štipendiji,
- za študij na višji pedagoški šo-
li, oddelku za knjižničarstvo 1
štipendija,

- za študij na TSŠ-rudarski od-
delek 3 štipendije.

Prosilci za dodelitev štipendije
morajo predložiti kadrovskemu se-
ktorju ZPT v Trbovljah, do 15. ju-
lija 1972, naslednje listine:

- prošnja za dodelitev štipendije,
- kratek življenjepis z navedbo

števila družinskih članov, pre-
skrbljenih in nepreskrbljenih
(ločeno),

- overjen prepis zadnjega šolske-
ga spričevala,
- potrdilo podjetja oziroma zavo-
da, kjer so starši zaposleni, o
višini njihovih mesečnih osebnih
dohodkov za prvih šest mese-
cev tekočega leta.

O prošnjah za dodelitev štipen-
dije bo dokončno odločal odbor za
zaposlovanje in izobraževanje, na
podlagi določil pravilnika o razde-
ljevanju štipendij. Za dodelitev
štipendije bo pomembno to, če so
prosilčevi starši zaposleni pri na-
šem podjetju, učni uspeh v šoli
ter višino osebnih prejemkov pro-
silčevih staršev. Prosilci bodo ob-
veščeni o načinu rešitve vložene
prošnje, takoj po sprejetju skle-
pov tega odbora.

Doktor E. Burji v spomin

Upam, da bom izrazil misli
mnogih članov naše delovne skup-
nosti, če napišem nekaj vrstic v
našem glasilu Srečno, v spomin
nedavno umrlemu zobozdravniku
dr Engelbertu Burji.

Dosti naših članov delovne
skupnosti in njihovih družinskih
članov je dobilo pri njem zobo-
zdravniško pomoč. Bil je za vsake-
ga pacienta dober in dostopen
zdravnik, zato je lahko marsikomu
za vzgled.

Z njegovo prerano smrtjo je
nastala velika vrzel, tako med zo-
bozdravstvenimi delavci, kakor tu-
di med ostalimi občani. Kot zdrav-
nik in kot človek je posvetil polnih

20 let svojega življenja in svojih
najboljših moči nam občanom v
Trbovljah, zato mu bomo člani na-
še delovne skupnosti, še dolgo
hvaležni in se ga še dolgo spomin-
jali.

Bil je tudi vsestranski sodelavec
v raznih športnih, kulturnoprosvet-
nih in planinskih organizacijah, za-
to tudi po tej strani spomin nanj
ne bo zbledel.

To je pokazal tudi njegov po-
greb. Na njegovi zadnji poti ga je
pospremila velika množica obča-
nov, med njimi mnogo članov na-
še delovne skupnosti.

Slava njegovemu spominu!

Štefan Jesenšek

RAZSTAVA VARILSKIH DEL

V času od 23. do 27. maja t. l.
bo v Zagrebu razstava varilskih
del, ki jo organizira društvo za
tehniko varjenja Hrvatske. Organi-
zatorji vabijo, da se s svojimi de-
li udeleže razstave varilci z deli
tehnične narave, kreativno-tehnične
narave in kreativne narave (umet-
niška dela).

**SODELOVANJE
PREMOGOVNIKOV**

Društvo inženirjev in tehnikov
Poljske je predlagalo pet svojih
premogovnikov za sodelovanje s
premogovniki v Jugoslaviji. Združe-
nje premogovnikov v Beogradu je
prav tako pripravilo svoj predlog
za sodelovanje s poljskimi rudniki.
Z naše strani so predlagani za to
sodelovanje Kolubara, Srednjebo-
sanski rudniki in rudnik Velenje.
Ti bodo pripravili odgovor na
predlog poljskih premogovnikov.
Premogovniki bi sodelovali v iz-
menjavi izkušenj o problemih raz-
voja obratov, modernizacije in po-
večanje proizvodnje. Predvidena je
tudi zamenjava strokovnjakov.

Ugodnosti članov AMZJ

Mnogi lastniki motornih vozil ne vedo, kakšne ugodnosti uživajo, če so člani Avto-moto društev. Zato naj vas seznanimo z njimi.

Létos opravlja Avto-moto zveza za člane naslednje brezplačne storitve:

- letni tehnični pregled vozila,
- službo pomoč in informacije na poziv,
- pregled in nastavitve žarometov
- pregled zavor,
- pregled podvozja avtomobila,
- službo pravne pomoči prek svojih pogodbenih odvetnikov in
- pravno pomoč in zaščito v inozemstvu.

Vsak član dobi:

- knjižico avto turing pomoč s kuponi za brezplačne storitve,

- mesečno člansko glasilo Moto revija,
- informativni priročnik Kompas AMSJ,
- nalepnicico za avtomobil in obsek za avtomobilske ključke.

Članom je lahko na voljo:

- kreditno pismo v vrednosti 8.000 dinarjev za pomoč pri potovanju v Jugoslaviji,
- kreditno pismo za plačilo storitev in pomoči v inozemstvu v vrednosti 500 švicarskih frankov s kuponi za vrnitev poškodovanega ali pokvarjenega vozila in potnikov v domovino,
- mednarodna knjižica za taborjenje, ki daje pravico do posebnih ugodnosti v avtokampih v Jugoslaviji in v tujini,

- ugodnosti, ki jih dajejo pri svojih storitvah delovne organizacije, vključene v sistem AMZJ — priporočila.

Vseh teh ugodnosti je lahko deležen le tisti voznik motornega vozila, ki se včlani v Avto-moto društvo.

Zato število članstva iz leta v leto narašča.

V AMZJ se lahko vključite pri svojem področnem Avtomoto društvu.

KRIZA KONCERNA RUHRKOHLE AG

Največji koncern za premog v zvezni republiki Nemčiji »Ruhrkohle AG«, ki je bil pred tremi leti integriran z desetimi rudniki, doživlja krizo. Že v prvem letu obstoja, se je njegova proizvodnja pokazala kot nerentabilna in je imela veliko izgubo. Glavni vzroki za to krizo so povečana prodaja nafte na trgu ZRN in valutno finančna kriza v letu 1971, po revalorizaciji zahodnonemške marke. Revalorizacija marke je imela namreč za posledico zmanjšanje izvoza črnega premoga. Od takrat imajo v skladiščih preko 10 milijonov ton premoga. Dolgovi tega koncerna so v letu 1971 znašali 500 milijonov zahodnonemških mark. V zadnjem času čedalje več govore o tem, da bi koncern prevzela država. V tem času pa uprava koncerna išče izhod iz krize za 10.000 rudarjev. Več tisoč so jih odpustili, ostali pa imajo skrajšan delovni čas. Koncern se bori z ostro konkurenco, v prvi vrsti s premogom iz Poljske, poleg tega pa tudi s premogom iz prekomorskih držav.

H u m o r

Oče, ki je bil doma na kmetih, kjer so tolkli revščino, je dejal, da so imeli tolikšen grunt, da je deset ljudi »kamot stradalo«. Korenje in krompir sta tako obrodila, da ga je bila polna luknja. Lepo, kajne? Koruzo so baje imeli tako, da sta imeli dve koruzi en štok. Kure so bile tako pridne, da en dan niso znesle, drugi dan pa prav tako ne. Krave so dajale mleka dovolj le za oba mačka, ki sta bila pri hiši, svinje pa take, da so jih komaj našli pod listjem v hlevu, kadar so jih hoteli zaklati.

— ◆ —

Na novega leta zjutraj, sta se vračala dva vrla Trboveljčana iz zabave v delavskem domu. Kljub temu, da sta ga imela pod kapo

sta zagledala na pločniku nekaj, kar je bilo podobno telesnim o-stankom. »Glej, pazi, drek«, se je zadržal prvi. »Ne boš me, to je marmelada«, je dejal drugi. »Ni res«, je dejal prvi. Po daljšem pričkanju sta zaradi stave sklenila, da to reč poskusita. Vtaknila sta prst in obliznila. Res je »revček«, sta oba ugotovila. »Ampak srečo sva pa res imela, da ga nisva pohodila«.

— ◆ —

Škot je srečal svojega soseda, ki je nosil pod pazduho cel sveženj toaletnega papirja. »Zakaj pa taka potrata?« ga je ogovoril. »Pri nas ga najprej uporabimo na eni strani, nato ga posušimo in uporabimo še na drugi strani«. »Tudi to je lepo«, je dejal drugi škot s svežnjem pod pazduho. »Toda jaz nsem ta toaletni papir iz čistilnice«.

— ◆ —

POMLADNA RAZMIŠLJANJA

Jesen in zima sta odšli, tako je tudi meni poteklo težko življenje. Kakor Slavček, ki zgodaj spomladi zažgoli svojo pesem, tako sem se tudi jaz ob lepi pomladi omladil. Pomladanske cvetlice se bohtijo v svojih barvah. Tudi jaz se z njimi podajam v novo življenje, da si ponovno nabere življenjskih moči.

Vsem rudarjem priporočam, ki mi bodo sledili v pokoju, da se poslužijo in privoščijo izlete na naše izletniške točke — planinske vrhove in planinske domove z namenom, da prežive čim več časa na čistem zraku.

Nabirajmo si moči in oddahnimo se v lepem pomladanskem in poletnem času.

Nace Zaman

PRVI ZNAKI STAROSTI (malo za šalo, malo za res)

1. ko se pojavijo bolečine v križu,
2. ko te začnejo pozdravljati mlada dekleta,
3. ko se začneš zanimati za očala pri tovarišu, ki jih že nosi,
4. ko začneš govoriti v preteklem času, n. pr. ko sem jaz, ko sem to naredil, ko sem bil itd.,
5. ko postaneš nor na otroke n. pr. na vnučke,
6. ko ti na vlaku ali avtobusu mlajši odstopijo prostor (če ga?),
7. ko zagledaš nekoliko spremenjeno ženo,
8. ko začneš hoditi na pogrebe svojih tovarišev ali sošolcev,
9. ko imaš dovolj let za pokojnino, pa bi še rad delal, »ker si nena-domestljiv«.

Glasilo »SREČNO« Izdaja
podjetje Zasavski premogovniki —
Trbovlje, Trg revolucije 12.

Izhaja vsaka dva meseca

Glasilo ureja uredniški odbor:
Babič Rado, Kohne Emil, dipl. inž.
rud., Kovač Vilko, Kralj Martin, Lenarčič Tine, Malovrh Metod, dipl. inž.
rud., Prosenč Anton, Savšek Janko.

Tehnični urednik:
Lenarčič Tine

Odgovorni urednik:
Kohne Emil, dipl. inž. rud.

Fliska: Papirkonfekcija, obrat Valvasorjeva tiskarna, Krško
Naklada 3000 izvodov.